

VIHDIN LUKIO

Opetussuunnitelma

1.8.2016

SISÄLLYSLUETTELO

1. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA	5
1.1 Lukiokoulutuksen tehtävä	5
1.2 Arvoperusta.....	5
1.3 Toiminta-ajatus.....	7
2. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	8
2.1 Oppimiskäsitys.....	8
2.2 Opiskelu ympäristöt ja -menetelmät.....	8
2.3 Toimintakulttuuri	10
2.4 Opintojen rakenne	12
2.5 Lukion tuntijako	14
2.6 Yhteistyö muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa.....	15
2.7 Tieto- ja viestintätekniikan opetus käytön suunnitelma	16
3. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN	17
3.1 Ohjaus.....	17
3.2 Oppimisen ja opiskelun tuki	18
3.3 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö.....	20
3.4 Vieraskieliset opiskelijat.....	21
4. OPISKELUHUOLTO.....	22
4.1 Opiskelu huollon tavoitteet	22
4.2 Opiskelu huollon keskeiset periaatteet.....	22
5. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT	25
5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet.....	25
5.2 Aihekokonaisuudet	26
5.2.1 Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjä ja työelämä	27
5.2.2 Hyvinvointi ja turvallisuus	28
5.2.3 Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu	29
5.2.4 Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys	30
5.2.5 Monilukutaito ja mediat	31
5.2.6 Teknologia ja yhteiskunta.....	32
5.3 Äidinkieli ja kirjallisuus.....	33
5.4 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	46
5.5 Vieraat kielet	52

5.5.1 Englanti, A-oppimäärä.....	55
5.5.2 Saksa, ranska, B2-oppimäärä.....	59
5.5.3 Saksa, ranska, espanja, B3-oppimäärä.....	64
5.6 Matematiikka.....	71
5.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus.....	73
5.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä.....	74
5.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä.....	82
5.7 Biologia.....	87
5.8 Maantiede.....	95
5.9 Fysiikka.....	102
5.10 Kemia.....	109
5.11 Filosofia.....	115
5.12 Psykologia.....	120
5.13 Historia.....	128
5.14 Yhteiskuntaoppi.....	138
5.15 Uskonto.....	145
5.15.1 Evankelis-luterilainen uskonto.....	146
5.15.2 Ortodoksinen uskonto.....	151
5.16 Elämänkatsomustieto.....	157
5.17 Terveystieto.....	164
5.18 Liikunta.....	171
5.19 Musiikki.....	176
5.20 Kuvataide.....	181
5.21 Opinto-ohjaus.....	188
5.22 Yrittäjyysopinnot.....	193
5.23 Teemaopinnot.....	195
5.24 Lukiodiplomit.....	196
5.25 Taiteidenväliset kurssit.....	199
6. OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI.....	201
6.1 Arvioinnin tavoitteet.....	201
6.2 Kurssisuorituksen arviointi.....	201
6.3 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät.....	202
6.4 Itsenäisesti suoritettu kurssi.....	202
6.5 Suullisen kielitaidon kurssien arviointi.....	202
6.6 Opinnoissa edistyminen.....	203

6.7 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen	203
6.8 Oppiaineen oppimäärän arviointi.....	205
6.9 Päätötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet	206
6.10 Lukion oppimäärän suoritus	207
6.11 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.....	207
6.12 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	208
7. TOIMINNAN JATKUVA KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI	211
8. LIITTEET	212
LIITE 1: Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko.....	212
LIITE 2: Vihdin lukion ohjaussuunnitelma.....	223
LIITE 3: Vihdin lukion opiskeluhoitosuunnitelma	229
LIITE 4: Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ..	236
LIITE 5: Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menetelmistä...	239

OPETUSSUUNNITELMA

Lukion opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat lukiolaki (629/1998) ja -asetus (810/1998), valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014), Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista, Vihdin lukion oma opetussuunnitelma sekä lukioasetuksen (810/1998) 3 §:n mukainen vuosittainen suunnitelma.

Vihdin lukion opetussuunnitelma on laadittu Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien sekä säädösten edellyttämien osin sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa. Opetuksen käytännön järjestämistä ja kehittämistyötä kuvataan vuosittain opetussuunnitelman pohjalta laadituissa asiakirjoissa, kuten Lukuvuosisuunnitelmassa ja Opinto-oppaassa.

Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat: lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta, opetuksen toteuttaminen, opiskelijan ohjaus ja tukeminen, oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt sekä oppimisen arviointi. Opetussuunnitelmaa täydentävät seuraavat liitteenä olevat asiakirjat:

- Ohjaussuunnitelma
- Opiskeluhoitosuunnitelma
- Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinältä
- Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Vihdin lukion toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma sekä yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu keväällä 2016, ja niiden päivittäminen jatkuu keväällä 2017, minkä jälkeen ne liitetään osaksi opetussuunnitelmaa.

1. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

1.1 Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikana opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Lukio-opetus harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen.

1.2 Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsimällä. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista käsittelemällä julkilauttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten Lapsen oikeuksien sopimukseen.

Lukio-opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Se on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävästä elämäntavasta ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyydestä sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kehitystavoitteiden suunnassa.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoimisessa. Lukion arvoperustaa syventävät näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohdittain kasvatukseen ja koulutushaasteisiin.

Vihdin lukion arvopainotukset

Vihdin lukion toiminta pohjaa laaja-alaiseen sivistykseen, suomalaisen kulttuuriperinnön arvostukseen sekä humanistiseen ihmiskäsitykseen. Elinikäiseen oppimiseen kannustava opiskelun arvostus sekä pyrkimys eettisesti kestäviin valintoihin ovat toimintamme keskeiset tekijät. Toimintamme ohjaavia arvoja ovat:

Yhteisöllisyys

Vihdin lukiossa keskinäinen välittäminen, huolenpito ja empatia ovat pohjana yhteisöllisyydelle. Jokainen ymmärtää oman ihmisarvonsa ja sitä kautta ihmisoikeuksien merkityksen kaikessa inhimillisessä toiminnassa. Erilaisuuden kunnioitus ja tasa-arvo ovat toimintamme peruslähtökohtia.

Aktiivisuus

Vihdin lukiossa korostetaan aktiivisuutta opinnoissa ja yhteiskunnallisessa toiminnassa. Lukiolainen kokee mahdollisuuksia toimia myönteisten muutosten puolesta ja havaitsee opiskelun ja oppimisen tapana uudistaa yhteiskuntaa ja kulttuuria. Lu-

kiossa opitaan tuntemaan erilaisia vaikutuskanavia sekä yhteisössä että laajemmin yhteiskunnassa.

Tiedostavuus

Vihdin lukiossa kannetaan yhdessä vastuuta sosiaalisesta ja ekologisesta ympäristöstä. Tiedostava lukiolainen ymmärtää oman toimintansa seuraukset. Globaali vastuu merkitsee kestävän elämäntavan omaksumista ja vaalimista.

1.3 Toiminta-ajatus

Lukio-opetuksen ja -kasvatuksen päämääränä on tasapainoinen, vastuuntuntoinen ja aktiivinen kansalainen, jolla on laaja-alainen, vahva yleissivistys ja valmiudet toimia kansainvälisessä, monikulttuurisessa sekä muuttuvassa maailmassa. Vihdin lukion opetus on korkeatasoista, yleissivistävää ja tutkintotavoitteista: se antaa hyvät valmiudet jatko-opintoihin, elinikäiseen oppimiseen ja elämään. Tavoitteenamme on luoda opiskeluun ja oppimiseen kannustava myönteinen ilmapiiri, jossa opiskelijan oikeus ihmisenä kasvamiseen ja oppijana kehittymiseen toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. Keskeinen tehtävämme on tukea nuoren turvallista kasvua aikuisuuteen. Tavoitteenamme on, että Vihdin lukiosta valmistuva nuori

- tuntee omat juurensa ja arvostaa suomalaista kulttuuria osana globaalia maailmaa
- arvostaa muita ihmisiä ja osaa tehdä yhteistyötä
- arvostaa ekologisia ja terveitä elämäntapoja
- kykenee ajattelemaan loogisesti, kriittisesti ja empaattisesti
- haluaa kehittää itseään ja kykenee oppimaan uutta
- osaa soveltaa oppimaansa myös uusissa tilanteissa
- hallitsee erilaisia tiedonhankintatapoja ja osaa toimia erilaisten mediatekstien maailmassa

Vihdin lukion toiminta-ajatus vahvistaa opiskelijan uskoa omiin kykyihinsä ja kannustaa jatkuvaan itsensä kehittämiseen:

”Etsi, tutki, löydä!

Vihdin lukiossa

oivallat, opit, onnistut!”

2. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta, tavoitteellisesta ja itseohjautuvasta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Lukio-opinnoissa opiskelijoita ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Oppimisprosessistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Näin kehittyvät myös elinikäisen oppimisen edellyttämät taidot. Opintoihin liittyvät onnistumiset ja muut myönteiset kokemukset edistävät oppimista ja innostavat osaamisen kehittämiseen.

2.2 Opiskelu ympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskelu ympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelu ympäristöjen ja -menetelmien valinnan ja kehittämisen perustana ovat myös opiskelijoiden edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet. Vihdin lukiossa tätä tavoitetta tukee kunkin kurssin alussa käytävä yhteinen keskustelu kurssin keskeisistä sisällöistä, tavoitteista ja opiskelumenetelmistä.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, käytetään lukiossa monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineissa edellytetty käsitteellinen ja menetelmällinen osaaminen. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua. Menetelmällisillä ratkaisuilla voidaan rakentaa kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Lukio-opiskelu edellyttää aktiivista työskentelyä, oma-aloitteisuutta, suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Valituilla opetus- ja opiskelumenetelmillä on tarkoitus edistää kyseisten taitojen lisäksi myös yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan ja siihen käytettävää aikaa, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opettajien yksilöllisellä, kunkin opis-

kelijan taito- ja tavoitetason huomioivalla ohjaavalla palautteella on keskeinen osa opiskelijan taitojen kehittymisessä.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijoita rohkaistaan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia. Vihdin lukiossa opiskelijat tutustuvat useilla kursseilla paikallisten ja pääkaupunkiseudulla olevien toimijoiden sekä kansainvälisten yhteistyökumppaneiden toimintaan muun muassa opintokäynneillä ja kouluun kutsuttujen asiantuntijoiden tilaisuuksissa. Lisäksi yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjaston, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin. Vaihtelevat ja monipuoliset opiskeluympäristöt rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota. Opiskeluympäristöjen kehittämällä tuetaan vuorovaikutusta ja yhdessä oppimista itsenäisen työskentelyn ohella.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta. Vihdin lukiossa järjestetään ensimmäisen vuoden opiskelijoille digitaalisten ohjelmien ja oppimisympäristöjen käyttöön liittyvä orientaatiojakso, jossa varmistetaan kaikille riittävät perustaidot digitaalisten välineiden käytössä ja ylläpidossa. Näin opiskelijat tottuvat jo opintojen alkuvaiheessa käyttämään tieto- ja viestintäteknisiä laitteita luonnollisena osana opiskeluun.

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna. Erityisesti sellaisia vieraita kieliä, joita lukion omaan lähiopeutukseen ei kuulu, suoritetaan paljon verkko-opintoina. Vihdin lukiossa tällaisia kieliä ovat muun muassa japani, italia ja venäjä. Etäopiskeluna suoritettu kurssi koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Etäopiskelussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja. Lukiokurssi voidaan järjestää myös monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi kurssi sisältää myös lähiopetusta ja -ohjausta.

Terveellinen ja turvallinen opiskeluympäristö kuuluu kaikille. Vihdin lukiossa se luodaan muun muassa opettamalla arkisia käytöstapoja, erilaisuuden kunnioittamista ja avuliaisuutta toisia opiskelijoita ja kaikkia yhteisössä toimivia kohtaan. Yhteisöllisyyttä vahvistamalla ehkäistään syrjäytymistä ja luodaan turvallinen oppimisympäristö. Yhteisöllisyyden lähtökohdaksi on tukea opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunnetta omassa ryhmänohjauksiryhmässään, kursseilla, koko opiskelijayhteisössä sekä opiskelijoiden ja opettajien välillä.

Itsenäisesti suoritettavan kurssin kriteerit

Suorittaakseen kurssin itsenäisesti Vihdin lukion opiskelijalla on oltava oppiaineesta riittävät pohjatiedot, hänen tulee osata toimia oma-aloitteisesti ja suunnitella opiskeluaan. Opiskelijan täytyy myös tuntea vahvuutensa sekä kyetä arvioimaan tietojaan, taitojaan ja edistymistään. Itsenäisen kurssin työmäärä vastaa normaalin kurssin työmäärää, ja sen suorittamisesta tulee aina neuvotella aineesta vastaavan opettajan kanssa, joka ohjaa ja tukee opiskelijaa harkintansa mukaan. Itsenäisesti suoritettavasta kurssista tehdään aina kirjallinen ohjaavan opettajan hyväksymä kurssisuunnitelma, ja se arvioidaan lähtökohtaisesti samoin kriteerein kuin lähiopetuskurssi sillä erotuksella, että vain hyväksytysti suoritusta itsenäisestä suorituksesta annetaan arvosana.

2.3 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Opetussuunnitelman perusteet korostavat toimintakulttuuria, joka edistää kestäväää hyvinvointia ja osallisuutta sekä on avoin monimuotoiselle vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muutoksille. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä lukion koko henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat seuraavat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat teemat:

Oppiva yhteisö

Vihdin lukio on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Sen rakentuminen edellyttää dialogisuutta ja pedagogista johtajuutta. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Jaksojen temaattinen toteutus voi luoda edellytyksiä opetuksen eheyttämiselle. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijoiden omaa toimijuutta, kehitystä ja oppimista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja elinikäiselle oppimiselle. Vihdin lukiossa tähän pyritään korostamalla henkilökohtaisen kohtaamisen, positiivisen palautteen ja yhdessä tekemisen ilmapiiriä. Oppivana yhteisönä Vihdin lukiossa on luotu toimintatapoja vuorovaikutukselle sekä oppilaitoksen sisällä että tekemällä aktiivista yhteistyötä kotien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yritys-elämän kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijoi- ta ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Tavoitteena on edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta luomalla heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Heitä rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Tämän mahdollistaa toimintakulttuuri, jossa jokainen mielipide on arvokas ja jossa erilaisuus on rikkautta.

Vihdin lukiossa opiskelijoita kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta: aktiivinen opiskelijakunta järjestää opiskelijoille useita mahdollisuuksia osallistua koulun toiminnan kehittämiseen sekä kouluviihtyvyyden lisäämiseen. Säännöllisesti kokoontuvassa keskustelufoorumissa jokainen opiskelija voi osallistua koulun kehittämiseen yhdessä opettajien kanssa. Lukion alussa toisen vuositason tehtävään koulutetut tutor-opiskelijat ryhmäyttävät ensimmäisen vuoden opiskelijat, ja ryhmäytymistä edistetään koko lukion ajan esimerkiksi järjestämällä ryhmän omia luokkakokouksia ja yhteishenkeä nostattavia tapahtumia. Myös opetuksessa tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista: lukion aloittavat opiskelevat ensimmäisen jakson kaikki kurssit omana ryhmänään, ja heidän oma ryhmänohjaajansa opettaa heille omaa ainettaan. Näin opiskelijat luovat luontaisen kontaktin ryhmänohjaajaansa alusta lähtien.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Oppivassa yhteisössä edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen Vihdin lukion toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää hyväksytään vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Vihdin lukiossa on kiusaamisen nollatoleranssi. Kaiken toiminnan perustana on keskinäinen arvostus, kunnioitus ja välittävä ilmapiiri, jolla vahvistetaan kaikkien kouluyhteisössä toimivien sosiaalista hyvinvointia erilaisuutta kunnioittaen. Ryhmänohjaustoiminnan synkronointi opinto-ohjauksen ja muun opiskelijahuollon kanssa helpottaa opiskelijoiden ja heidän erityistarpeidensa huomioimista. Toimintavälitunnit, yhteiset liikuntatapahtumat ja lähiruokapäivät edistävät terveellistä elämäntapaa. Vihdin lukiossa kannustetaan toimintaan, joka tähtää kestäväen tulevaisuuteen.

Vihdin lukiossa opiskelijoita kannustetaan aktiiviseen kansalaisuuteen ja globaaliin vastuuseen. Eri oppiaineissa tehdään paljon retkiä ja verkostoidutaan paikallisten toimijoiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Lukioomme kutsutaan vierailijoita puhumaan ajankohtaisista asioista ja näin avataan opiskelijoille mahdollisuuksia keskustella eri aiheista asiantuntijoiden kanssa. Ympäristöasioita huomioidaan muun muassa rohkaisemalla opiskelijoita lajittelemaan jätteitä ja kierrättämään – opiskelijakunnan oppikirjakirppis on tästä hyvä esimerkki. Myös kurssisisällöissä ohjataan ympäristöasioiden tiedostamiseen.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Vihdin lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Vihdin lukiolle tunnusomaiset kansainväliset projektit, leirikoulut ja vaihto-opiskelijat lisäävät kielitietoutta ja erilaisten kulttuurien ymmärrystä. Kansallista kulttuuriperinnettä ja paikallisen kulttuurin tuntemusta vahvistetaan opetuksessa ja yhteisissä juhlissa. Kielitaidon merkitystä tiedonhankinnassa painotetaan eri oppiaineissa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielistä, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

2.4 Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Lukio-opinnot muodostuvat lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) mukaisesti pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. *Syventävät kurssit* ovat opiskelijalle valinnaisia, pääasiassa oppiaineen *pakollisiin kursseihin* välittömästi liittyviä jatkokursseja. Valtakunnalliset syventävät kurssit ovat valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) tarkoitettuja syventävinä opintoina tarjottavia kursseja, joihin Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet. Näitä kursseja opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Valtakunnallisten syventävien kurssien lisäksi lukiossa voi olla opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia syventäviä kursseja.

Soveltavat kurssit ovat menetelmäkursseja, saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja, aineksia eri oppiaineista sisältäviä eheyttäviä kursseja tai muita lukion tehtävään soveltuvia opintoja. Soveltaviin kursseihin kuuluu valtakunnallisia soveltavia kursseja ja lukion opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia soveltavia kursseja. Valtakunnallisia soveltavia kursseja ovat eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat koulutuksen järjestäjän tarjoamat valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaiset

lukiodiplomit sekä ne taideopintokurssit, joille Opetushallitus on laatinut valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden luvussa Taiteiden väliset kurssit.

Vihdin lukion toiminnan keskeisenä periaatteena on taata kaikille opiskelijoille mahdollisimman hyvät edellytykset lukiotutkinnon suorittamiseen ja oman tulevaisuuden alan löytymiseen lähtötasosta ja oppimisvalmiuksista riippumatta. Tästä syystä pyrimme mahdollisuuksien mukaan tarjoamaan monipuolisesti koulukohtaisia kursseja. Näiden kurssien tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden oppimaan oppimisen valmiuksia, syventää eri tieteen- ja taiteenalojen osaamista, antaa mahdollisuuksia käytännön kokeiluihin ja tekemällä oppimiseen sekä avata näköaloja lukion jälkeisiin opiskelumahdollisuuksiin.

2.5 Lukion tuntijako

Valtioneuvoston asetus (942/2014) Nuorille annettavan lukiokoulutuksen tuntijako:		
Oppiaine	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien määrä
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3
Kielet		
· A-kieli	6	2
· B-kieli	5	2
· muut kielet		8 + 8
Matematiikka		
· yhteinen opintokokonaisuus	1	
· lyhyt oppimäärä	5	2
· pitkä oppimäärä	9	3
Ympäristö- ja luonnontieteet		
· Biologia	2	3
· Maantiede	1	3
· Fysiikka	1	6
· Kemia	1	4
Humanistis-yhteiskunnalliset tieteet		
· Filosofia	2	2
· Psykologia	1	4
· Historia	3	3
· Yhteiskuntaoppi	3	1
Uskonto/Elämänkatsomustieto	2	4
Terveystieto	1	2
Taito- ja taideaineet	5	
· Liikunta	2	3
· Musiikki	1-2	2
· Kuvataide	1-2	2
Opinto-ohjaus	2	
Teemaopinnot		3
Pakolliset kurssit	47 – 51	
Syventävät kurssit vähintään	10	
Kurssit yhteensä vähintään	75	

2.6 Yhteistyö muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa

Vihdin lukio kehittää aktiivisesti yhteistyöverkostojaan useiden eri oppilaitosten ja muiden toimijoiden kanssa. Keskeisimpiä ovat muut oppilaitokset, joiden merkitys korostuu erityisesti opintojen nivelvaiheessa. Esimerkiksi perusopetuksen oppilaiden siirtymistä lukio-opintoihin pyritään tukemaan moniammatillisen henkilöstön tiiviillä yhteistyöllä. Oppilaiden syrjäytymisvaaran ehkäisemisen kannalta on tärkeää, että lukiossa tunnetaan perusopetusta ja sen kehittämistä ja päinvastoin.

Ammatillisen koulutuksen yhteistyökumppanina on Länsi-Uudenmaan koulutuskeskus Luksia, jonka kanssa tehdään erityisesti opiskeluhuollon ja valmistavan koulutuksen yhteistyötä. Lisäksi lukion opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa käsityön lukiodiplomiin liittyviä kursseja ja lopputyö Luksiassa. Yhteistyötä pyritään monipuolistamaan ja laajentamaan edelleen.

Lukioyhteistyötä tehdään erityisesti Länsi-Uudenmaan verkko-oppimisverkostoon (LUKU-verkosto) kuuluvien Lohjan, Karkkilan, Hankoniemen ja Raaseporin lukioiden kanssa. Verkostolla on oma johtoryhmä, tutorit ja koordinaattorit, joiden vastuulla on verkoston kehittämistyö. Verkoston yhteistyömuotoja ovat opettajille suunnatut koulutukset, pedagogisten kehittämisajatusien jakaminen sekä käytännön kurssisuunnittelu. Lisäksi Vihdin lukio tekee erilaisten hankkeiden, projektien ja henkilökohtaisten opettajakontaktien kautta monipuolista lukioyhteistyötä. Kehittäjälukio-verkostoon kuuluvana Vihdin lukiolla on sekä tahto että velvollisuus olla lukiokentän aktiivinen toimija .

Painopiste pääkaupunkiseudun *yliopistoyhteistyössä* on eri oppiaineiden järjestämissä opintovierailuissa ja tutustumiskäynneissä. Opiskelijoiden on lisäksi mahdollista suorittaa Helsingin yliopiston tarjoama MOOC-ohjelmointikurssi jo lukioaikana. Kesälukioiden, kesä- ja talviyliopiston ja avoimen yliopiston kurssitarjontaa on myös mahdollista hyödyntää osana lukio-opintoja. Tavoitteena on lisätä opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa yliopisto-opintoja jo lukioaikana.

Vihdin lukiolla on myös tiiviit *kansainväliset yhteistyöverkostot*. Ystävyyskoulutoiminta Saksassa, Ranskassa ja Espanjassa sijaitsevien toisen asteen oppilaitosten kanssa on vilkasta: vuosittaiset vierailut avaavat opiskelijoille näköaloja muiden maiden kulttuureihin ja mahdollisuuden aitoihin kielenkäyttötilanteisiin. Lisäksi Vihdin lukio on aktiivisesti mukana sekä yksilöllisissä että monenvälisissä Erasmus-hankkeissa.

Muita tärkeitä yhteistyötahoja ovat opiskelijahuollon sidosryhmät, joiden kanssa tehtävää yhteistyötä on esitelty liitteenä olevassa opiskeluhoitosuunnitelmassa, sekä muut - usein paikalliset - yritykset, järjestöt ja elinkeinoelämän toimijat, joiden kanssa tehtävä aktiivinen yhteistyö konkretisoi hyvin toimintakulttuurin keskeisiä teemoja.

2.7 Tieto- ja viestintätekniiikan opetusikäytön suunnitelma

Aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä toimiminen, jatko-opinnot ja työelämä edellyttävät tieto- ja viestintäteknologian hallintaa. Vihdin lukiosta valmistuvan nuoren on siis hallittava itsenäisen tiedon hankkimisen, käsittelyn ja arvioinnin taidot. Nuorella on oltava myös valmiuksia osallistua ja toimia erilaisissa sähköisissä ympäristöissä.

Vihdin lukion tieto- ja viestintäteknologian tavoitteet:

- Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tarkoituksenmukaisesti ja luontevasti osana eri aineiden opetusta, jolloin tieto- ja viestintäteknologioiden käyttöai-
toja opitaan opiskelun ohessa.
- Sekä opiskelijat että opettajat pystyvät itsenäisesti ja harkiten hyödyntämään
tieto- ja viestintäteknologian taitojaan jokapäiväisessä työskentelyssään.
- Opiskelijat oppivat hankkimaan ja käsittelemään tietoa sekä arvioimaan kriitti-
sesti erilaisten lähteiden tarjoamaa informaatiota ja sen luotettavuutta.
- Opiskelijat oppivat tuottamaan erilaisia sisältöjä ja jakamaan niitä.
- Opiskelijat hallitsevat sähköisissä ylioppilaskokeissa tarvittavat tietotekniset
taidot.
- Lukiosta valmistuvilla nuorilla on hyvät tieto- ja viestintätekniset perustaidot
sekä valmius päivittää osaamistaan.

Opiskelijoiden aloittaessa lukio-opintonsa pyritään varmistamaan, että heidän tieto- ja viestintätekniset taitonsa mahdollistavat opiskelun lukion tietoteknisissä ympäristöissä. Aloittaville opiskelijoille voidaan harkinnan mukaan tarjota tietoteknisiä opintoja. Erityisen hyvin tieto- ja viestintäteknologiaa hallitsevat opiskelijat voivat toimia digitutoreina, joi-
den tehtäviin kuuluu toisten opiskelijoiden ja opettajien avustaminen tietoteknisissä asi-
oissa.

Lähtökohtaisesti opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoit-
tujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta sekä niiden käytön opettelusta.
Laitteeksi suositellaan kannettavaa tietokonetta. Opiskelijat vastaavat itse myös opiske-
lussa käytettävien ohjelmistojen hankinnasta. Vihdin lukion tietotekninen ympäristö pe-
rustuu pääosin Linux-järjestelmään, ja käytettävät ohjelmistot ovat pääsääntöisesti va-
paan ja avoimen lähdekoodin ohjelmistoja. Vihdin lukiossa on langaton lähiverkko, joka
mahdollistaa opiskelijoiden omien kannettavien laitteiden käytön. Jokaiselle opiskelijalle
annetaan oma käyttäjätunnus, jolla hän kirjautuu koulussa opiskeluun käytettäviin sähköi-
siin järjestelmiin.

Koulun luokissa on tarkoituksen- ja ajanmukaiset tietotekniset välineet, jotka mahdollista-
vat tieto- ja viestintäteknologian luontevan käytön osana eri oppiaineiden opetusta. Kai-
kissa luokissa on kiinteä työasema, dataprojektori, kaiuttimet ja dokumenttikamera. Luo-
kissa voi olla lisäksi käytössä myös muita tieto- ja viestintäteknisiä laitteita. Kaikilla Vihdin
lukion opettajilla on käytössään työnantajan tarjoama henkilökohtainen kannettava laite.

Myös langattoman lähiverkon toimintavarmuutta ja kapasiteettia kehitetään tarpeiden mukaisesti.

Opettajille tarjotaan tukea tieto- ja viestintäteknologian käyttöä koskevissa asioissa. Tietohallinnon tuki huolehtii siitä, että laitteistot, tietoliikenneyhteydet ja ohjelmistot ovat toimintakunnossa. Lisäksi opettajien joukosta voidaan nimetä tieto- ja viestintäteknologiaan liittyvissä asioissa avustavia tukiopettajia ja ajankohtaisia tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä pedagogisia mahdollisuuksia ja ratkaisuja pohtiva digitiimi. Kaikkia opettajia kannustetaan laajentamaan ja kehittämään tieto- ja viestintäteknisiä taitojaan, osallistumaan työnantajan tai muiden tahojen järjestämiin koulutuksiin sekä ottamaan tietotekniikkaa osaksi jokapäiväistä työskentelyään. Opettajia kannustetaan myös jakamaan omaa erityisosaamistaan kollegoidensa käyttöön.

Verkko-oppimisympäristöjä (esimerkiksi Edison, Moodle tai Google Apps for Education) käytetään aktiivisesti, ja niiden avulla voidaan parantaa opiskelijoiden jatko-opiskeluvalmiuksia, tarjota monimuoto- ja etäopetusta sekä tarjota mahdollisuutta suorittaa muiden koulutuksen järjestäjien tarjoamia opintoja. Niiden avulla voidaan myös tukea opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä sekä lisätä valinnaisuutta. Verkko-oppimisympäristöissä suoritettavien opintojen suunnittelussa ja valinnassa pyritään sellaisiin ratkaisuihin, jotka antavat opiskelijalle mahdollisuuden vuorovaikutukseen ja tiedon jakamiseen muiden opiskelijoiden kanssa. Tieto- ja viestintäteknologian avulla voidaan tehdä yhteistyötä myös erilaisten yritysten, järjestöjen ja instituutioiden kanssa esimerkiksi järjestämällä virtuaalisia vierailuja ja esityksiä.

Vihdin lukion viestintä perustuu tietotekniikan ja sosiaalisen median hyödyntämiseen. Ulkoisessa viestinnässä tärkeimpiä viestintäkanavia ovat koulun Internet-sivut sekä sosiaalinen media. Wilma-järjestelmä on keskeisessä asemassa sekä koulun sisäisessä viestinnässä että yhteistyössä opiskelijoiden huoltajien kanssa.

3. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

3.1 Ohjaus

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Vihdin lukiossa opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä tuetaan monin eri tavoin. Kurssitarjonnassa tämä on huomioitu asettamalla tarjolle opiskelijoiden oppimisvalmiuksia sekä hyvinvointia tukevia kursseja. Kursien tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden oppimaan oppimisen taitoja, ihmissuhdetaitoja sekä itsestään huolehtimisen taitoa. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuramisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Ryhmänohjaaja seuraa opiskelijoiden hyvinvointia sekä yksilöhaastatteluiden että ryhmänohjaustuokioiden avulla. Ryhmänohjaaja tapaa ryhmänsä opiskelijoita säännöllisesti ryhmänohjaustuokioissa. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta.

Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Lisäksi Vihdin lukion opiskelijat täyttävät vuosittain Wilmassa olevan haastattelulomakkeen, jonka pohjalta ryhmänohjaaja käy keskusteluita. Näitä lomakkeita käytetään myös jokaisen opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisen tukena. Opiskelija päivittää suunnitelmiaan opinto-ohjaajien tuella pienryhmäohjauksessa sekä henkilökohtaisissa ohjauskeskusteluissa.

Opiskelijan tulee saada lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Ohjauksen avulla opiskelija ymmärtää erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutuksen ura- ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijan opiskelutaidot sekä kyky arvioida taitojaan kehittyvät. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Vihdin kunnassa lukion ja perusopetuksen opinto-ohjaajat tekevät yhteistyötä pitkin lukuvuotta. Vihdin lukion tutorit käyvät kertomassa lukiokoulutuksesta sekä Vihdin että lähialueiden yläkouluilla. Lisäksi opinto-ohjaajat osallistuvat alueen jatkokoulutusiltoihin ja tiedottavat siellä perusopetuksen oppilaita ja heidän huoltajiaan lukiokoulutuksesta. Tammikuussa järjestetään Vihdin lukion perinteinen tutustumispäivä, jonne on mahdollista jokaisen lukiokoulutuksesta kiinnostuneen osallistua ja johon kutsutaan opinto-ohjaajien kautta 9.-luokkalaista, jotka ovat kiinnostuneita lukio-opiskelusta. Vihdin lukiossa opintonsa aloittavat opiskelijat perehdytetään ensimmäisen jakson aikana sekä lukion toimintaan että lukio-opiskelun käytänteisiin. Opintojen aikana opiskelijoille järjestetään useita mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Esimerkiksi Vihdin lukiosta valmistuneet alumnit käyvät tammikuussa esittelemässä nykyisiä opiskelupaikkojaan, niiden sisäänpääsyvaatimuksia sekä yleistä opiskeluelämää. Jatko-opintoihin siirtymiseen kiinnitetään huomiota lukio-opintojen loppuvaiheessa.

3.2 Oppimisen ja opiskelun tuki

Oppimisen ja opiskelun tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet

det ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan opiskelijan tavoitteellista oppimista.

Vihdin lukiossa kiinnitetään huomioita opiskelijoiden oppimistaitoihin ja opiskelumeneelmiin. Ensimmäisen vuoden opiskelijat osallistuvat orientoivien opintojen kurssille, joka tarjoaa kattavasti tukea opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen lukiossa. Kurssilla harjoitellaan tärkeitä tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, tutustutaan kirjastoon ja tiedonhankintaan sekä esimerkiksi psykologin ja terveydenhoitajan tarjoamiin palveluihin. Opiskelijaa autetaan suoriutumaan lukion pakollisista kursseista muun muassa perusasioita vahvistavien tukikurssien avulla. Tukikursseja järjestetään lähinnä matematiikassa, ruotsissa, englannissa ja äidinkiessä. Aineenopettajat ohjaavat opiskelijoita tukikursseille opintomenestyksen perusteella. Tarjolla on myös erillinen kurssi oppimisen taidoista. Kurssilla opiskelijaa ohjataan kehittämään tehokkaita opiskelutapoja sekä säätämään tarkkaavaisuutta ja motivaatiota. Kurssin sisällöt määräytyvät opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti.

Opiskelija voi olla tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan, tai tuen tarve voi johtua esimerkiksi kielellisestä, matemaattisesta, motorisesta tai tarkkaavaisuuden häiriöstä. Se voi liittyä myös sosiaalisiin vaikeuksiin, mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmiin. Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijan ja mahdollisuuksien mukaan myös huoltajien kanssa. Ryhmänohjaajat seuraavat ryhmiensä opiskelijoiden opintomenestystä ja antavat tarvittaessa tietoa tukitoimista ja niiden piiriin hakeutumisesta. Opinto-ohjaajien järjestämässä pienryhmätapaamisissa tarkastellaan opintojen tilannetta, suunnitellaan opintoja ja mietitään jatko-opintoja. Opiskelija, huoltaja, ryhmänohjaaja ja tarvittavat opiskelijahuollon henkilöt suunnittelevat yhteistyössä opiskelijan tarvitsemat tukitoimet. Tukitoimet voidaan kirjata opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja mahdollisesti aiemmin annetusta tuesta. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tieto perusopetuksessa käytössä olleista tukitoimista siirtyy lukioon tiedonsiirtopalaverissa, jotka pidetään ensimmäisen vuoden ensimmäisen jakson aikana. Palaverihin osallistuvat lukio ja opiskelijoita lähettäneet oppilaitokset.

Lukiossa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja opiskeluympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan ja niihin pyritään löytämään opiskelijan opiskelua tukevia ratkaisuja. Vihdin lukiossa toimiva erityisopettaja tekee lukitestin kaikille niille ensimmäisen vuositason opiskelijoille, jotka ilmoittautuvat testiin joko omasta halustaan, huoltajan pyynnöstä tai opettajan ohjaamana. Sekä lukitestien että perusopetukselta saatujen tietojen perusteella pyritään jo opintojen alkuvaiheessa kartoittamaan tukea tarvitsevat opiskelijat, jotta käytössä olevat tukitoimet voidaan aloittaa heti. Resurssien

puitteissa opiskelijalle voidaan tarjota erityisopettajan palveluita tai aineenopettajan antamaa tukiopetusta. Erityisopettajan palveluista voi lukea tarkemmin ohjauksen työnjakoa käsittelevästä luvusta. Jos opiskelijalla on lukihäiriöstä, sairaudesta tai vammasta asian-
tuntijan antama kirjallinen lausunto, hän voi hakea lisäaikaa lukion kokeiden suorittami-
seen sekä erityisjärjestelyjä ylioppilaskirjoituksiin.

3.3 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa (lukiolaki 629/1998, 2 §). Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Sen tarkoituksena on edistää myös opiskelijoiden, huoltajien ja kotien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu kiinteästi Vihdin lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan Vihdin lukion toiminnan kehittämiseen olemalla aktiivisesti yhteydessä opettajiin koko lukion ajan, osallistumaan yhteisöllisen opiskelijahuoltoryhmän kokouksiin ja seuraamaan Vihdin lukion elämää sosi-
aalisen mediankin kautta.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään Vihdin lukiossa suunnitelmallisesti. Lukiota koulutusmuotona ja sen käytänteistä sekä Vihdin lukion painopiste-
alueista tiedotetaan ensimmäisen vuositason huoltajia lukuvuoden alussa pidettävässä yhteistyöillan-
ssa, jossa huoltajat tapaavat nuorensa ryhmänohjaajan sekä muut opiskelijan ohjauksen kannalta tärkeät henkilöt. Toisen vuoden yhteistyöillan keskeinen teema on ylioppilaskirjoitukset, ja abiturienttivuoden pianopiste on päättövaiheen asioissa, kuten lukiotutkinnon valmiiksi saamisen vaatimuksissa, opiskelijan jaksamisessa sekä jatko-opin-
toasioissa.

Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seuraa ennen muuta ryhmänohjaaja, jo-
ka on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin. Myös aineenopettaja tai muu lukion henkilö-
kuntaan kuuluva voi olla yhteydessä huoltajaan, jos kokee sen tarpeelliseksi. Wilman kaut-
ta huoltajat pystyvät muun muassa seuraamaan opiskelijan kurssikertymää ja opin-
tomenestystä, tarkastelemaan poissaoloja ja pitämään yhteyttä opettajiin ja muuhun
henkilökuntaan. Liitteenä olevassa opiskeluhuoltosuunnitelmassa on kuvattuna Vihdin lu-
kion opiskeluhuollon taulukko, josta sekä opiskelijat että huoltajat näkevät, kenen puo-
leen erilaisissa tilanteissa ja asioissa voi kääntyä.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Yhteistyössä
otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vas-
tuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huolta-
jien osaamista hyödynnetään muun muassa erilaisissa toimintakulttuuria vahvistavissa ta-
pahtumissa. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja
huolenpidossa mahdollista tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

Vihdin lukion Ohjaussuunnitelma on tämän opetussuunnitelman liitteenä. (Liite 2)

3.4 Vieraskieliset opiskelijat

Vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja lukion opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan Vihdin lukiossa opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella mutta hänen katsotaan muutoin selviävän suomenkielisestä opetuksesta. Vihdin lukio tekee S2-opetuksessa tarvittaessa yhteistyötä Vihdin perusopetuksen ja naapurikuntien toisen asteen oppilaitosten kanssa. Vieraskielisiä opiskelijoita informoidaan heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukion aloitusvaiheessa; ylioppilastutkintoon liittyvistä oikeuksista ja mahdollisuuksista opiskelijalle kerrotaan ohjauksen pienryhmätilaisuuksissa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kurseja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

4. OPISKELUHUOLTO

4.1 Opiskeluhuollon tavoitteet

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitettä opiskeluhoolto. Tässä luvussa käydään läpi opiskeluhooltoja yleisellä tasolla; Vihdin lukion Opiskeluhooltosuunnitelma on tämän opetussuunnitelman liitteenä.

Lukion opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhooltoja toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoollona. Lukion opiskeluhoollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Vihdin lukion opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa Vihdin kunta sekä Perusturvakuntayhtymä Karviainen. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta Vihdin lukion verkkosivuilla sekä opiskelijoille vuosittain jaettavassa Opinto-oppaassa, ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja.

Opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoollota toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoolltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluhoollon hyvinvoinnista on lukion henkilökunnalla.

4.2 Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Opiskeluhoollota toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Opiskeluhoolto on osa Vihdin lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluhoollon yhteisön hyvinvointia sekä opiskeluhoollon terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintaan.

tatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevista asioista. Samoin huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskelu- huollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edis- tävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykki- nen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämi- nen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa oppilaitok- sen toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiske- luhoitojen palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoitojen psyykki- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisen opiskeluhoitojen tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tun- nistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevista toimenpiteistä ja ratkaisuksista. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoitoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huolta- jalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoitossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä.

Opiskeluhoitoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoitojen monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhoitoryhmien toiminta on osa opiskeluhoitojen kokonaisuutta. Opiskeluhoitoryhmiä ovat

- 1) opiskeluhoitojen ohjausryhmä,
- 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sekä
- 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä.

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoitojen ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiske- luhoitoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä, opiskeluterveydenhuollon palve-

luja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Vihdin lukion opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata lukion opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa rehtori, ja vakiojäseninä siihen kuuluvat opinto-ohjaajat, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja sekä erityisopettaja. Tarvittaessa ryhmä kuulee muita asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyys, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä.

Vihdin lukion Ohjaussuunnitelma on tämän opetussuunnitelman liitteenä. (Liite 3)

5. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) määriteltujen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävästä elämäntavasta välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija tottuu arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailta kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

5.2 Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatusta- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- *havainnoi ja analysoi* nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- *ymmärtää* asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä *osaa jäsentää* laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi
- *saa mahdollisuuksia* osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun
- *osaa esittää* perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä *rohkaistuu* toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

5.2.1 Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietope- rustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflek- tointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaat- teita, *analysoi* yhteiskunnallisia kysymyksiä ja *laajentaa* työelämän tuntemus- taan
- *ymmärtää* työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä *perehtyy* yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin
- *saa kokemuksia* toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yritysela- mässä sekä *löytää* omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia
- *kehittää ja käyttää* kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taito- jaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja
- *osaa käyttää* sananvapauttaan sekä *analysoida* ajankohtaisten esimerkkien va- lossa vastuullisen sananvapauden rajoja
- *harjaantuu suunnittelemaan* omaa toimintaansa, *oppii* ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestämaan myös epäon- nistumista ja pettymyksiä
- *rohkaistuu* ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vai- kuttamaan eri yhteisöissä
- *tunnistaa* omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä *osaa tehdä* opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media eri muodoissaan sekä nuorten toimintaryhmät tarjoavat väyliä ak- tiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämänalueisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

5.2.2 Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuden vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämänhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kuvata* psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita
- *ymmärtää* omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua
- *tunnistaa* hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasismien ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä
- *osaa käsitellä* ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin
- *osaa toimia* ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua *ja ohjata* toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin
- *osaa toimia* oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi lukiossa, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnallisesti
- *tuntee* hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan, kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön, oppilaitosruokailuun sekä opiskeluhuoltoon. Aihekokonaisuuden toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

5.2.3 Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestäväan elämäntapaan ja toimintaan kestävan kehityksen puolesta. Kestävan kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestävan tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* perusasiat kestävan elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä *ymmärtää*, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestävan
- *osaa analysoida ja arvottaa* luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä *rohkaistuu toimimaan* myönteisten ratkaisujen puolesta
- *tuntee* ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä *tiedostaa* niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle
- *osaa analysoida* globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestäväan elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä *tuntee* keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi
- *osaa analysoida* kestävan elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä
- *osaa noudattaa* luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolvisesti huolehtivaa elämäntapaa
- *osaa tehdä* yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestäväa ja oikeudenmukaista kehitystä.

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittaavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kasvaakseen kestävan kehityksen aktiiviseksi edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä. Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestävan elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestävan kehityksen toteutumista laatimalla oman kestävan kehityksen ohjelman. Keskeistä kestävan kehityksen ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

5.2.4 Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* ihmisoikeuksia ja *osaa pohtia* ihmisoikeuksien edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä
- *osaa reflektoida* kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- *vahvistaa* myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä *oppii näkemään* asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina
- *ymmärtää*, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa
- *vahvistaa* kielitietoisuuttaan, monikielisyyttään ja monilukutaitoaan
- *osaa toimia* kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen
- *saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa* maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

5.2.5 Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja kehittää* monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista
- *syventää* käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä
- *harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan* monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa
- *syventää* vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein
- *harjaantuu* mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin
- *tuntee* tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä *osaa analysoida* medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä
- *osaa käyttää* monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä *toimia* vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

5.2.6 Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisuudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja -ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmenymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa *pohtia* teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä
- ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta
- *rohkaistuu käyttämään* omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä *oppii suhtautumaan* erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena
- *oppii* yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä *tutustuu* teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin
- *osaa tehdä* järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana
- *osaa pohtia* teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieton näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestäväan elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

5.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokratiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmistä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien erittelemisen ja tulkitsemisen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kieli maan alkupe räiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkea-asteella.

Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin, ja näitä pyritään painottamaan Vihdin lukiossa mahdollisuuksien mukaan.

Opetuksen tavoitteet

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa* suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen
- *syventää ja monipuolistaa* tietojaan kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta *ja osaa hyödyntää* niihin liittyviä käsitteitä
- *syventää* monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- *monipuolistaa* vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutusetiikasta
- *ymmärtää* yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit
- *syventää* kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan *ja kehittää* siten ajatteluaan
- *laajentaa* yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään *ja rakentaa* maailmankuvaansa ja identiteettiään
- *osaa kriittisesti arvioida* erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksenperäisyyttä *sekä etsiä ja valikoida* tilanteeseen sopivan tietolähteen
- *ymmärtää ja noudattaa* tekijänoikeuksia *ja käyttää* lähteitä oikein

- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen
- nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet sekä vaadittavat työt kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä.

Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

Toimintakulttuurin painopistealueet

Oppiva yhteisö

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineessa painottuu dialogisuus niin opiskelijoiden ja opettajan kuin tekstin ja vastaanottajankin välillä. Dialogisuus edistää oppimista ja kehittää ajattelun ja argumentoinnin taitoja.

Oppiaineessa painottuu opiskelijan oman toiminnan merkitys tavoitteiden saavuttamisessa. Erilaiset projektityöt, kirjoitustehtävät ja laajojen tekstien lukeminen opettavat projektimaista työskentelytapaa sekä oman toiminnan suunnittelua ja arviointia. Erilaiset työskentelymenetelmät sekä arvioitavat työt antavat erilaisille opiskelijoille mahdollisuuden harjoittaa ja näyttää osaamistaan niin yksilö- ja ryhmätöissä kuin puhe- ja kirjoitustehtävissäkin. Omien vahvuuksien tunnistaminen luo myönteistä oppimiskulttuuria ja pohjaa elinikäiselle opiskelulle.

Oppiaineen kursseilla tuodaan esille oppiaineen yhteyksiä yhteiskuntaan esimerkiksi erilaisilla vierailuilla sekä kutsumalla vierailijoita. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaine on tieto-, taito- ja taideaineena mukana niin eri oppiaineiden välisessä kuin oman oppiaineen sisäisessäkin integraatiossa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Suomen kielessä ja kirjallisuudessa osallisuus ja yhteisöllisyys näkyvät monella tapaa: opiskelijalla on mahdollisuus harjoitella ja edistää omaa osallisuuttaan opetuskeskuste-

luissa, yhteistoiminnallisissa työskentelymuodoissa, kuten pari- ja ryhmätöissä, sekä koko opetusryhmää koskevassa päätöksenteossa. Kaikilla kursseilla näkyvässä puheviestinnässä harjoitellaan oman mielipiteen ilmaisemista sekä muiden huomioimista. Yhteistoiminnallisia opetusmenetelmiä käytetään kursseilla monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Erilaisten pari- ja ryhmätöiden tekeminen kehittää opiskelijan kykyä toimia vastuullisesti erilaisten ihmisten kanssa ja erilaisissa yhteisöissä. Opetusryhmän sosiaalisten suhteiden muodostumisen edesauttamiseksi on tärkeää luoda ilmapiiri, jossa opiskelija uskalltaa ilmaista mielipiteensä sekä vertaistöissä että koko opetusryhmän kuullen.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Suomen kieli ja kirjallisuus oppiaineena tukee ja rohkaisee opiskelijaa ymmärtämään, millaista on kestävä tulevaisuus. Oppisisällöin ja materiaalein tuetaan kasvua suvaitsevaiseksi, oikeudenmukaiseksi ja vastuunsa tiedostavaksi kansalaiseksi. Kirjoittaminen ja tekstin tuottaminen vaativat keskittymistä ja kiireettömyyttä. Kaunokirjallisuuden lukemisen avulla opiskelijalle annetaan mahdollisuus huomata kaunokirjallisuuden hyvinvointia tukeva vaikutus. Monipuolinen lukeminen auttaa opiskelijaa ymmärtämään erilaisuutta sekä syy- ja seuraussuhteita ja tukee maailmankuvan kehittymistä. Tuntityöskentelyssä, kuten moninaisissa keskusteluissa ja pari- ja ryhmätöissä, kannustetaan ja rohkaistaan siihen, että jokaisen mielipide on arvokas ja tasavertainen. Avointa ilmapiiriä tuetaan myös vertaispalauttein.

Jokaisella kurssilla opiskelija saa henkilökohtaista palautetta työskentelystään: lukio-opiskelun aikana palautteesta syntyy opiskelijan kehittymistä tukeva jatkumo. Jokaisen yksilöllinen tukeminen on tärkeää niin kirjallisessa kuin muussakin palautteessa. Avoin ilmapiiri, erilaisuuden ymmärtäminen ja opiskelijan henkilökohtainen huomioiminen ennaltaehkäisevät kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia sekä syrjintää.

Kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus

Kielitietoisuus ja kulttuurinen moninaisuus ovat olennainen osa suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen sisältöjä. Oppiaine perustuu osaltaan filologiaan ja lingvistiikkaan, joten oppiaineelle on ominaista nähdä kieli laajana, monimerkityksellisenä kokonaisuutena. Oppiaineen kursseilla kieltä sekä käytetään, tutkitaan että tulkitaan sekä puhuttuna (mm. ryhmätyöskentelyssä, erilaisissa puheesityksessä, elokuvissa, mainoksissa yms.) että kirjoitettuna (mm. omissa kirjoitustöissä, kuten esseissä, kaunokirjallisissa teksteissä ja tietoteksteissä). Käyttöarvon lisäksi opiskelijoita kannustetaan huomaamaan kielen merkitys sekä kulttuurille että omalle identiteetille. Kielen rekistereiden hallinta tukee aktiivista osallisuutta yhteiskuntaan. Opiskelijoita kannustetaan monipuoliseen kielenkäyttöön sekä suullisin että kirjallisin harjoittein sekä kiinnittämään kieleen huomiota myös muiden oppiaineiden kursseilla.

Aihekokonaisuudet oppiaineen sisällä

Opetussuunnitelman aihekokonaisuuksista suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineessa painottuvat erityisesti

- *Monilukutaito ja mediat*: Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitteeseen, joka on lukion Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen pohja.
- *Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys*: Suomen kielen ja kirjallisuuden opetus ohjaa sekä arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria että ymmärtämään monikulttuurisuuden ja monikielisuuden merkitystä. Lisäksi kaunokirjallisuus tarjoaa aineksia henkiseen kasvuun, kulttuuri-identiteetin muodostumiseen, muiden kulttuurien ymmärtämiseen ja omien ilmaisuvärien monipuolistamiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaine luo jatkumon historian ja nykypäivän välille ja antaa valmiuksia tulevaisuutta varten. Kirjoittamisen, lukemisen ja ajattelun taitojen harjoittaminen kannustaa opiskelijoita aktiiviseen kansalaisuuteen, jotta he osaavat seurata mediaa, muodostaa mielipiteitä, argumentoida niitä uskottavasti sekä osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun eri medioissa, ja toisaalta auttaa myös ymmärtämään nykypäivän ilmiöitä ja valmistautumaan tulevaisuuteen. Kirjallisuus auttaa ymmärtämään omaa ja toisten kulttuuriperintöä ja rakentamaan omaa identiteettiä ja kehittää empatiakykyä, joka osaltaan rakentaa yhteiskunnallista hyvinvointia ja turvallisuutta.

Lisäksi Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimateriaaleissa, kuten pohja-aineistoissa ja kirjoitustehtävissä, käsitellään monia teemoja, jotka liittyvät tiiviisti lukion opetussuunnitelman yleisen osan muihin aihekokonaisuuksiin. Näitä ovat *aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä; hyvinvointi ja turvallisuus; kestävä elämäntapa ja globaali vastuu sekä teknologia ja yhteiskunta*. Kyseiset teemat näkyvät myös kursseilla käsiteltävässä kaunokirjallisuudessa. mahdollisuuksien mukaan kursseilla sovelletaan myös Vihdin paikallisuutta.

Pakolliset kurssit

1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii hahmottamaan* tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina
- *kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida* erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja

- *monipuolistaa* käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä
- *syventää* käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana
- *lisää* tietojaan ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä
- *tutustuu* Suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen työskentelytapoihin

Keskeiset sisällöt

- oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohittivat
- tekstit ja niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun
- tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa
- tekstien moniäänisyys
- proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen
- ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa

2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI2)

Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää* kieli- ja tekstietoisuuttaan sekä *ymmärtää* kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän
- *oppii ymmärtämään* kielen rakenteita ja *käyttämään* kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään
- *ymmärtää* suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- *ymmärtää* Suomen kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen
- *oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan* puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, *antamaan ja vastaanottamaan* palautetta sekä *arvioimaan* puhe- ja kirjoitustaitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä
- kurssilla painottuu kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden*
- *syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista*
- *monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perustelemaan tulkintaansa*
- *oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta*
- *syventää ryhmäviestintätaitojaan*
- *innostuu lukemaan kaunokirjallisuutta.*

Keskeiset sisällöt

- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus
- monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi
- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa
- kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia
- ryhmätaitojen näkökulmasta
- mahdollinen opintokäynti teatteriin tai elokuvateatteriin

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan
- osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista
- osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taiteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä
- kiinnostuu seuraamaan mediaa ja kulttuurin ilmiöitä ja mahdollisesti osallistumaan niihin myös vaikuttamisen näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys
- sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki
- kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja
- argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu

5. Teksti ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyppisiä ja -lajisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä
- kehittää ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuurikontekstiinsa
- löytää kiinnostavia kaunokirjallisia teoksia luettavakseen.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjänä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoon tyylin näkökulmasta
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia
- kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, esse

6. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI6)

Opiskelija oppii tarkastelemaan nykykulttuurin ilmiöitä erityisesti kertomusten ja kertomuksellisuuden näkökulmasta. Opiskelijan käsitys suomalaisesta nykykulttuurista ja sen moninaisuudesta syvenee. Opiskelija syventää tietojansa vuorovaikutusetiikasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy* ajankohtaisiin teksteihin ja ilmiöihin
- *syventää* käsitystään kielen ja tekstien merkityksestä kulttuurissa
- *syventää* käsitystään kertomuksista ja kertomuksellisuudesta kulttuurien keskeisenä ilmiönä sekä kerronnan ja ilmaisun keinoista
- *tuntee* Suomen ja muiden maiden nykykirjallisuuden ja -kulttuurin keskeisiä teoksia ja teemoja
- *oppii toimimaan* eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa
- *kiinnostuu seuraamaan* mediaa ja kulttuurin ilmiöitä ja näkemään niiden yhteyden omaan elämäänsä.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiöitä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti
- monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat
- kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykykulttuurissa
- nykysteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitustehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoon
- dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa
- mahdollinen opintokäynti teatteriin tai elokuvateatteriin tai muutoin nykytaiteen pariin

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (Ä17)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli Puhvi-kokeeseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja tekijöitä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja eri näkökulmista.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi
- kielellinen ja ei-kielellinen viestintä
- arjen vuorovaikutustilanteet
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä
- mahdollinen opintokäynti kurssin sisällön ja ajankohdan kannalta mielekkäseen kohteeseen

8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (Ä18)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä
- varmentaa taitoaan valmistella sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliiltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen *käsittelmään* ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun tuottamalla omaa tekstiä
- oppii hyödyntämään palautteen oman kirjoittamisen kehittämisen välineenä

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen
- tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoa
- kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta
- mediatekstien tuottamista ja analyysia
- mahdollinen opintoretki tai vierailu, joka antaa näkökulmia ajankohtaisiin kulttuurin, median tai yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin

9. Lukutaitojen syventäminen (ÄI9)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee. Opiskelija harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa* taitoaan lukea analyytisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä
- *syventää* käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä, ominaisuuksista ja tekstilajeista
- *varmentaa* kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä lukustrategioitaan
- *syventää* käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista
- *hyödyntää* palautteen omien analyysien - niin suullisten kuin kirjallisten - kehittämisessä.

Keskeiset sisällöt

- tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa
- fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista
- tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukeminen

Vihdin lukion soveltavat äidinkielen ja kirjallisuuden kurssit

10. Abikielioppi (ÄI10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa* keskeiset suomen kielen kieliopin piirteet ja tarkastelee niitä omassa kielenkäytössään
- *syventää* oman tekstin muokkaamisen ja viimeistelyn taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- kielenhuollon ja oikeinkirjoituksen perusteiden kertaus
- kielessä vaikuttavien vieraskielisyyksien ja kapulakielisyyden välttämisen kertaus
- osa harjoituksista voidaan tehdä esimerkiksi opiskelijan omien töiden avulla

11. Äikkä haltuun! (ÄI11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa* äidinkielen taitoja niin kirjoittamisessa, monipuolisessa lukemisessa kuin tuottamisessakin
- *parantaa* sujuvan asiakielen kirjoittamisen hallintaa

Keskeiset sisällöt

- erilaisten tekstien - niin kaunokirjallisten kuin asiatekstienkin - käsittely, lukeminen ja kirjoittaminen
- omien tekstien kielenhuolto

12. Askel kirjallisuuden maailmaan (ÄI12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vankentaa* kirjallisuuden asemaa elämässään *ja lisää* kirjallisuuden tuntemustaan sekä kiinnostustaan sitä kohtaan
- *vahvistaa* kirjallisuuden kautta tekstitaitojaan: tekstien erittelyä ja tulkintaa eri näkökulmista sekä päätelmien tekemistä

Keskeiset sisällöt

- luetuista kirjoista sekä tekemällä kirjallisia töitä. Tehtävät harjaannuttavat sekä puhumisen että kirjoittamisen taitoja ja edellyttävät kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Opiskelijat voivat halutessaan vaikuttaa siihen, mitä kirjoja kurssilla luetaan. Kurssi voidaan järjestää myös lukupiirityyppisenä.

13. Luova kirjoittaminen (ÄI13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vapautuu* tiukoista tekstin tuottamisen normeista,
- *löytää* ohjauksen avulla omat vahvuutensa ja taitonsa kirjoittajana sekä
- *rohkaistuu* käyttämään niitä.

Keskeiset sisällöt

- tutustutaan erilaisiin fiktiivisen tekstin genreihin itse kirjoittamalla
- tehdään pieniä harjoituksia ja kirjoitetaan mahdollisesti yksi laajempi fiktiivinen teksti
- pyritään osoittamaan, että fiktiivinen teksti on käyttökelpoinen ja merkityksellinen taiteen muoto

14. Vihdin lukion lukudiplomi (ÄI14)

Tavoitteet

Tavoitteena on

- *vankentaa* monipuolisen kirjallisuuden asemaa opiskelijan elämässä *ja lisätä* kirjallisuuden tuntemusta sekä kiinnostusta sitä kohtaan
- *laajentaa* opiskelijan elämässä olevaa tekstikirjoa
- *tuoda* elämyksellisyyttä ja *antaa* aineksia opiskelijan oman maailmankuvan hahmottumiseen
- *integroida* kirjallisuuden avulla eri oppiaineita *ja tuoda ilmi* kauno- ja tietokirjallisuuden hyötyjä opiskeltavan substanssin sisäistämässä
- *vahvistaa* opiskelijan tekstitaitoja: tekstien erittelyä ja tulkintaa eri näkökulmista sekä päätelmien tekemistä
- *vahvistaa* opiskelijan omaa kykyä hallita pitkää työprosessia suunnitellen, aikatauluttaen ja toteuttaen

Keskeiset sisällöt

- Kurssilla luetaan runsaasti eri-ikäistä, -tyylistä ja -taustaista kaunokirjallisuutta ja tietokirjallisuutta. Teokset valitaan omatoimisesti kirjatarjottimelta, joka on koottu yhden Vihdin kunnan kirjaston kanssa.
- Teoksista tehdään koko lukio-opiskelun ajan erityyppisiä tehtäviä, jotka harjaannuttavat niin kirjoittamisen, IT-osaamisen kuin puheviestinnänkin taitoja opiskelijan omien valintojen mukaan eri taiteenlajejakin yhdistellen.

5.4 Toinen kotimainen kieli, ruotsi

Ruotsin kielen opetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Ruotsin kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia ruotsia ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia ruotsinkielisissä ympäristöissä sekä Suomessa että Ruotsissa kuin muuallakin, missä se on mahdollista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoissa maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaimona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa ruotsin kielellä, mahdollisesti myös muilla pohjoismaisilla kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasolla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Ruotsin kielen opetuksen yhteiset tavoitteet

Ruotsin kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- *kehittyy* ruotsin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista
- *ymmärtää* ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä

- *rohkaistuu* hyödyntämään ruotsin kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- *vankentaa* ruotsin kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- *kehittyy* tavoitteellisenä kielen oppijana ja *osaa soveltaa* kielenopiskelustrategioita
- *ymmärtää* monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- *osaa arvioida* oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- *osaa suunnitella* kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
A-oppimäärä	B2.1	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.1	B1.1	B1.1
B3-oppimäärä	A2.2	A2.2	A2.1
Äidinkielenomainen oppimäärä	B2.2	B2.2	B2.2

Arviointi

Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa ruotsin kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssija luetaan hyväksi seuraavasti:

Kurssit	Äidinkielenomainen oppimäärä	A-oppimäärä	B1-oppimäärä
Kurssi	1 →	1 →	1
Kurssi	2 →	2 →	2
Kurssi	3 →	3 →	3
Kurssi	4 →	4 →	4
Kurssi	5 →	5 →	5
Kurssi	6 →	6 →	5
Kurssi	7 →	7 →	7
Kurssi	8 →	8 →	6

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Ruotsi, B1-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Pakollisten ja syventävien kurssien arvioinnissa huomioidaan kurssin tason ja sisältöjen mukaan seuraavat osaamisen näytöt:

- tuntiaktiivisuus
- kotitehtävät
- sanakokeet
- kuuntelutehtävät
- luetun ymmärtämisen tehtävät
- kirjoitustehtävät
- suulliset tehtävät
- mahdolliset vapaaehtoiset lisätehtävät
- kurssikoe
- vertais- ja itsearviointi soveltuvien osien osalta

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

1. Minun ruotsini (RUB11)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB12)

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niitä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipitei-

tä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri ja mediat (RUB13)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB14)

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.

5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB15)

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

7. Kestävä elämäntapa (RUB17)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

Vihdin lukion soveltavat ruotsin kielen kurssit

8. Kulttuurin tekijöitä ja näkijöitä (RUB18)

Tavoitteena on kehittää monipuolisesti kielitaitoa tutustumalla pohjoismaiseen kulttuurielämään sekä valmentaa opiskelijoita ruotsin kielen ylioppilaskokeeseen.

Kurssin sisältönä on pohjoismaisen kulttuurin esittelyä, oman aikamme ilmiöitä, erilaisia kuuntelu-, tekstinymmärtämis- ja tekstintuottamisharjoituksia sekä ylioppilaskirjoituksiin valmistamista.

9. Tehokertaus (RUB19)

Kurssin tavoitteena on peruskieliopin tehokas kertaus ja harjoittelu.

10. Ruotsin abikurssi (RUB110)

Tavoitteena on valmentaa opiskelijoita ruotsin kielen ylioppilaskirjoituksiin. Kurssilla kerataan, vankennetaan ja monipuolistetaan rakenteiden hallintaa, harjoitellaan luetun- ja kuullunymmärtämistä sekä erilaisten tekstien kirjoittamista.

11. Ruotsinkielisen kielialueen kulttuurikurssi (RUB111)

Tavoitteena on tutustua ruotsinkielisen kielialueen kulttuuriin ja käyttää ruotsia erilaisissa autenttisissa tilanteissa. Historian, biologian, maantieteen, uskonnon tai kirjallisuuden oppisisältöjä voidaan integroida kurssiin tutustumiskohteen mukaan. Kurssi toteutetaan kieli- ja kulttuurimatkana ruotsinkieliselle kielialueelle.

5.5 Vieraat kielet

Kieltenopetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstiasitykseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieliä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaidona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamillaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kieltenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten eri oppimäärien opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu hyödyntämään* kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- *vankentaa* kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- *kehittyy* tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- *ymmärtää* monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- *osaa arvioida* omaa osaamistaan *sekä suunnitella* kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa	Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.2	B1.2	B1.2
Englanti B1	B1.2	B1.2	B1.2
Muut kielet B1	B1.1	B1.1	B1.1
Englanti B2	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.2	A2.2
Englanti B3	B1.1	B1.1	A2.2
Aasian ja Afrikan kielet B3	A2.1	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)	A2.1 (puhuttu teksti) A1.3 (kirjoitettu teksti)
Muut kielet B3	A2.1	A2.1	A2.1

Arviointi

Vieraisissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päätötdodistuksen liitteenä.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa vieraassa kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssija luetaan hyväksi latinan kieltä lukuun ottamatta seuraavasti:

Kurssit	A-oppimäärä		B1-oppimäärä		B2-oppimäärä		B3-oppimäärä	
Kurssi	1	→	1	→	1	→	3	
Kurssi	2	→	2	→	3	→	5	
Kurssi	3	→	3	→	4	→	6	
Kurssi	4	→	4	→	2	→	4	
Kurssi	6	→	5	→	5	→	7	
Kurssi	7	→	7	→	6	→	8	
Kurssi	8	→	6					

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kurssija opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kurssija oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kurssieiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Kurssit

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien taso-
tunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-
oppimäärän kurssia numero 2. Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli
RA = ranskan kieli
SA = saksan kieli
VE = venäjän kieli

EA = espanjan kieli
JP = japanin kieli
IA = italian kieli

5.5.1 Englanti, A-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittyy* englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- *ymmärtää* englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikation kielenä
- *osaa arvioida* oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- *osaa suunnitella* kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista
- *saa kokemuksia* laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisestä ja käsittelystä
- *osaa suhteuttaa* omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Opetuksessa ja arvioinnissa käytettävät menetelmät

Kursseilla hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä ja välineitä tarkoituksenmukaisesti. Kurssin tason ja painotusten mukaan käytössä on vaihtelevasti seuraavat menetelmät:

- lähtötasokoe / välikoe
- verbikokeita
- sanakokeita
- pieniä kirjoitelmia
- kuunteluja
- suullisia harjoituksia
- pari- ja ryhmätyöskentelyä

- kotitehtäviä
- vertais- ja itsearviontia
- kurssikoe

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

1. Englannin kieli ja maailmani (ENA1)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

2. Ihminen verkostoissa (ENA2)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoida. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA3)

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4)

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

5. Tiede ja tulevaisuus (ENA5)

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisionaatioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA6)

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämäntilanteeseen, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

7. Kestävä elämäntapa (ENA7)

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA8)

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Vihdin lukion soveltavat englannin kielen kurssit

9. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (ENA9)

Tavoitteena on ymmärtää yhteiskunnallisia ilmiöitä globaalista näkökulmasta, oppia ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuutta ja hioa keskustelu- ja kirjoitustaitoa aiheiden pohjalta monipuolisesti. Kurssin sisältönä on erilaisten maailmankuvien esittelyjä, oman aikamme ilmiöitä, rakenteiden hiomista, erilaisia kuuntelu-, tekstinymmärtämis- ja tuottamisharjoituksia sekä ylioppilaskirjoituksiin valmentamista.

10. Englannin abikurssi (ENA10)

Kurssilla kerrataan, vankennetaan ja monipuolistetaan rakenteiden hallintaa, vankennetaan luetun ymmärtämisen strategioiden hallintaa, vahvistetaan kuullun ymmärtämisen taitoja sekä hiotaan kirjallisen ilmaisun taitoa.

Kurssin sisältö koostuu monipuolisesti aiempien ylioppilaskokeiden ja muista rakennetehtävistä, luetun ymmärtämisteksteistä, joissa on erityyppisiä tehtäviä, sekä ylioppilaskuuntelutehtävistä. Lisäksi harjoitellaan ainekirjoitusta erityyppisistä tehtävänannoista sekä analysoidaan omia ja opiskelutovereiden tekstejä siitä näkökulmasta, mikä tekee aineesta hyvän.

11. Tehokurssi – peruskieliopin vahvistaminen (ENA11)

Kurssi keskittyy peruskieliopin tehokkaaseen kertaukseen ja harjoitteluun.

12. Creative writing (ENA12)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kehittyy kirjallisen esityksen tuottajana sekä luovi- en, rakenteeltaan ja sanastoltaan monipuolisten tekstien kirjoittajana.

5.5.2 Saksa, ranska, B2-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee* kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- *kehittyy* kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- *osaa suhteuttaa* omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja *arvioida* omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kurseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kurseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Vieraiden kielten B2- ja B3 -oppimäärien opetuksessa ja arvioinnissa käytetään sähköisiä oppimis- ja arviointiympäristöjä rinnan muiden menetelmien kanssa. Alla mainitut menetelmät ja osaamisen näytön tavat vaihtelevat kurssitasojen ja -sisältöjen mukaan:

- kotitehtävät
- sanakokeet
- kuuntelutehtävät
- luetun ymmärtämisen tehtävät
- kirjoitustehtävät
- suulliset tehtävät
- mahdolliset vapaaehtoiset lisätehtävät
- itse- ja vertaisarviointi
- loppukoe (sisältää mahdollisen kuuntelu- ja suullisen osion)
- kurssin arviointiin otetaan huomioon myös tuntiaktiivisuus

Saksa B2 -oppimäärä

1. Elämän tärkeitä asioita (SAB21)

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

2. Monenlaista elämää (SAB22)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB23)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

4. Kulttuuri ja mediat (SAB24)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB25)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

6. Yhteinen maapallomme (SAB26)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

7. Kansainvälinen toiminta (SAB27)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (SAB28)

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Vihdin lukion soveltavat B2-saksan kurssit

9. Saksan abikurssi (SAB29)

Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskokeeseen. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien tuottamista ja tulkintaa sekä taitoa toimia vieraalla kielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

10. Kansainvälisyyskurssi (SAB210)

Kurssin tavoitteena on kielen eri osa-alueiden vahvistaminen ja käyttö aidoissa vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi kurssin aikana tutustutaan syvällisemmin johonkin saksankieliseen maahan. Kurssiin sisältyy opintomatka johonkin saksankieliseen maahan sekä matkan yhteissuunnittelu, valmistelu sekä portfolio matkan jälkeen.

Ranska B2-oppimäärä

1. Elämän tärkeitä asioita (RAB21)

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

2. Monenlaista elämää (RAB22)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla. Kurssilla tarkastellaan oman ja kohdekielisten maiden ihmisten, maantieteen, historian, nähtävyyksien ja lomaviettomahdollisuuksien yhtäläisyyksiä ja eroja.

3. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB23)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

4. Kulttuuri ja mediat (RAB24)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Keskeisenä sisältönä on ranskankielisten maiden kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri ja/tai urheilu.

5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB25)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

6. Yhteinen maapallomme (RAB26)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

7. Kansainvälinen toiminta (RAB27)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (RAB28)

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Vihdin lukion soveltavat B2-ranskan kielen kurssit

9. Ranskan abikurssi (RAB29)

Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskokeeseen. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien tuottamista ja tulkintaa sekä taitoa toimia vieraalla kielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

10. Kansainvälisyyskurssi (RAB210)

Kurssin tavoitteena on kielen eri osa-alueiden vahvistaminen ja käyttö aidoissa vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi kurssin aikana tutustutaan syvällisemmin johonkin ranskankieliseen maahan. Kurssiin sisältyy opintomatka johonkin ranskankieliseen maahan sekä matkan yhteissuunnittelu, valmistelu sekä portfolio matkan jälkeen.

5.5.3 Saksa, ranska, espanja, B3-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- *kokee* kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- *kehittyy* kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- *osaa suhteuttaa* omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja *arvioida* omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Vieraiden kielten B2- ja B3 -oppimäärien opetuksessa ja arvioinnissa käytetään sähköisiä oppimis- ja arviointiympäristöjä rinnan muiden menetelmien kanssa. Alla mainitut menetelmät ja osaamisen näytön tavat vaihtelevat kurssitasojen ja –sisältöjen mukaan:

- kotitehtävät
- sanakokeet
- kuuntelutehtävät
- luetun ymmärtämisen tehtävät
- kirjoitustehtävät
- suulliset tehtävät
- mahdolliset vapaaehtoiset lisätehtävät
- itse- ja vertaisarviointi
- loppukoe (sisältää mahdollisen kuuntelu- ja suullisen osion)
- kurssin arviointiin otetaan huomioon myös tuntiaktiivisuus

Saksa B3-oppimäärä

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (SAB31)

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (SAB32)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (SAB33)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (SAB34)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB35)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (SAB36)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB37)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (SAB38)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Vihdin lukion soveltavat B3-saksan kielen kurssit

9. Saksan abikurssi (SAB39)

Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskokeeseen. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien tuottamista ja tulkintaa sekä taitoa toimia vieraalla kielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

10. Kansainvälisyyskurssi (SAB310)

Kurssin tavoitteena on kielen eri osa-alueiden vahvistaminen ja käyttö aidoissa vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi kurssin aikana tutustutaan syvällisemmin johonkin saksankieliseen maahan. Kurssiin sisältyy opintomatka johonkin saksankieliseen maahan sekä matkan yhteissuunnittelu, valmistelu sekä portfolio matkan jälkeen.

Ranska B3-oppimäärä

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (RAB31)

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

2. Matkalla maailmassa (RAB32)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

3. Elämän tärkeitä asioita (RAB33)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

4. Monenlaista elämää (RAB34)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

5. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB35)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

6. Kulttuuri ja mediat (RAB36)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB37)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

8. Yhteinen maapallomme (RAB38)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Vihdin lukion soveltavat B3-ranskan kielen kurssit

9. Ranskan abikurssi (RAB39)

Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilaskokeeseen. Kurssilla harjoitellaan monipuolisesti erilaisten tekstien tuottamista ja tulkintaa sekä taitoa toimia vieraalla kielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

10. Kansainvälisyyskurssi (RAB310)

Kurssin tavoitteena on kielen eri osa-alueiden vahvistaminen ja käyttö aidoissa vuorovaikutustilanteissa. Lisäksi kurssin aikana tutustutaan syvällisemmin johonkin ranskankieliseen maahan. Kurssiin sisältyy opintomatka johonkin ranskakieliseen maahan sekä matkan yhteissuunnittelu, valmistelu sekä portfolio matkan jälkeen.

Espanja B3-oppimäärä

1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (EAB31)

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

Keskeinen sisältö:

Espanjan kielen asema maailmassa, espanjan ääntäminen ja samankaltaisuudet esimerkiksi englannin ja suomen kielten kanssa, tervehdykset ja hyvästelyt espanjankielisessä kulttuurissa, perustietojen kertominen itsestä ja perheestä ja kysyminen puhelumppanilta sekä yksinkertaisten arkipäiväisten viestintätilanteiden harjoittelu, kuten ruokailu

2. Matkalla maailmassa (EAB32)

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

Keskeinen sisältö:

Eriyisesti matkustamiseen liittyvien yksinkertaisten viestintätilanteiden harjoittelu: esim. majoitus, ravintola, kulkuneuvot, tien kysyminen, ruokaostokset sekä arkirutiinit kotimaassa ja ulkomailla

3. Elämän tärkeitä asioita (EAB33)

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

Keskeinen sisältö:

Aihepiireinä ovat arkirutiinit, vaatteet, urheilu ja harrastukset ja asuminen. Viestinnällisiä tilanteita ovat mm. ulkonäön kuvaileminen, omista mieltymyksistä ja harrastuksista kertominen sekä vaateostokset.

4. Monenlaista elämää (EAB34)

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

Keskeinen sisältö:

Tutustuminen espanjankielisen maailman kulttuureihin ja Suomesta kertominen espanjaksi sekä viestintää matkailutilanteissa

5. Hyvinvointi ja huolenpito (EAB35)

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

Keskeinen sisältö:

Terveys ja hyvinvointi, ihmisten välinen vuorovaikutus, historialliset tapahtumat, menneistä tapahtumista kertominen, omien mielipiteiden ilmaisu sekä omasta menneisyydestä kertominen

6. Kulttuuri ja mediat (EAB36)

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

Keskeinen sisältö:

Espanjankielisen maailman ajankohtaiset kulttuuri-ilmiöt, media ja sähköiset viestintävälineet

7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (EAB37)

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät koulun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

Keskeinen sisältö:

Liikenne, autokoulu, tulevaisuuden suunnitelmat, työnhaku ja työelämä

8. Yhteinen maapallomme (EAB38)

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Keskeinen sisältö:

Espanjankieliset kulttuurit, yhteiskunnat, luonto ja kestävä kehitys

Vihdin lukion soveltavat B3-espanjan kielen kurssit

9. Espanjan abikurssi (EAB39)

Kurssin tavoite on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvät valmiudet yo-kokeeseen ja kehittää hänen taitoaan toimia suullisessa vuorovaikutuksessa, tulkita ja tuottaa tekstejä espanjan kielellä.

Keskeinen sisältö:

Harjoittelua yo-kokeeseen ja valtakunnalliseen suullisen kielitaidon kokeeseen: kuunteluita, aineita, tekstinymmärtämistä, kieliopin kertausta ja suullisen kielitaidon harjoittelua

Arviointi: viestinnälliset kirjalliset tehtävät, läsnäolo kurssilla, tuntitehtävät ja kurssikoe

10. Kansainvälisyyskurssi (EAB310)

Tavoite: Kaikkien kielellisten osa-alueiden vahvistaminen, kielen käyttö todellisissa tilanteissa, syvällinen tutustuminen johonkin espanjankieliseen maahan.

Sisältö:

Opintoretkiprojektiin osallistuminen. Projekti sisältää matkalle osallistumisen lisäksi matkan suunnittelun, siitä raportoinnin sekä vastavierailujärjestelyt.

0. Yläkoulun espanjan kertaus (EAB30)

Keskeinen sisältö:

yläkoulun kahden vuoden espanjan kertaava kurssi, jonka aikana opiskellaan kurssien EAB31 ja EAB32 sisällöt.

5.6 Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, yrittäjyydessä, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskeli-

jan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtymään toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.

Opiskelijaa kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisten matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteyden työskentelyn taitoja. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkistä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai paikallisia soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai paikallisiksi soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

5.6.1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuihin ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

Pakollinen kurssi

1. Luvut ja lukujonot (MAY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *pohtii* matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- *kertaa ja täydentää* lukualueet, *kertaa* peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- *vahvistaa* ymmärrystään funktion käsitteestä
- *ymmärtää* lukujonon käsitteen
- *osaa määrittää* lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- *saa havainnollisen käsityksen* lukujonon summan määrittämisestä
- *osaa ratkaista* käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- reaalityluvut, peruslaskutoimitukset, yhtälöt ja prosenttilaskenta; peruskoulun matematiikan kertausta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a \cdot x^b + c = 0$, $x \in \mathbb{N}$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

- teknisten apuvälineiden käytön harjoittelua

5.6.2 Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja *tottuu* pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä *oppii* niiden kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- *rohkaistuu* kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- *ymmärtää ja osaa käyttää* matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja *oppii arvostamaan* esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- *oppii näkemään* matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- *kehittää* lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- *harjaantuu käsittelemään* tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, *tottuu tekemään* otaksunia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- *harjaantuu mallintamaan* käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- *osaa käyttää* tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Pakolliset kurssit

2. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käsittelemään* polynomifunktioita
- *osaa ratkaista* toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää
- *osaa ratkaista* korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- *osaa ratkaista* yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä

- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja muotoa $(a+b)^n, n \leq 3, n \in \mathbb{N}$ olevat binomikaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomien jakaminen tekijöihin
- 2. asteen epäyhtälö
- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön, erityisesti 2. asteen epäyhtälön, ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan* tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- *harjaantuu huomaamaan* yhdenmuotoisuuksia ja perustelemaan niitä
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään* geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen
- Pythagoraan lause
- suorakulmaisen kolmion trigonometriaa

4. Vektorit (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* vektorikäsitteen ja *perehtyy* vektorilaskennan perusteisiin
- osaa *tutkia* kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- *ymmärtää* yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen

- osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet, komponentteihin jako
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- suorat ja tasot avaruudessa

5. Analyyttinen geometria (MAA5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- kahden pisteen välinen etäisyys
- pisteen etäisyys suorasta

6. Derivaatta (MAA6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat

- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

7. Trigonometriset funktiot (MAA7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometrinen funktioiden yhteydet
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometrinen funktioiden tutkimisessa ja trigonometrinen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometrinen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometrinen funktioiden derivaatat

8. Juuri- ja logaritmfunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaa potenssienlaskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit
- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioita derivaatan avulla

- osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmiyhtälöiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktion derivaattojen määrittämisessä sovel-lusongelmissa.

Keskeiset sisällöt:

- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmfunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat

9. Integraalilaskenta (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* integraalifunktion käsitteen *ja oppii määrittämään* alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- *ymmärtää* määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- *osaa määrittää* pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- *perehtyy* integraalilaskennan sovelluksiin
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja in-tegraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovel-lusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

10. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa havainnollistaa* diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä *määrittää ja tulkita* jakaumien tunnuslukuja
- *perehtyy* kombinatorisiin menetelmiin
- *perehtyy* todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöi-hin
- *ymmärtää* diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja *oppii määrittämään* jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä

- *perehtyy* jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja *oppii soveltamaan* normaalijakaumaa
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

Valtakunnalliset syventävät kurssit

11. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy* logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä *harjoittelee* todistamista
- *hallitsee* lukuteorian peruskäsitteet ja *perehtyy* alkulukujen ominaisuuksiin
- *osaa tutkia* kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- *syventää* ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

- konnektiivit ja totuusarvot
- geometrinen todistaminen
- suora, käännteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut ja Eratostheneen seula
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

12. Algoritmit matematiikassa (MAA12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää algoritmista ajatteluaan
- osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti
- osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomin tekijät
- osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.

Keskeiset sisällöt

- iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikassääntö ja Simpsonin sääntö

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja-arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömydessä
- epäoleelliset integraalit
- lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa

Vihdin lukion soveltavat pitkän matematiikan kurssit

14. Kertauskurssi (MAA14)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa* pakollisten kurssien sisällöt
- *valmistautuu* ylioppilaskokeeseen
- *saa käsityksen* oman osaamisensa tasosta *ja kohdistaa* opiskelutyön tarkoituksenmukaisesti
- *oppii luottamaan* omiin kykyihinsä

Keskeiset sisällöt

- kurssien MAY1, MAA2–MAA10 sisällöt

15. Talousmatematiikka (MAA15)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää* prosenttilaskennan taitojaan
- *ymmärtää* talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- *kehittää* matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun
- *vahvistaa* laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- *soveltaa* tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, korko-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

16. Matematiikan tekniset apuvälineet (MAA16)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään* tehokkaasti teknisiä apuvälineitä, kuten esimerkiksi laskinta, laskentaohjelmistoja, dynaamisen geometrian ohjelmistoa tai taulukkolaskentaohjelmaa
- *tutustuu* Internetin tarjoamiin mahdollisuuksiin oppimisen tukena
- *tutustuu* sovellusongelmiin, joissa tarvitaan teknisiä apuvälineitä

Keskeiset sisällöt

- teknisten apuvälineiden käytön harjoittelu

5.6.3 Matematiikan lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, *oppii luottamaan* omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja *rohkaistuu* kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- *hankkii* sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- *sisäistää* matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiötä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- *kehittää* käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- *harjaantuu* vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- *tutustuu* matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Pakolliset kurssit

2. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu käyttämään* matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja *oppii luottamaan* omiin matemaattisiin kykyihinsä
- *ymmärtää* lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet

- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- 2. asteen yhtälö
- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio

3. Geometria (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu* tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioiden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

4. Matemaattisia malleja (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- *tottuu* arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- *tutustuu* ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu* käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- *arvioi* erilaisia regressiomalleja mm. taulukkolaskentaohjelman avulla *ja tekee* ennusteita mallien avulla
- *perehtyy* todennäköisyyslaskennan perusteisiin
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

Keskeiset sisällöt

- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Talousmatematiikka (MAB6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää* prosenttilaskennan taitojaan
- *ymmärtää* talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- *kehittää* matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun
- *vahvistaa* laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- *soveltaa* tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, korko-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Matemaattinen analyysi (MAB7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii* funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- *ymmärtää* derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- *osaa määrittää* polynomifunktion ääriarvoja *ja tutkia* polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- *osaa määrittää* sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion ääriarvojen, merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

8. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa ja monipuolistaa* tilastojen käsittelytaitojaan
- *osaa määrittää* tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin käsite

Vihdin lukion soveltavat lyhyen matematiikan kurssit

9. Kertauskurssi (MAB9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kertaa* pakollisten kurssien sisällöt
- *valmistautuu* ylioppilaskokeeseen
- *saa käsityksen* oman osaamisensa tasosta ja kohdistaa opiskelutyön tarkoituksenmukaisesti
- *oppii luottamaan* omiin kykyihinsä

Keskeiset sisällöt

- kurssien MAY1, MAB2–MAB6 sisällöt

10. Lukuteoria ja todistaminen (MAB10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy* logiikan alkeisiin *ja tutustuu* todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista
- *hallitsee* lukuteorian peruskäsitteet *ja perehtyy* alkulukujen ominaisuuksiin
- *osaa tutkia* kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- *syventää* ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista
- *osaa käyttää* teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

Keskeiset sisällöt

- konnektiivit ja totuusarvot
- geometrinen todistaminen
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut ja Eratostheneen seula
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

11. Matematiikan tekniset apuvälineet (MAB11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii käyttämään* tehokkaasti teknisiä apuvälineitä, kuten esimerkiksi laskinta, laskentaohjelmistoja, dynaamisen geometrian ohjelmistoa tai taulukkolaskentaohjelmaa
- *tutustuu* Internetin tarjoamiin mahdollisuuksiin oppimisen tukena
- *tutustuu* sovellusongelmiin, joissa tarvitaan teknisiä apuvälineitä

Keskeiset sisällöt

- teknisten apuvälineiden käytön harjoittelu

12. Tukikurssi (MAB12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa matematiikan taitojaan
- saa mahdollisuuden suorittaa hylätyn pakollisen kurssin

Tarkemmat tavoitteet määräytyvät suoritettavan pakollisen kurssin tavoitteiden mukaan.

Keskeiset sisällöt

- kurssin suorituksesta sovitaan opettajan kanssa
- kurssin sisällöt määräytyvät suoritettavan pakollisen kurssin sisällöistä

Huom!

Kurssille ilmoittaudutaan vain opinto-ohjaajien kautta.

Opiskelija ei saa kurssista erillistä kurssisuoritusta vaan hyväksytysti suoritettu kurssi korvaa aiemman pakollisen kurssin hylätyn arvosanan.

5.7 Biologia

Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävästä elämäntavasta ja luonnonvaroja säästävän kiertotalouden merkityksestä.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geeniteknologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa. Opetuksessa tehdään yhteistyötä erityisesti terveystiedon, mutta myös muiden oppiaineiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *kiinnostuu* biologisesta tiedosta ja *motivoituu* biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen
- *saa ohjausta* omien tavoitteiden asettamisessa sekä *tukea ja kannustusta* oppimisprosessin eri vaiheissa
- *ymmärtää*, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, *tuntee* biologisia rakenteita ja prosesseja, *perinnöllisyyttä* sekä *ymmärtää* evoluution merkityksen
- *perehtyy* biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin
- *osaa asettaa* kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä
- *suunnittelee ja toteuttaa* kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- *osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkita* tutkimusaineistoa sekä *arvioida ja esittää* tutkimustuloksia
- *osaa työskennellä* digitaalisissa opiskeluympäristöissä, laboratoriossa ja maastossa
- *arvioi* kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa
- *käyttää* tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena
- *perehtyy* biologian soveltamiseen eri aloilla
- *osaa soveltaa ja käyttää* biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä
- *arvostaa* eliökunnan monimuotoisuutta, *tiedostaa* kestäväen kehityksen välttämättömyyden ja *ymmärtää* oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään sekä arvioimaan omaa osaamistaan. Opiskelijaa rohkaistaan keskustelemaan arvioinnista ja vaikuttamaan siihen, miten ja mitä menetelmää käytetään.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastainoksen tai verkkosivut.

Pakolliset kurssit

1. Elämä ja evoluutio (BI1)

Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen. Kurssiin sisältyy biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan
- *käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee* erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- *tuntee* elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä *tietää*, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- *ymmärtää* evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen
- *osaa jäsentää* nykyisen eliökunnan rakenteen ja *tulkita* sen kehitystä
- *työskentelee kokeellisesti ja toteuttaa* pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

Solu elämän perusyksikkönä

- elämän syntyvaiheet

- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

Eliön elinkaari

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

Evoluutio

- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuu

2. Ekologia ja ympäristö (BI2)

Kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ekologiisiin ympäristöongelmiin. Kurssilla tehdään itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoinen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai kehittämisprojekti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet
- *osaa vertailla, analysoida ja arvioida* ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä
- *ymmärtää* luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle
- *hahmottaa* ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä *tuntee* menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- *ymmärtää* ekososiaalisen sivistyksen ja kestäväen elämäntavan välttämättömyyden sekä *oppii toimimaan* niiden mukaisesti
- *osaa suunnitella ja toteuttaa* itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämisprojektin.

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä

- luonnon monimuotoisuus
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset
- luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Kohti kestävää tulevaisuutta

- ekosysteemipalveluiden merkitys
- ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys
- toiminta kestäväen elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Solu ja perinnöllisyys (BI3)

Kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Kurssin työtavoille on keskeistä kokeellisuus ja opiskelijan omat tutkimukset. Kurssilla tehdään solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä
- syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin
- tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita
- arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

Solu tutkimuskohteena

- miten soluja tutkitaan
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

Eliöt rakentuvat soluista

- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

4. Ihmisen biologia (BI4)

Kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan. Kurssilla tehdään ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa *analysoida* kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita
- *ymmärtää* ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen
- *ymmärtää* hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- *ymmärtää* lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia
- osaa *selittää* elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan
- *ymmärtää* perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- osaa *toteuttaa* pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset.

Keskeiset sisällöt

- Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely
- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimestö

Elintoimintojen säätely

- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

Lisääntyminen

- hedelmöitys, raskaus ja synnytys
- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys

5. Biologian sovellukset (BI5)

Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa
- *tutustuu* bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin kestävä tulevaisuutta edistävällä tavalla
- *ymmärtää* geeniteknologian mahdollisuuksia lääketieteessä ja teollisuudessa
- *ymmärtää* mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa
- *ymmärtää* kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa
- *osaa arvioida* bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä
- *osaa suunnitella ja toteuttaa* biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa

Keskeiset sisällöt

Bioteknologian sovellukset ja merkitys

- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla

- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys

- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Geenitekniikan sovellukset ja merkitys

- geenitekniikan menetelmät
- genomitieto
- mikrobit geenitekniologiassa

Kasvi- ja eläinjalostus

Vihdin lukion soveltavat biologian kurssit

6. Biologian kertauskurssi (BI6)

Tavoitteet

- biologian oppisisällön kokonaiskuvan muodostuminen
- ylioppilaskokeisiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

- kertaus lukion biologian kursseista 1 - 5
- edellisten vuosien biologian ylioppilastehtäviin ja niiden ratkaisuun tutustuminen

7. Biologian työkurssi (BI7)

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kunnioittaa ja vaalii* - vastuuta kantaen - elämän monimuotoisuutta
- *oppii* biologisia työmenetelmiä

Keskeiset sisällöt

- elämän monimuotoisuuden etsiminen, havainnoiminen ja tutkiminen
- vaihtuvia aiheita ja töitä, kuten lajintunnistusta sekä eliöiden rakenteen ja toiminnan tutkimista
- kurssilla tehdään retkiä

5.8 Maantiede

Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.

Nuorten elämämaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnaissa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia opiskelu ympäristöjä sekä verkko ympäristöjä.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää*, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana
- *kehittää* maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä *hahmottaa* maailmaa ja sen monimuotoisuutta
- *ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi* maantieteellistä tietoa sekä *hyödyntää* monipuolisesti geomeidia tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä
- *osaa havainnoida* arkiympäristöjä sekä *kuvata* luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- *osaa kriittisesti pohtia* ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä

- *osaa havainnoida ja arvioida* luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- *ymmärtää*, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, *ja osaa pohtia* mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin
- *ymmärtää*, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, *ja arvostaa* kulttuurien moninaisuutta
- *tuntee* aluesuunnittelun keinoja sekä *osaa osallistua ja vaikuttaa* oman lähiympäristönsä kehittämiseen
- *kiinnostuu* maantieteellisestä tiedosta *ja motivoituu seuraamaan* ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa
- *osaa käyttää* maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä
- *tietää*, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan
- *toimii* paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävästä kehitystä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään sekä arvioimaan omaa osaamistaan. Opiskelijaa rohkaistaan keskustelemaan arvioinnista ja vaikuttamaan siihen, miten ja mitä menetelmää käytetään.

Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

Pakollinen kurssi

1. Maailma muutoksessa (GE1)

Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien

kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoida sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa
- *tunnistaa* luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla
- *ymmärtää*, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin
- *osaa vertailla ja arvioida* alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta
- *tietää*, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä *tuntee* mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin sekä toimia kestävä kehityksen mukaisesti
- *osaa analysoida* maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- *ymmärtää*, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin
- *osaa käyttää* tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä *osaa seurata ja kriittisesti arvioida* ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa.

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedia
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Sininen planeetta (GE2)

Kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomedialla hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomedialla hyväksi käyttäen
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- geomedialla ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys

- ilmakehän rakenne ja tuulet
- sateet
- meriveden liikkeet
- sää ja sen ennustaminen
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla
- arvokkaat luonnonmaisemat

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

3. Yhteinen maailma (GE3)

Kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomeedia hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomeediaa hyväksi käyttäen
- osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin
- tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla
- ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- ihmismaantieteen peruskäsitteet
- geomeedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät
- miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Alkutuotanto ja ympäristö

- kestävä maa-, kala- ja metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

4. Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)

Kurssi perehdyttää aiemmilla kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomediaa maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa
- kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa
- osaa käyttää paikkatietosovelluksia
- ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet
- ymmärtää kestäväen kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- osaa käyttää geomediaa maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus.

Keskeiset sisällöt

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestäväen kehityksen edistämässä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot

- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa

- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tul-
kinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaa-
juiset kehitystrendit ja kestävä kehityksen sitoumukset

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomeediaa hyväksi
käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalien tason osallistumis- ja vaikutta-
misprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geo-
mediaa hyväksi käyttäen

Vihdin lukion maantieteen soveltavat kurssit

5. Maantieteen kertauskurssi (GE5)

Tavoitteet

- maantieteen oppisisällön kokonaiskuvan muodostuminen
- ylioppilaskokeisiin valmistautuminen

Keskeiset sisällöt

- kertaus lukion maantieteen kursseista 1 - 4
- edellisten vuosien maantieteen ylioppilastehtäviin ja niiden ratkaisuun tutus-
tuminen

5.9 Fysiikka

Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitykset fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia

- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsennettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Pakollinen kurssi

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista
- osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa ilmaista liikeilmiöihin liittyviä tilanteita käyttäen fysiikan malleja, suureyhtälöitä sekä havainnollistaa tilanteita kuvien ja kuvaajien avulla
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Lämpö (FY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa* lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- *osaa perustella* kurssin keskeisiä sisältöjä käyttäen matemaattisia menetelmiä
- *osaa tutkia* aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- *syventää* ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- *kehittää* valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde
- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

3. Sähkö (FY3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa* sähköön liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- *harjaantuu* matemaattisessa mallintamisessa ja suureyhtälöiden käyttämisessä
- *osaa ratkaista* yhtälöitä käyttäen teknisiä apuvälineitä

- osaa *tutkia* kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja osaa *tehdä* sähköopin perusmittauksia
- osaa *käyttää* tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

4. Voima ja liike (FY4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa *käyttää ja soveltaa* voiman ja liikkeen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- *ymmärtää* säilymislakien merkityksen fysiikassa
- osaa *tutkia* kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- *harjaantuu* voimakuvioiden ja graafisten esitysten käyttämisessä ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle
- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suora-
viivainen liike
- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- liikemäärän säilymislaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymislaki
- mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet

5. Jaksollinen liike ja aallot (FY5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa *käyttää ja soveltaa* jaksollisen liikkeen ja aaltojen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- *perehtyy* värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä

- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa
- tasainen ympyräliike
- gravitaatiovuorovaikutus
- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi, polarisaatio ja seisovat aallot
- ääni ja valo aaltoliikeilmiona
- mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen

6. Sähkömagnetismi (FY6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa sähkömagnetismiin ja valoon liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa
- harjaantuu ilmaisemaan itseään fysiikalle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa
- magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä
- sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki
- generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsenetty kuvaaminen

7. Aine ja säteily (FY7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa aineen ja säteilyn käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- syventää kokonaiskuvaa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävänä tieteenä.

Keskeiset sisällöt

- näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen

- energian kvantittuminen
- sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit
- aaltohiukkasdualismi
- atomiytimen rakenne
- ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi
- radioaktiivisuus ja hajoamislaki
- säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi

Vihdin lukion soveltavat fysiikan kurssit

8. Fysiikan kertauskurssi (FY8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokonaiskuvan lukiofysiikasta
- *käsittelee* fysiikan ongelmia kypsästi ja esittää ne kirjallisesti loogisesti ja aukottomasti
- valmistautuu fysiikan ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

- lukion fysiikan kurssien kertaus
- ratkaisun esittäminen ja perustelu

9. Cern-tiedelevi (FY9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu

- sähkö- ja magneettikenttiin hiukkaskiihdyttimen osina, erilaisiin hiukkaskiihdytimiin ja niiden toimintaan
- hiukkasfysiikan standardimalliin.

Keskeiset sisällöt

- sähkö- ja magneettikentät
- aineen rakenne
- standardimalli

10. Työkurssi (FY10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa suunnitella ja toteuttaa* yksinkertaisia fysiikan mittauksia

- osaa laatia työselostuksen.

Keskeiset sisällöt

- tutkii mekaniikan, aalto-opin ja termodynamiikan ilmiöitä

11. Tähtitiede ja kosmologia (FY11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tähtien rakenteen ja elinkaaren tapahtumat
- tuntee maailmankaikkeuden kehittymisen vaiheet ja tietää tulevaisuuden vaihtoehdot
- tuntee tähtitieteen mittauksen perusteet.

Keskeiset sisällöt

- Aurinkokunta
- tähtien rakenne ja elinkaari
- planeettojen liikkeiden mekaniikkaa
- tähtitieteen mittausvälineet ja mittausmenetelmiä
- tähtihavaintojen tekoa
- kosmologian perusteet.

5.10 Kemia

Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailman-kuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemi-an ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luon-nontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tar-vitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin tur-vaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.

Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämis-tä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista ede-tään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reakti-oiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontie-teille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuoro-vaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden ha-vainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamis-ta. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun ede-nessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvalli-suuslainsäädännön mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa *ohjausta* kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asetta-misessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa *mahdollisuuksia* perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa *muodostaa kysymyksiä* tarkasteltavista ilmiöistä ja *kehittää* kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa *suunnitella ja toteuttaa* kokeellisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa

- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

Pakollinen kurssi

1. Kemiaa kaikkialla (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan
- kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun
- osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla
- kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana
- turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa* orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- *osaa tutkia* kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä
- *ymmärtää*, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- *osaa käyttää* tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta
- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla
- avaruusrakenne ja isomeria
- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

3. Reaktiot ja energia (KE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää ja soveltaa* reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- *osaa tutkia* kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä
- *ymmärtää* aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia
- aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely
- energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki
- kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö
- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen

4. Materiaalit ja teknologia (KE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemian liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu ilmaisemaan itseään kemialle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa
- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari
- atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä
- hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu
- yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä

- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- tutkimustulosten ja -prosessin arviointi

Vihdin lukion soveltavat kemian kurssit

6. Kemian kertauskurssi (KE6)

Tavoitteet

- kokonaiskuvan muodostuminen kemian oppisisällöistä
- kemian ylioppilaskokeisiin valmistautuminen

Sisältö

- kokoava kertaus lukion kemian kursseista 1 - 5
- edellisten vuosien ylioppilastutkintojen kemian tehtäviin tutustuminen

7. Kemian työkurssi (KE7)

Tavoitteet

- vahvistetaan kokeellisen työskentelyn taitoja
- lisätään kemian teorian ymmärtämistä kokeellisuuden avulla
- opitaan tekemään johtopäätöksiä havaintojen ja mittauksien perusteella

Sisältö

- epäorgaanisen ja orgaanisen kemian laboratoriotöitä

8. Luonnontieteellinen tutkimus (KE8)

Tavoitteet

- tieteellisen tutkimuksen teon vaatimusten ymmärtäminen
- luonnontieteellisen tutkimuksen teon ihanuuden löytäminen
- ilmiöiden katsominen sekä kemian että biologian näkökulmasta

Sisältö

- kokeellista työskentelyä ja sen kirjallista raportointia
- opintoretki

5.11 Filosofia

Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofiasa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkiperaisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.

Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.

Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa tuetaan opiskelijoiden perusteltujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkiperaiseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi ja vastuullisiksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista
- osaa keskustella rakentavasti ryhmässä filosofian kysymyksistä.

Arviointi ja opetusmenetelmät

Filosofia on oppiaine, jossa tärkeänä tavoitteena on oman ajattelun kehittäminen. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön, ja siinä otetaan huomioon sekä tiedollinen että taidollinen puoli. Filosofিয়া arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoja arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Itse- ja vertaisarviointi tukee myös oppiaineiden tavoitteiden täyttymistä. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

Keskeisinä opetusmenetelminä ovat erilaiset ryhmäkeskustelut ja väittelyt. Rakentava pohdiskelu ryhmissä edistää itsenäisen ajattelun kehittymistä ja filosofian hyveiden, kuten suvaitsevaisuuden, kriittisyyden ja johdonmukaisuuden harjoittamista. Osa filosofian teoriasta opetetaan luennoiden. Kurseilla tehdään myös erilaisia kirjallisia tuotoksia, kuten esitelmiä ja esseitä. Opetusmenetelmät valitaan ryhmän, oppisisällön ja tilanteen mukaan.

Pakolliset kurssit

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (F11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *muodostaa* perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin
- *oppii arvioimaan* väitteiden totuutta sekä *harjaantuu esittämään ja vaatimaan* erilaisille mielipiteille ja väitteille perusteluja sekä *hahmottamaan* esitettyjen perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä
- *tuntee ja oppii* erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelyä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä
- *perehtyy* joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin
- *tuntee* perustavia tieto-opillisia erotteluja, *osaa eritellä ja arvioida kriittisesti* erilaisia tiedollisia uskomuksia ja *tutustuu* tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

2. Etiikka (FI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy* filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin
- *hahmottaa* normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä *osaa perustella* käsityksiä hyvästä ja oikeasta
- *osaa jäsentää* oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- *osaa perustella* moraalin velvoittavuuden ja *soveltaa* moraaliin filosofisia käsiteerotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota
- *osaa eritellä ja arvioida* toimintaa eettisesti sekä *kykenee jäsentämään* omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein.

Keskeiset sisällöt

- moraali ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yhteiskuntafilosofia (FI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy* yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkemyskäsityksiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon
- *oppii käyttämään* keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen
- *oppii erittelemään* oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- *oppii arvioimaan* käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta
- *osaa soveltaa* oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat
- oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen
- vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi
- työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen
- poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma
- yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävä tulevaisuuden rakentaminen

4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa* filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta
- *osaa eritellä ja arvioida* filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, tiedosta ja tieteestä
- *osaa jäsentää ja eritellä* tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta

- osaa jäsentää havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden ja mallien suhdetta todellisuuteen
- oppii hahmottamaan erityistieteiden tieteenfilosofisia kysymyksiä joissain lukion oppiaineissa.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta
- olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaalin ja virtuaalinen
- todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde
- selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta

Vihdin lukion soveltavat filosofian kurssit

5. Filosofian kertauskurssi (F15)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee filosofian keskeiset asiasisällöt
- valmistautuu ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset sisällöt

- filosofian kurssien 1 – 4 keskeisten asiasisältöjen kertaaminen
- tutustuminen vanhoihin ylioppilaskoekysymyksiin ja vastaustekniikan harjoittaminen

5.12 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaaliin, kulttuuriin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aiheisältöjä. Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aiheisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa* tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- *hallitsee* psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tuntee psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja tutkimusmenetelmien mahdollisuuksia ja rajoituksia
- *ymmärtää* psykologiaan ja psykologiseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa tietojaan myös psykologisten tutkimusten arviointiin
- *ymmärtää* psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan arkielämään, elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- *osaa hankkia* psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- *osaa hyödyntää* psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien aiheiden ja ilmiöiden erittelyyn
- *osaa soveltaa* psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävä kehityksen edistämiseen.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamista ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa. Psykologinen osaaminen koostuu tieteenalan käsitteiden ja teorioiden tuntemisen lisäksi kyvystä havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja vuorovaikutusta. Arviointi voi tapahtua esimerkiksi kurssikokeen, esitelmien, oppimistehtävien, tutkielmien ja opetustilanteessa tapahtuvien ryhmätöiden ja keskustelujen avulla. Yksittäisen kurssin arviointimenetelmät määrittellään tilannekohtaisesti eri tekijät huomioiden siten, että ne parhaalla mahdollisella tavalla tukevat opiskelijoiden oppimista. Opiskelijoita rohkaistaan keskustelemaan arvioinnista ja vaikuttamaan arviointimenetelmien valintaan. Opiskelijan kykyä arvioida omaa työskentelyään tuetaan.

Toimintakulttuuri ja aihekokonaisuudet

Psykologian opiskelu edistää opiskelutaitoa, ajattelutaitoa ja vuorovaikutusvalmiuksia. Opiskelu edellyttää yhteistyökykyä ja antaa mahdollisuuksia osallistua oppimisen suunnitteluun ja kehittyä itseohjautuvaksi oppijaksi. Psykologinen tieto auttaa kehittämään tietoisuutta kulttuurin vaikutuksesta ihmisen toimintaan ja ennaltaehkäisee näin turhien ennakkoluulojen syntymistä. Psykologian opiskelussa käytetään hyväksi teknologian mahdollisuuksia ja opetellaan tulkitsemaan ja arvioimaan tietolähteitä monipuolisesti.

Pakollinen kurssi

1. Psykkinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä
- tuntee psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteet, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja omaa psyykkistä hyvinvointiaan näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- perehtyy oppimisen prosesseihin liittyvään psykologiseen tietoon ja osaa pohtia omaa opiskeluaan sen pohjalta
- osaa esittää esimerkkejä psykologisen tutkimuksen aihepiireistä ja niihin liittyvistä tutkimuksista sekä analysoida ja arvioida tiedon tutkimusperusteita
- ymmärtää psykologisen tiedon perustuvan tutkimukseen ja tunnistaa tieteellisen ajattelun peruspiirteitä.

Keskeiset sisällöt

Tietoinen ja tiedostamaton psyykkinen toiminta

- ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta
- perustietoa tunteista ja motivaatiosta
- kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan

- perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta
- esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä

Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten

- aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus

Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista

- oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta
- tehokkaat opiskelumenetelmät
- motivaatio ja oppiminen

Psykologisen tiedon muodostuminen

- psykologian tutkimuskohteet
- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Kehittyvä ihminen (PS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, miten ihmisen kehitystä tutkitaan, ja osaa arvioida tiedon perusteita
- osaa eritellä ihmisen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden vuorovaikutusta
- perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja osaa eritellä niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osaa selittää kehityksen jatkuvuutta yksilön elämänkaaren aikana
- perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niihin liittyvään teoria- ja tutkimustietoon
- tuntee hermoston toiminnan periaatteita sekä ymmärtää niiden yhteyden yksilön psyykkiseen kehitykseen
- osaa arvioida kehityspsykologista tietoa ja soveltaa sitä itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt

Kehityksen tutkiminen

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa

- fyysis-motorinen kehitys
- kognitiivinen kehitys
- emotionaalinen kehitys
- psykososiaalinen kehitys
- minuuden ja minäkäsityksen kehitys

Nuoruusiän psyykinen kehitys ja sen erityiset haasteet

- ajattelun kehitys
- identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti
- sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen
- toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta

Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana

- elämänkaaren käsite
- kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus
- jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria

Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät

- hermoston kypsyminen
- aivojen muovautuminen elämänsä aikana
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus
- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- sosialisatio ja kulttuurierot kehityksessä

3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa* kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja *osaa soveltaa* niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen
- *perehtyy* kognitiivisiin perustoimintoihin eli havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistiin sekä yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön, kuten päätöksenteko, ongelmanratkaisu, asiantuntijuus tai kielelliset toiminnot
- *perehtyy* kognitiivisten toimintojen tutkimukseen ja *pystyy arvioimaan* sitä
- *ymmärtää* kognitiivisen toiminnan hermostollista perustaa ja yhteyksiä psyykkisiin toimintoihin.

Keskeiset sisällöt

- kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä
- kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta
- kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä
- havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta
- jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus

4. Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* tunteita ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen ja *ymmärtää*, miten näitä aiheita voidaan tutkia, ja osaa arvioida tutkimuksia kriittisesti
- *osaa kuvata*, miten emootiot syntyvät biologisten ja kognitiivisten tekijöiden vuorovaikutuksessa, ja *pohtia* niiden kulttuurisidonnaisuutta
- *osaa eritellä* tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille
- *tuntee* psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja psyykkisen tasapainon ylläpitämisen keinoja
- *osaa tarkastella* omaa psyykkistä hyvinvointiaan psykologisen tiedon valossa ja saa *perusteita* tehdä omaa hyvinvointiaan tukevia ratkaisuja
- *ymmärtää* mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- *tunnistaa* yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja ongelmat sekä *ymmärtää* mielenterveyden ja sen ongelmien määrittelyn haasteellisuuden
- *syventyy* vähintään yhden mielenterveyden häiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

Keskeiset sisällöt

- tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta
- tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys itseymmärryksen välineenä
- psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen
- uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä
- stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot
- keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito
- mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä
- sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille

5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* persoonallisuus-käsitteen laaja-alaisuuden
- *tunnistaa ja osaa selittää* keskeisiä yksilöiden välisiä eroja, kuten temperamentti, persoonallisuuden piirteet, älykyys, lahjakkuus ja tulkintatyylit
- *tuntee* yksilöllisten erojen biologista perustaa
- *tutustuu* persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen
- *syventää* ymmärrystään psykologian tutkimusmenetelmistä yksilöllisten erojen ja persoonallisuuspsykologian tutkimuksen osalta
- *osaa tarkastella* yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena
- *osaa soveltaa* persoonallisuuspsykologista ja sosiaalipsykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuden määrittely
- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria
- yksilöllisten erojen tutkiminen
- tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa
- kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

Vihdin lukion soveltavat psykologian kurssit

6. Sosiaalinen todellisuus ja psykologinen tutkimus (PS6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ja tunnistaa* niitä tapoja, joilla sosiaaliset suhteet ja kulttuuri vaikuttavat ihmisen toimintaan
- *tutustuu* sosiaalipsykologiseen tutkimukseen ja tutkimusmenetelmiin
- *havainnoi ja ymmärtää* omaa toimintaansa ryhmän jäsenenä

Keskeiset sisällöt

- ryhmät, ryhmädynamiikka ja ryhmien väliset suhteet
- sosiaalisen tiedonkäsittelyn perusteet
- ihmisen perustava sosiaalisuus, soosialistuminen ja kulttuurin sisäistyminen

Työtavat ja arviointi

- Kurssin työtapa on ryhmätyöpainotteinen. Kurssi voidaan toteuttaa myös opintopolkuna, jossa on yksin, ryhmissä ja suuressa opetusryhmässä suoritettavia osia. Kurssin tehtävät liittyvät sosiaalisten tilanteiden havainnointiin, sosiaalipsykologisen tiedon jäsentämiseen ja soveltamiseen sekä laadullisen tai kvantitatiivisen tutkimuksen tai analyysin toteuttamiseen pienryhmässä. Kursilla harjoitellaan erityisesti psykologista tarkkanäköisyyttä, tiedon soveltamista oppikirjan ulkopuolisiin aineistoihin sekä tutkimuksen tekemisen perustaitoja.

7. Vuorovaikutuskuviota (PS7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* monipuolisesti vuorovaikutuksen ilmiöihin
- *harjoittaa* kykyään ymmärtää ja havainnoida sosiaalista vuorovaikutusta erilaisissa asiayhteyksissä

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutuksen peruselementtejä: eleet, kielellinen viestintä, kuunteleminen
- taitavan vuorovaikutuksen piirteitä
- esimerkkejä erilaisista vuorovaikutussuhteista ja niihin liittyvää psykologista tietoa (esimerkiksi parisuhde, ystävyys, sisarussuhteet, perheen dynamiikka, johtaminen, ryhmien vuorovaikutus, vuorovaikutus organisaatioissa)
- vuorovaikutukseen liittyviä ajankohtaisia ja kiinnostavia ilmiöitä, kuten esimerkiksi huumori, välttynyt vuorovaikutus, vuorovaikutuksen vääristymät persoonallisuushäiriöissä, naisten ja miesten vuorovaikutuksen erot, terapeutin vuorovaikutus

Työtavat ja arviointi

- Kurssin työtavat muotoutuvat kurssikohtaisesti. Kurssiin voi kuulua mm. keskustelua, tiedon hankkimista, vuorovaikutustilanteen ohjaamista, elokuva-aineistojen havainnointia, vuorovaikutustaitojen harjoittelua, vuorovaikutuksellisia ilmiöitä havainnollistavia leikkejä ja muita kokemuksellisia työskentelymenetelmiä.

8. Psykologisen ajattelun taitoa abiturienteille (PS8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa* psykologisen tiedon laajempina kokonaisuuksina
- *harjaantuu soveltamaan* tietojaan uusien ilmiöiden tarkasteluun
- *kehittää* tieteellisen ajattelun ja tiedon arvioimisen taitoja

- *motivoituu kertaamaan* psykologista tietoa kirjoituksia varten
- *tuntee ylioppilaskirjoitusten tehtävätyyppien vaatimuksia*

Keskeiset sisällöt

- psykologista tietoa kokoavat ja jäsentävät periaatteet
- poimintoja psykologian muiden kurssien keskeisistä sisällöistä
- psykologian ylioppilaskokeeseen valmistautuminen ja taitava vastaaminen

Työtavat ja arviointi

- Kurssin työtavat muotoutuvat ryhmän tarpeiden mukaan. Kurssiin sisältyy esseevastausten kirjoittamisen harjoittelua. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

5.13 Historia

Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.

Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.

Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* historian laaja-alaisuuden ja *ymmärtää* kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta
- *hallitsee* Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoineen ja seurauksineen sekä *osaa arvioida* niiden merkitystä
- *ymmärtää* nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, *kykenee suhteuttamaan* oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon ja *syventämään* historiatietoisuuttaan
- *pystyy muodostamaan* ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan sekä *osaa toimia* niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena
- *osaa analysoida* historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kunkin ajan omista lähtökohdista
- *pystyy rakentamaan* menneisyyttä koskevaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, *arvioimaan* sitä kriittisesti sekä *ymmärtämään* sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden

- osaa käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä
- osaa soveltaa historian osaamistaan nykyisyyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.
- ymmärtää paikallisen historian erityispiirteet osaksi omaa kulttuuriperintöään

Opetusmenetelmät ja arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä. Kurseilla käytetään itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista osana oppimisprosessia.

Erilaisia opetusmenetelmiä käytetään monipuolisesti opiskelijoita aktivoiden. Verkkomateriaalia ja sähköisiä oppimislustoja hyödynnetään opiskelun tukena. Oppiaineen luonteen mukaisesti tehtävissä hyödynnetään erilaisia lähteitä. Keskustelut harjoittavat kriittistä ajattelua ja tukevat argumentointitaitoja. Syventävissä ja soveltavissa kurseissa voidaan harjoitella tutkielmien tekemistä ja tutkivaa oppimista. Historiallista empatiaa harjoitellaan eläytyvien harjoitusten avulla.

Pakolliset kurssit

1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI1)

Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskunnan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestävästä tulevaisuudesta
- ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripiirien ja yhteiskuntien sekä globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit
- osaa analysoida väestökehityksen, talouden ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riippuvuussuhteita ja haasteita
- osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tieteen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana
- osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähdeaineistoa.

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltioihin

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit
- Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana

Keskiajan talous ja yhteiskunta

- feodaalisyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Maailmantalouden syntyminen

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille
- kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset

- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu
- muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa
- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat

- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty
- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset
- 2000-luvun verkottuva maailma

2. Kansainväliset suhteet (HI2)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee* kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön ja keskeisimmät teoreettiset selitysmallit
- *osaa hyödyntää* monipuolisia tietolähteitä ja *tunnistaa* tiedonvälitykseen liittyvää propagandaa eri aikoina
- *osaa eritellä* aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä *pystyy arvioimaan* niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- *osaa analysoida* kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia
- *seuraa aktiivisesti* mediaa, *osaa tarkastella kriittisesti* ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä *pystyy arvioimaan* konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- politiikan välineenä

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika

- imperialismin, nationalismin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntaan
- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat
- toinen maailmansota seurauksineen

Jakautunut maailma

- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset

Keskinäisriippuvuuden maailma

- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet

- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

3. Itsenäisen Suomen historia (HI3)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä *osaa pohtia* tulevaisuuden mahdollisuuksia
- *hallitsee* suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään
- *osaa suhteuttaa* Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- *ymmärtää* talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- *pystyy arvioimaan* Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- *osaa eritellä* suomalaisuuteen ja suomalaiseen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa

Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet

- itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika

Suomi kansainvälisissä konflikteissa

- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen

Kohti nykyistä Suomea

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

Valtakunnalliset syventävät kurssit

4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kursilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä
- *osaa eritellä* tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- *osaa arvioida* erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- *kykenee analysoimaan* kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä *ymmärtämään* kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- *osaa tarkastella* eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

Keskeiset sisällöt

Antiikin kulttuuripiiri

- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty

Keskiajan kulttuuri

- keskiaikainen maailmankuva
- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

Valistuksen aikakausi

- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset

- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

Aatteiden ja teollistumisen aika

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

Monimuotoinen nykyaika

- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen
- sukupuoliroolien murros
- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

5. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kurssilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennytään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* suomalaista kulttuuriperintöä
- *hahmottaa* Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- *kykenee yhdistämään* historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- *tuntee* Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- *osaa arvioida* suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- *pääsee tutustumaan* kurssin sisältöihin liittyvään kohteeseen kurssilla tehtävän opintoretken aikana.

Keskeiset sisällöt

Suomen alue ennen ristiretkiä

- Suomen alueen esihistorian tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä
- rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- sääty- ja maatalousyhteiskunta
- kehittyvä talous

Ruotsista Venäjän osaksi

- Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla
- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide

6. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutokseen sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee* kulttuurintutkimuksen peruskäsitteitä ja erilaisia tapoja jakaa maailma kulttuurialueisiin
- *tunnistaa* kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- *ymmärtää* tarkastelemansa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja *osaa eritellä* siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä
- *osaa analysoida* esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- *osaa arvioida* monikulttuurisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja *pystyy erittelemään* sille annettuja merkityksiä
- *osaa kriittisesti eritellä ja arvioida* kulttuurisia eroja koskevia väitteitä sekä eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Amerikan alkuperäiskulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit

- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit

Vihdin lukion soveltavat historian kurssit

7. Historian kertauskurssi (HI7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *muodostaa* kokonaiskuvan lukion historian oppimäärästä
- *syventää* eri aihealueiden tuntemusta
- *harjoittelee* historian ylioppilaskokeiden erilaisia tehtävätyyppejä
- *suunnittelee* oman opiskeluaikataulun
- saa hyvät edellytykset menestyä historian ainereaalissa

Keskeiset sisällöt

- yhteenveto ja kertaus historian kurssien 1 – 6 keskeisimmistä sisällöistä
- valmistautuminen ja harjoittelu ylioppilaskirjoituksia varten

8. Amerikan historia (HI8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa* sekä Latinalaisen Amerikan että Pohjois-Amerikan historian keskeiset kehityslinjat ja kulttuurien ominaispiirteet muinaiskulttuureista 2000-luvulle
- *kehittää* tutkivan oppimisen taitojaan
- *ymmärtää* lähteisiin viittaamisen merkityksen tieteellisessä työskentelyssä
- *osaa arvioida kriittisesti* tieteellisiä tekstejä ja *oppii antamaan* vertaispalautetta.

Keskeiset sisällöt

- muinaiskulttuurien (mayat, inkat ja atsteekit) ominaispiirteet
- siirtomaavallan muodostuminen ja kehittyminen sekä törmäys alkuperäiskulttuurien kanssa
- Latinalaisen Amerikan valtioiden kulttuurinen ja valtiollinen kehitys itsenäistymisen jälkeen
- Yhdysvaltojen kehitys 1800- ja 1900-luvuilla
- tieteellistä kirjoittamista ja tutkivaa oppimista harjoittavan tutkielman laatiminen yksin tai pienryhmässä

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa opiskelijan aktiivinen osallistuminen kurssikerroille sekä kurssin aikana tehtävän tutkielman toteutus. Myös toisten töiden op-
ponointi on keskeinen osa arviointia.

9. Lähi-idän historia, uskonnot ja kulttuurit (HI9, UE8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* pääpiirteittäin Lähi-idän historian keskeiset kehityslinjat pronssikauden alusta nykypäiviin
- *täydentää* muiden lukiokurssien perusteella muodostunutta ymmärrystään Lähi-idän uskonnoista, kulttuureista ja niiden historiallisista taustoista
- *hahmottaa* uskontojen roolia osana Lähi-idän politiikkaa ja poliittista historiaa
- *ymmärtää* lähteiden ja lähdeviitteiden merkityksen osana tieteellistä kirjoitusprosessia
- *oppii* perusteita tieteellisten tekstien kriittisestä arvioinnista *ja oppii antamaan* vertaispalautetta.

Keskeiset sisällöt

- Lähi-idän ensimmäiset korkeakulttuurit Mesopotamiassa, Egyptissä ja Levantissa
- heprealaisen Raamatun taustalla vaikuttava kulttuurihistoria
- islamin synty ja varhaishistoria
- uskontojen ja kulttuurien kohtaaminen Lähi-idässä historian eri aikoina
- Lähi-idän muinaishistorian tutkimus
- Lähi-idän modernin historian päävaiheet ja niiden vaikutukset nykyajan Lähi-idän politiikkaan
- tutkivan oppimisen menetelmien soveltaminen tutkielman laadintaan yksin tai pienryhmässä

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa opiskelijan aktiivinen osallistuminen kurssilla, kurssin aikana laadittavan tutkielman toteutus sekä toisten tutkielmien vertaisarviointi.

5.14 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.

Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa talousosaamista, oikeudellista ymmärrystä ja kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erytystä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena
- *tuntee* yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä *hallitsee* keskeisen yhteiskunnallisen, oikeudellisen ja taloudellisen käsitteistön
- *hallitsee* Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä *osaa suhteuttaa* ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- *pystyy rakentamaan* vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntäkäsityksen
- *tuntee* vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja *on motivoitunut toimimaan* aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena
- *pystyy hankkimaan* monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä *tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti* sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- *osaa muodostaa* perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- *osaa eritellä* moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, *vertailla* yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä *arvioida*

yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta

- *osaa keskustella ja argumentoida* monipuolisesti
- *osaa tiivistää ja ymmärtää* laajojen tekstikokonaisuuksien keskeisimmät asiat

Opetusmenetelmät ja arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota. Arvioinnissa suhtaudutaan myönteisesti omaehtoiseen ajankohtaisten asioiden seuraamiseen sekä asioiden vaikutusten huomioimiseen oman elämän kannalta. Kursseilla käytetään itsearviointia ja vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista osana oppimisprosessia.

Keskeisimpinä opetusmenetelminä käytetään opiskelijoiden omaan aktiiviseen toimintaan perustuvia metodeja, kuten tiedotusvälineiden seuraamista, esitelmien ja pienimuotoisten tutkielmien tekemistä sekä verkkomateriaalien hyödyntämistä ja tuottamista.

Pakolliset kurssit

1. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Kurssi perehdyttää erilaisiin valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssilla analysoidaan suomalaista yhteiskuntaa valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys sekä valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla
- *tuntee* kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä *kiinnostuu* yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja mahdollisuuksista vaikuttaa itseä koskeviin yhteiskunnallisiin asioihin
- *pystyy tarkastelemaan* yhteiskuntaa ja sen kehitystä analyttisesti erilaisista näkökulmista

- *tuntee* hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet *ja pystyy vertailemaan* erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- *osaa arvioida kriittisesti* yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta
- *osaa huomioida* lähdekritiikin merkityksen aineistojen analysoimisessa.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- muuttuva mediakenttä

2. Taloustieto (YH2)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tehdä* taloudellisia päätöksiä, *hallita* omaa talouttaan *ja tarkastella* taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- *ymmärtää* työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa

- *tuntee* kansantalouden perusteet, keskeiset käsitteet ja teoriat sekä *ymmärtää* talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita
- *osaa arvioida kriittisesti* taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja
- *osaa tarkastella* talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja *analysoida* niiden taustoja ja vaikutuksia.

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja yksilön talous

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen
- oman talouden hoito
- työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus
- rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden suhdannevaihtelut
- työttömyys ja työvoimapula

Talouspolitiikka

- talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle
- talouspolitiikan keinot
- politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

Kansainvälinen talous ja Suomi

- globaalitalous
- Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys
- talouden tulevaisuudennäkymät

3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssin aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteutamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa* laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä *osaa hankkia* sitä koskevaa vertailevaa tietoa
- *ymmärtää* vaikuttamismahdollisuutensa ja *osaa toimia* globaalikansalaisena
- *osaa eritellä* Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita
- *osaa arvioida* maailman globalisoitumisen vaikutuksia oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta
- *osaa eritellä* kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuusympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia
- *osaa analysoida* erilaisia aineistoja lähdekriittisesti.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

- arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus
- perusvapaudet ja kansalaisuus
- Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa

Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta

- EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet
- Suomi osana eurojärjestelmää
- EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet

Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet

- Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat
- kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi
- globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus

Valtakunnallinen syventävä kurssi

4. Kansalaisen lakitieto (YH4)

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavonomaisten oikeusasioiden hoitamiseen. Kurssin aikana pyritään tutustumaan Suomen oikeuslaitoksen toimintaan vieraillemalla esimerkiksi käräjä- tai hovioikeuden istunnossa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee* perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista

- *tuntee* Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet
- *osaa arvioida* oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä *pystyy hoitamaan* itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- *osaa etsiä ja käyttää* keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- *osaa toimia* oikein ja lainmukaisesti sekä *osaa soveltaa* lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin
- tekijänoikeudet
- ympäristöoikeus

Rikos- ja prosessioikeus

- rikostutkinta ja syyteharkinta
- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

Vihdin lukion soveltavat yhteiskuntaopin kurssit

5. Yhteiskuntaopin kertauskurssi (YH5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee* jokaisesta yhteiskuntaopin valtakunnallisesta pakollisesta ja syventävästä kurssista keskeisimmät asiasisällöt
- *oppii valmistautumaan* yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoituksiin parhaiten itselleen sopivalla tavalla esimerkiksi valitsemalla itselleen parhaat opiskelumenetelmät
- *ymmärtää* kurssisisältöjen ja ajankohtaisten yhteiskunnallisten asioiden liittymisen toisiinsa *ja siten oppii valmistautumaan* ylioppilaskokeeseen ajankohtaisia Suomen ja maailman tapahtumia seuraten
- *osaa tarkastella* erilaisia aineistoja lähdekriittisesti

- löytää motivaation opiskella ylioppilaskirjoituksiin myös oppituntien ulkopuolisella ajalla
- menestyy yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoituksissa.

Keskeiset sisällöt

- keskeisten asiasisältöjen kertaaminen yhteiskuntaopin kurseista 1 - 5
- erilaisten aineistojen lähdekriittinen tarkastelu
- tutustuminen yhteiskuntaopin vanhoihin ylioppilaskoekysymyksiin ja erilaisten tehtävätyyppien vastaustekniikan harjoittelu

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa opiskelijan aktiivinen osallistuminen sekä opetuskertoihin että kurssin päättävään ylioppilaskirjoituksiin valmistavaan testiin.

6. Maailmanpolitiikka NYT (YH6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii seuraamaan ajankohtaisia maailmanpoliittisia uutisia säännöllisesti useita eri lähteitä hyödyntäen
- ymmärtää uutislähteiden erilaiseen uutisointiin vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia näitä kriittisesti
- oppii työskentelemään ja tuottamaan materiaalia sekä itsenäisesti että ryhmässä

Keskeiset sisällöt

- maailman tapahtumien vaikutukset Suomen ulkopoliikkaan ja suomalaisten elämään
- tärkeimpien maailman kulttuuripiirien historiallisen kehityksen vaikutukset nykypäivän elämään ja eri maiden poliittisiin käytäntöihin
- ajankohtaisten maailman tapahtumien syiden ja seurausten ymmärtäminen

Arviointi

- Kurssilla laaditaan pienryhmissä tutkielma. Tämä korvaa perinteisen kurssikokeen ja siksi tutkielmalla on keskeinen vaikutus arvioinnissa. Tutkielman aikana opiskelija oppii aktiivisesti arvioimaan omaa ja ryhmänsä työskentelyä.

5.15 Uskonto

Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.

Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää* uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan
- *tunnistaa* uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan
- *perehtyy* uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa
- *perehtyy* oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin
- *ymmärtää* uskontojen sisäistä moninaisuutta
- *tuntee* uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä
- *ymmärtää* uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä *tuntee* uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä
- *kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan* omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään
- *kehittää valmiuksia ymmärtää* ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, ja *toimia* eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa
- *kunnioittaa* ihmisoikeuksia ja *osaa tarkastella* uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta
- *kehittää valmiuksia toimia* vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena
- *hallitsee* uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia

Opetusmenetelmät ja arviointi

Vihdin lukion uskonnon opetuksessa otetaan erityisesti huomioon opiskelijoiden oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen osana opetusta. Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Vihdin lukion uskonnon opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota laajojen kokonaisuuksien hallintaan ja olennaisen tiedon löytämiseen, argumentointitaitojen sekä käsitteellisen, kriittisen ajattelun kehittämiseen. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot. Vihdin lukiossa uskonnon oppitunneilla hyödynnetään erilaisia opiskelu- ja opetusmenetelmiä, jotka edesauttavat oppimistavoitteiden saavuttamista.

5.15.1 Evankelis-luterilainen uskonto

Pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta
- *osaa jäsentää* uskontoa ilmiönä ja *tuntee* uskontojen tutkimusta
- *tuntee* juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan
- *osaa keskustella* juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä
- *kehittää valmiuksia toimia* moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne
- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa sekä pyhien tekstien tieteellisen tutkimuksen perusteet
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille

- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

2. Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* kristinuskon merkitystä kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta
- *tuntee* kristinuskon keskeiset suuntaukset ja niiden syntytaustan *ja pystyy vertailemaan* niiden keskeisiä piirteitä
- *perehtyy* kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- *osaa analysoida ja arvioida* ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua.

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyys ja kontekstuaalinen teologia
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- ekumenia ja katsomusten dialogi
- ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *täydentää* uskontoja koskevaa yleissivistystään
- *tuntee* Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- *tuntee* Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- *tietää* luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- *perehtyy* uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- *kehittää valmiuksia toimia* työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne

- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa
- *perehtyy* uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- *ymmärtää*, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- *osaa analysoida* uskonnonvapauteen ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- *osaa toimia* aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- *kehittää valmiuksia osallistua* uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa
- osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan

5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta
- *hahmottaa* uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen
- *perehtyy* siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja
- *tutustuu* uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja
- *tuntee* muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- muinaissuomalainen uskonto ja kristinusko suomalaisessa kulttuuriperinnössä

6. Uskonnot ja media (UE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa
- *osaa analysoida ja arvioida* uskonnon ja median välisiä suhteita
- *osaa arvioida kriittisesti* uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- *osallistuu* uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa
- median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki

- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

Vihdin lukion soveltavat evankelis-luterilaisen uskonnon kurssit

7. Uskonnon kertauskurssi (UE7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii uskonnon reaalikokeessa tarvittavan vastaustekniikan
- tuntee erilaisia uskonnon reaalikokeen tehtävätyyppejä
- saa välineitä uskonnon pakollisten ja syventävien kurssien sisältöjen itsenäiseen kertaamiseen

Keskeiset sisällöt

- uskonnon reaalikokeessa tarvittavan vastaustekniikan harjoittelu
- hyvän reaalikoevastausten peruspiirteet
- erilaisiin opiskelutekniikoihin tutustuminen ja niiden soveltaminen uskonnon pakollisten ja syventävien kurssien sisältöjen kertaamiseen

8. Lähi-idän historia, uskonnot ja kulttuurit (UE8/HI9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* pääpiirteittäin Lähi-idän historian keskeiset kehityslinjat pronssikauden alusta nykypäiviin
- *täydentää* muiden lukiokurssien perusteella muodostunutta ymmärrystään Lähi-idän uskonnoista, kulttuureista ja niiden historiallisista taustoista
- *hahmottaa* uskontojen roolia osana Lähi-idän politiikkaa ja poliittista historiaa
- *ymmärtää* lähteiden ja lähdeviitteiden merkityksen osana tieteellistä kirjoitusprosessia
- *oppii* perusteita tieteellisten tekstien kriittisestä arvioinnista ja antamaan vertaispalautetta.

Keskeiset sisällöt

- Lähi-idän ensimmäiset korkeakulttuurit Mesopotamiassa, Egyptissä ja Levantissa
- heprealaisen Raamatun taustalla vaikuttava kulttuurihistoria
- islamin synty ja varhishistoria
- uskontojen ja kulttuurien kohtaaminen Lähi-idässä historian eri aikoina
- Lähi-idän muinaishistorian tutkimus
- Lähi-idän modernin historian päävaiheet ja niiden vaikutukset nykyajan Lähi-idän politiikkaan
- tutkivan oppimisen menetelmien soveltaminen tutkielman laadintaan yksin tai pienryhmässä

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa opiskelijan aktiivinen osallistuminen kurssilla, kurssin aikana laadittavan tutkielman toteutus sekä toisten tutkielmien vertaisarviointi.

9. Ihmissuhdekurssi (UE9/UO7/ET7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii itsetuntoon vaikuttavien asioiden tarkastelua osana sosiaalisia tilanteita
- oppii kohtaamaan toisen ihmisen itseisarvoisena toimijana
- ymmärtää ihmisen erilaisiin elämänvaiheisiin liittyvien ihmissuhteiden perusteita
- saa välineitä erilaisten ihmissuhteiden tarkastelemiseen
- oppii tunnistamaan ihmissuhteiden taustalla vaikuttavia tunteita ja erilaisia sosiaalisia rooleja
- oppii perusasioita ihmissuhteisiin liittyvän vuorovaikutuksen rakentamisessa

Keskeiset sisällöt

- itsetunto ja sen vaikutus ihmissuhteissa
- ihmisen elämänskaari ja siihen liittyvät erilaiset ihmissuhteet
- perhesuhteet, kaverit, ystävät, seurustelu
- vuorovaikutus, tunteet ja erilaiset roolit ihmissuhteissa
- vaikeat tilanteen ihmissuhteissa

Arviointi

- Kurssi suoritetaan osallistumalla ennakkotapaamisiin ja kurssiviikonloppuun leirikeskukseen. Kurssi arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty.

5.15.2 Ortodoksinen uskonto

Pakolliset kurssit

1. Uskonto ilmiönä – ortodoksisuus, juutalaisuus ja islam (UO1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn ja niiden luonteeseen
- ymmärtää juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäiset suhteet historiansa ja nykypäivänä

- tuntee kolmen monoteistisen uskonnon keskeiset piirteet, niiden kulttuuriperintöä ja vaikutusta erityisesti idän kristillisyyteen ja yhteiskuntaan
- tietää kristinuskon synnyn ja kehittymisen keskeiset vaiheet
- ymmärtää kristillisen kirkon jakaantumiseen ja vapaiden suuntien syntyyn vaikuttaneet syyt sekä tunnistaa niiden tunnuspiirteitä
- osaa keskustella Lähi-idän ja Euroopan ajankohtaisista asioista uskontojen näkökulmasta
- tunnistaa eri katsomusten merkityksen yksilön tämän päivän arjessa ja työelämässä.

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- Lähi-idän monoteististen uskontojen yhteiset juuret, kulttuuritausta ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen asema, merkitys ja tulkinta juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- Lähi-idän uskontojen vaikutus kulttuuriin ja arkeen Euroopassa
- apostoli Paavalin lähetystyö Jerusalemissa Eurooppaan
- ensimmäiset kristilliset synodit
- kristillisen kirkon jakaantuminen
- katolinen kirkko ja protestantismien synty
- Luther ja Pohjoismaat
- vapaat kristilliset suunnat
- uskonnottomuus

2. Ortodoksisuus maailmassa (UO2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää* ortodoksisen kirkon apostolisen perinteen
- *tunnistaa* kirkon opettajien merkityksen kirkon perinteessä
- *tuntee* ortodoksisuuden keskeiset opilliset painotukset ja eettisen ajattelun perustan
- *osaa tarkastella* ortodoksisen kirkon merkitystä yksilöllisestä ja yhteisöllisestä näkökulmasta
- *perehtyy* ortodoksisuuden ja sen käytänteiden erityispiirteisiin
- *tuntee* askeesin ja luostarilaitoksen syntyyn vaikuttaneet historialliset tekijät
- *tuntee* ortodoksisia paikalliskirkkoja ja idän kirkon eri suuntauksia
- *ymmärtää* ortodoksisen kirkon hallintorakenteen kehittymistä ja nykyistä toimintaa
- *perehtyy* Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteisiin
- *tutustuu* kirkkojen välisiin yhteyksiin.

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon laajeneminen
- patriarkaatit ja paikalliskirkot
- orientaaliset kirkot
- askeesin ja luostarilaitoksen synty ja niiden yhteiskunnallinen merkitys
- ortodoksinen oppi, etiikka ja antropologia synodien ja kirkon suurien opettajien kautta
- ihmisen elämänkaari ja ortodoksisuus
- ortodoksinen tapakulttuuri
- Itä-Euroopan ortodoksisuus ja uusortodoksinen maailma
- Suomen ortodoksinen kirkko ennen ja nyt
- ekumenia ja uskontojen välinen vuorovaikutus

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UO3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- *tuntee* Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- *tietää* luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- *perehtyy* uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- *kehittää valmiuksia* toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- *osaa tarkastella* uskontojen piirteitä myös oman uskonnon näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- hindulaisuuden monimuotoisuus, maailmankuva ja elämäntapa sekä vaikutuksia Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalaisuuden opetukset, elämäntapa, suuntaukset ja vaikutuksia Aasian kulttuureihin ja yhteiskuntaan
- Kiinan vanha kansanusko, kungfutselaisuus ja taolaisuus ja näiden vaikutuksia kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UO4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy* suomalaiseen uskonnollisuuteen ja sen vaiheisiin ennen ja nyt
- *tutustuu* uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-yhteiskunnassa
- *perehtyy* uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- *tunnistaa* kirkon toiminnan ihmisen arjen tukena osana tämän ajan yhteiskuntaa
- *ymmärtää*, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- *osaa analysoida* uskonnonvapautteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua ja siihen vaikuttavaa lainsäädäntöä
- *kehittää valmiuksia toimia* aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä oman uskonnon lähtökohdista käsin
- *kehittää valmiuksia osallistua* uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen uskonnollisuus ennen ja nyt, uskonto ja uskonnolliset yhteisöt Suomessa, sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja lainsäädäntö, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys, näkyvyys ja oikeudet julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- ortodoksiset järjestöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonnot yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa Suomessa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa

5. Taide ortodoksisuudessa ja muissa uskonnoissa (UO5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* taidemuotoihin uskonnon ilmentäjänä
- *tunnistaa ja tietää* ortodoksisen taiteen erityispiirteet
- *perehtyy* sekä ortodoksisen että muiden uskontojen taiteen ilmaisumuotoihin opillisten asioiden välittäjinä
- *tunnistaa* eri uskontojen opin ilmenemismuotoja taiteessa
- *ymmärtää* sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- *tunnistaa* uskonnon vaikutuksen nyky- ja populaaritaitteeseen.

Keskeiset sisällöt

- uskonnot, taide ja kulttuurin eri muodot
- sakraalin ja uskonnollisen taiteen ero
- ortodoksisen taiteen erityispiirteet: jumalanpalvelus, kirkkomusiikki, arkkitehtuuri, ikonitaide
- uskontojen oppi taiteen keinoin: kuvataide, musiikki, rakennustaide ja draama

6. Ortodoksisuus ja uskonnot mediassa (UO6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* mediassa esiintyviin ajankohtaisiin teemoihin, jotka kytkeytyvät uskontoon
- *osaa analysoida ja arvioida* uskonnon ja median välisiä suhteita
- *osaa arvioida kriittisesti* uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- *perehtyy* mediakuvaan ortodoksisuudesta ja eri uskonnoista kansallisesti ja kansainvälisesti
- *osallistuu* uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen *tai laatii* media-analyysin.

Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- ortodoksisen kirkon mediamaailma
- median vaikutus uskontoilmiöihin, esimerkiksi asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

Vihdin lukion soveltavat ortodoksisen uskonnon kurssit

7. Ihmissuhdekurssi (UE9/UO7/ET7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii* itsetuntoon vaikuttavien asioiden tarkastelua osana sosiaalisia tilanteita
- *oppii kohtaamaan* toisen ihmisen itseisarvoisena toimijana
- *ymmärtää* ihmisen erilaisiin elämänvaiheisiin liittyvien ihmissuhteiden perusteita
- *saa välineitä* erilaisten ihmissuhteiden tarkastelemiseen
- *oppii tunnistamaan* ihmissuhteiden taustalla vaikuttavia tunteita ja erilaisia sosiaalisia rooleja
- *oppii* perusasioita ihmissuhteisiin liittyvän vuorovaikutuksen rakentamisessa

Keskeiset sisällöt

- itsetunto ja sen vaikutus ihmissuhteissa
- ihmisen elämäntapa ja siihen liittyvät erilaiset ihmissuhteet
- perhesuhteet, kaverit, ystävät, seurustelu
- vuorovaikutus, tunteet ja erilaiset roolit ihmissuhteissa
- vaikeat tilanteet ihmissuhteissa

Arviointi

- Kurssi suoritetaan osallistumalla ennakkotapaamisiin ja kurssiviikonloppuun leirikeskuksesta. Kurssi arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty.

5.16 Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämänkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina.

Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämänkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämänkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykystä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

Opetuksen tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *saa tukea ja perusteita* identiteettinsä ja elämänkatsomuksensa rakentamiseen
- *hallitsee* keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsittelyyn, joissa pyritään yhteisen kestävän toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta
- *laajentaa ja syventää* katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- *kehittää* arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla refleктоimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- *kunnioittaa ja osaa perustella* periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoi-keuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista.

Arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, riskitiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja

ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten katsomustapojen huomiointia pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.

Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Elämäkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon. Keskeisimpänä oppimismenetelmänä käytetään erilaisia ryhmäkeskusteluja. Kurseilla tehdään myös kirjallisia tuotoksia, kuten esitelmiä, esseitä ja oppimispäiväkirjoja. Itse- ja vertaisarviointi tukee oppiaineen tavoitteiden toteutumista.

Pakolliset kurssit

1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ja osaa soveltaa* maailmankatsomuksellisia käsitteitä *ja hahmottaa* niiden välisiä yhteyksiä *sekä osaa eritellä* erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- *ymmärtää*, miten yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen, *ja osaa eritellä* oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista
- *osaa tarkastella kriittisesti* niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota
- *osaa hyödyntää* eri oppiaineissa oppimaansa elämäkatsomuksensa muodostamisessa *ja erottaa* tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.

Keskeiset sisällöt

- maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämäkatsomuksessa
- erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein
- tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa
- koulun, median, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista

2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee* erilaisia ihmiskäsityksiä *ja osaa eritellä ja arvioida*, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin ja joskus keskenään ristiriitaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä
- *osaa pohtia* oman identiteettinsä osatekijöitä *sekä soveltaa* erilaisia ihmiskuvallisia ja katsomuksellisia vaihtoehtoja keskeisiin omaa hyvää elämäänsä koskeviin kysymyksiin
- *ymmärtää* ihmisarvon perustavan eettisen merkityksen, *tuntee* keskeisimmät ihmisoikeusasiakirjat *ja osaa soveltaa* ihmisoikeusajattelua erilaisissa yhteyksissä, kuten uskonnon- ja sanavapautta koskevissa kysymyksissä
- *tutustuu* erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä *ja osaa eritellä ja arvioida* niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita
- *kehittää* taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämänkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittavan, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuoliuus ja seksuaalisuus; opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema
- identiteetti, elämänvalinnat ja elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus
- erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle yksilölliselle identiteetilleen ja saa välineitä myönteisen yhteisöllisyyden hyödyntämiseen oman identiteettinsä rakentamisessa*
- *ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä sekä yhteiskunnallisia rakenteita ja muutoksia voidaan tarkastella tieteellisesti ja että näillä on suuri merkitys yksilön elämänvalinnoille*
- *osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä sekä arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta eri alueilla ja kasvattaa valmiuttaan rakentavaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen*
- *ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnon vapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävän tulevaisuuden rakentamisen lähtökohtia ja periaatteita*
- *osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen rakenteita sekä kasvattaa yhteiskunnallista kuvittelukykyään ja aktiivisuuttaan siten, että hahmottaa tulevaisuuden mahdollisuuksina ja vaihtoehtoisina tapahtumakulkuina, joihin pystyy myös omalla toiminnallaan vaikuttamaan.*

Keskeiset sisällöt

- *ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit*
- *yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään*
- *taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa sekä globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla*
- *ihmisoikeudet, uskonnon- ja omantunnon vapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen moraalisisina ja poliittisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset sekä holokausti*
- *yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhukuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina*

4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämäntavalleen sekä *saa välineitä* myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- *osaa käyttää* kulttuurintutkimuksen käsitteistöä ja *muodostaa* kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa sekä *tunnistaa* vihapuheen ja *erottaa* sen sanavapauden vastuullisesta käytöstä
- *hahmottaa* suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus sekä vähemmistökulttuurit
- *ymmärtää*, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin
- *osaa hahmottaa* erilaiset elämäntavalliset ratkaisut ja identiteettivaihtoehdot sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja *perustella* niiden yhdenvertaisen kohtelun.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäntavoihin, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- etnosentrisyyden ja rasismien sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

5. Katsomusten maailma (ET5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää* kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonottomia maailmankatsomuksia ja *verrata* niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämäntavoihinsa
- *ymmärtää*, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys

- *tutustuu* uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen hahmottaen sen lähtökohtia ja tavoitteenasetteluja
- *hallitsee* käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa
- *perehtyy* uskontokritiikin keskeisiin argumentteihin, *tutustuu* humanismin ja vapaa-ajattelun historiaan
- *perehtyy* Lähi-idän uskontoihin sekä joihinkin muihin uskontoihin ja maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin hahmottaen niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määrittäminen ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä
- uskonnollisten ilmiöiden tulkinnassa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi
- uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan
- tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraalisiin, politiikkaan ja tieteeseen; liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonnottomuus

6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tunnistaa* nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä historiallisia käännteitä ihmiskunnan tavassa elää
- *ymmärtää* kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen kontingentin ja rakentuneen luonteen
- *osaa arvioida* evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellis-teknologisen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja oman elämäkatsomuksensa rakentumiselle
- *hahmottaa* erilaisia suhtautumistapoja teknologiaan ja sen kehitykseen sekä *ymmärtää* teknologian ja teknisen muutoksen yhteydet ympäristössä, yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuviin muutoksiin

- osaa arvioida teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestävän tulevaisuuden rakentamisen osana sekä *pystyy osallistumaan* ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.

Keskeiset sisällöt

- ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuuden synnyssä
- suurten filosofoiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aatteellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimilliseksi
- ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä niiden vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä muokkaajana
- Prometheus-myytistä tekno-utopioihin ja dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja teknologiseen kehitykseen
- tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tieteen uusimpien tulosten valossa

Vihdin lukion soveltavat elämäntutkimustiedon kurssit

7. Ihmissuhdekurssi (ET7/UE9/UO7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii* itsetuntoon vaikuttavien asioiden tarkastelua osana sosiaalisia tilanteita
- *oppii kohtaamaan* toisen ihmisen itseisarvoisena toimijana
- *ymmärtää* ihmisen erilaisiin elämänvaiheisiin liittyvien ihmissuhteiden perusteita
- *saa välineitä* erilaisten ihmissuhteiden tarkastelemiseen
- *oppii tunnistamaan* ihmissuhteiden taustalla vaikuttavia tunteita ja erilaisia sosiaalisia rooleja
- *oppii* perusasioita ihmissuhteisiin liittyvän vuorovaikutuksen rakentamisessa

Keskeiset sisällöt

- itsetunto ja sen vaikutus ihmissuhteissa
- ihmisen elämäntapa ja siihen liittyvät erilaiset ihmissuhteet
- perhesuhteet, kaverit, ystävät, seurustelu
- vuorovaikutus, tunteet ja erilaiset roolit ihmissuhteissa
- vaikeat tilanteet ihmissuhteissa

Arviointi

- Kurssi suoritetaan osallistumalla ennakkotapaamisiin ja kurssiviikonloppuun leirikeskuksesta. Kurssi arvioidaan asteikolla hyväksytty tai hylätty.

5.17 Terveystieto

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkyknä. Terveystieteen ja turvallisuuden liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveystieteen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveystieteen sisältöön kuuluu terveyteen ja sairauteen liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveystieteen kulttuureista ja terveyden ja sairauksien historiaa kansainvälistyvässä maailmassa.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveystieteen hyödyntämistä yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisessä.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa tarkastella ja perustella* terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmasta
- *ymmärtää* tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä
- *osaa edistää* omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, *ymmärtää* yleisimpien sairauksien ehkäisyn ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielen-terveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja
- *perehtyy* terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin, *käyttää* terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja *osaa kriittisesti arvioida ja tulkita* terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveystietoa ja sekä erilaisia terveystieteen kulttuureihin liittyviä ilmiöitä
- *pohtii* terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja *osaa perustella* niihin liittyvä näkemyksiään
- *ymmärtää* yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapolitiittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten terveystieteen käyttäytymiseen.

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveysosaamisen eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan toiminnallisten taitojen kehittyminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettisestä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveysvalintoja sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveysosaamisen eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Pakollinen kurssi

1. Terveyden perusteet (TE1)

Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien ja arjen terveysosaamisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää arjen terveysosaamistaan, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveysnäkökulmasta
- tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta
- soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhuvinvointi

- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitovalmiudet sekä hätäensiapu
- riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja

Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

- korostetaan monipuolisia aktivoivia sekä osallistavia oppimis- ja opetusmenetelmiä
- vahvistetaan terveyden monilukutaitoa
- hyödynnetään digimateriaalia
- kurssityö tai portfolio mahdollinen

Arviointi

- opettajan ohjaavan kannustava palaute oppimistehtävistä kurssin aikana
- vertaisarviointi ja itsearviointi kiinteä osa kurssia
- mahdollista kurssityötä tai portfolioa painotetaan kurssiarvioinnissa

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE2)

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyys osana kestävä tulevaisuuden tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa ja arvioi* perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten psykososiaalisen, rakennetun ja luonnonympäristön, yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn
- *tunnistaa* elämäntapaan ja kehitykseen liittyviä tapahtumia ja *osaa esitellä* erilaisia toimintatapoja ja selviytymisen keinoja
- *osaa soveltaa* terveysosaamistaan terveyttä, sairautta ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä ja niihin liittyvien arvojen pohdinnassa
- *osaa arvioida* sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuksen merkitystä terveydelle, *esitellä* mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja mekanismeja sekä *esittää* vaihtoehtoisia ratkaisuja kriisien käsittelyyn
- *osaa tulkita ja arvioida* kriittisesti terveysviestintään liittyviä ilmiöitä
- *osaa perustella ja arvioida* elämäntapaan, kulttuuriin ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

- osaa *analysoida* turvallisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja *ymmärtää* henkilökohtaisten rajojen kunnioittamisen ja suojelemisen merkityksen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, yhteisöissä ja ympäristöissä.

Keskeiset sisällöt

- perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset
- terveys ja elämäntapa, kuolema osana elämäntapaa
- ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki
- seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys
- mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät
- erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen
- työhyvinvointi ja ergonomia
- turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta

Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

- monipuoliset ja aktivoivat opetus- ja oppimismenetelmät
- osallistavien ja toiminnallisten menetelmien korostaminen
- tutkivan oppimisen ja ongelmanratkaisun soveltava käyttö
- vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja harjoittelu pienryhmissä
- digitekniikan hyödyntäminen
- mahdollinen koko kurssin kestävä oppimiskokonaisuus

Arviointi

- opettajan ohjaavan kannustava palaute oppimistehtävistä kurssin aikana
- vertaisarviointi ja itsearviointi kiinteä osa kurssia
- oppimiskokonaisuus voi korvata kurssikokeen, jolloin kurssiarviointi perustuu ohjaavaan palautteeseen, kurssityön itsearviointiin ja arviointikeskusteluun

3. Terveyttä tutkimassa (TE3)

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämässä lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa *kuvata ja analysoida* yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, teknologian ja terveyspalvelujen muutoksia, kehitystä sekä yhteyksiä väestön terveyteen

- osaa arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä osaa kuvata terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja suunnitella pienimuotoisia terveystutkimuksia tai toimintakyvyn mittauksia
- perehtyy tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksiin terveyden edistämässä sekä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa
- osaa pohtia terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä
- tunnistaa keskeisiä globaaleja terveystutkimuksia ja niiden parissa toimivien järjestöjen roolia ja tehtäviä terveyden edistämässä.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveystutkimusten ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen
- terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat
- terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen
- terveyden ja terveystutkimuksen tutkiminen
- keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet
- globaalit terveystutkimukset ja niihin vaikuttaminen

Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

- kokonaisuusien omaksumista aktivoivat monipuoliset opetus- ja oppimismenetelmät
- harjaantuminen tutkivan oppimisen ja ongelmanratkaisun menetelmiin
- vuorovaikutus-, yhteistyö- ja monilukutaitojen harjoittelu
- digitekniikan hyödyntäminen
- mahdollisen pienoistutkimuksen tekeminen

Arviointi

- opettajan ohjaavan kannustava palaute oppimistehtävistä ja tutkimuksen toteuttamisesta kurssin aikana
- vertais-, tiimi- ja itsearviointi kiinteä osa kurssia
- kurssiarvioinnissa huomioidaan opiskelijan aktiivisuus, toimijuus tutkimuksen tekijänä ja tiimin jäsenenä sekä kurssikokeessa suoriutuminen

Vihdin lukion soveltavat terveystiedon kurssit

4. Nuoren fyysinen ja psyykinen turvallisuus (TE4)

Ensiapukurssi, joka vahvistaa lukiolain 21 §. Opiskelijoiden osallisuutta opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämiseksi voidaan vahvistaa soveltavan turvallisuuskurssin avulla. Kurssi edistää myös kaikille yhteistä aihekokonaisuutta hyvinvointi ja turvallisuus.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa ymmärrystään turvallisuudesta, terveydestä ja hyvinvoinnista
- ymmärtää turvallisuus- ja ensiaputaitojen merkityksen
- kasvaa vastuulliseen aikuisuuteen
- tutustuu paikallisiin turvallisuuspalveluihin mahdollisuuksien mukaan

Sisältö

- turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä, kuten hätäensiapu, itsehoito ja tavallisimmat tapaturmien ensiaputaidot
- selviytymisen keinot
- käytännön keskeiset turvallisuus- ja ensiaputaidot
- mahdollinen tutustumiskäynti

Opetus- ja oppimismenetelmät

- Työskentelyssä korostuvat tekemällä oppiminen, toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen.
- Vierailukäyntejä järjestetään mahdollisuuksien mukaan.

Arviointi

- Kurssin hyväksytyt suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista ja perusensiaputaitojen hallintaa. Kurssilla ei ole kirjallista koetta.

5. Terveystiedon kertauskurssi (TE5)

Terveystiedon kertauskurssi kokoaa aikaisempien kurssien näkökulmat, teoriat ja mallit.

Tavoite

- kerrata terveystiedon keskeisiä aihealueita
- valmistautua terveystiedon ylioppilaskirjoitukseen
- auttaa opiskelijaa hahmottamaan terveyteen liittyviä eri näkökulmia, teorioita ja malleja, jotka selittävät terveystietämistä, terveyden ja sairauden ja hyvinvoinnin käsitteitä sekä niiden tutkimista

Sisältö

- kerrataan pakollisen ja syventävien kurssien sisältöjä
- laajennetaan ja syvennetään terveystietämistä ja terveystieteellistä ajattelua

- annetaan käytännön ohjeita ylioppilaskirjoituksiin

Keskeiset opetusmenetelmät ja arviointi

- Keskeiset opetusmenetelmät noudattavat oppiaineen yleistä osaa. Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

5.18 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijalle sellaisia taitoja ja tietoja, joiden avulla hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään ja hyvinvointiaan. Liikunnanopetuksella tuetaan opiskelijaa vastuulliseen omasta fyysisestä aktiivisuudesta ja toiminta- ja opiskelukykyä huolehtimiseen sekä istuvan elämäntavan vähentämiseen. Opetuksessa korostetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana liikunnallista elämäntapaa. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa, toisten huomioon ottamista ja yhteisöllisyyttä.

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa turvallisesti ottaen monipuolisesti huomioon opiskeluympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet. Toimintakykyä koskevien sisältöjen osalta tehdään yhteistyötä terveystiedon kanssa. Opetuksessa ja ryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon henkinen ja fyysinen turvallisuus. Opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ottavat vastuuta omasta ja ryhmätoiminnasta. Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteidensaavuttamista. Opetuksen eriyttämisessä otetaan huomioon opiskelijoiden yksilöllisiä lähtökohtia ja kehitystarpeita.

Opetuksen tavoitteet

Oppiaineen opetuksen tavoitteena on fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisentoimintakyvyn edistäminen. Opiskelija oppii liikkumaan aktiivisesti ja turvallisesti sekä pitämään huolta fyysisestä aktiivisuudestaan ja toimintakyvystään. Fyysisen toimintakyvyn osalta tavoitteena on oppia soveltamaan liikunnallisia perustaitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa. Opiskelija oppii arvioimaan ja sen pohjalta harjoittamaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus). Liikunnanopetuksen sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin kuuluvat parhaansa yrittäminen, aktiivinen työskenteleminen, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen sekä toisia kunnioittava vuorovaikutus. Opiskelija ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, ottaa toiset huomioon sekä oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla.

Arviointi

Liikunnan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta, oppiaineen opiskelun etenemisestä ja edistää opiskelijan oppimista. Liikunnan arviointi koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin liikuntamuotoihin ja -lajeihin. Opetus tukee opiskelijoiden toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävän liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.

1. Energiaa liikunnasta (LI1)

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija harjaantuu liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussaan sekä saa tietoja ja kokemuksia fyysisten ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti. Opiskelija saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys vahvistuu uuden oppimisen, liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen.

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä
- *harjaantuu* liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussa sekä saa tietoja ja kokemuksia fyysisten ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti
- *saa kokemuksia* yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä
- opiskelijan liikunnallinen pätevyys *vahvistuu* uuden oppimisen, liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä

Keskeiset sisällöt

- liikunnan perustaitojen kertaaminen ja harjoittaminen

Arviointi

- harjoittelupäiväkirjan ylläpito
- aktiivinen osallistuminen tunneille

2. Aktiivinen elämäntapa (LI2)

Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto. Opiskelijat ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opiskelijat saavat ohjausta ja palautetta liikunnallisen elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen.

Tavoitteet

- *opettaa ja kannustaa* opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen
- opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastuksen lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä

Keskeiset sisällöt

- pallopelit/kuntosaliharjoittelu/lihaskuntotestit
- lähinnä kestävyys/voimaharjoittelu ja seuranta

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Tavoitteet

Syventävien kurssien tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

3. Terveyttä liikkuen (LI3)

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. Opettaja ohjaa liikuntaohjelman suunnittelua ja toteutusta. Liikuntasuunnitelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa hyväksi käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- oman liikuntaohjelman teko yhdessä opettajan kanssa
- liikuntateknologiaa käytetään hyväksi

4. Yhdessä liikkuen (LI4)

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Kurssin

sisältönä voi olla jokin yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit tai muu projektiluonteinen kokonaisuus.

Keskeiset sisällöt

- syvennetään sosiaalisen toimintakyvyn taitoja ja yhteistoimintaa
- vanhojenpäivän tanssit

5. Hyvinvointia liikkuen (LI5)

Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Monipuoliset liikuntatehtävät mahdollistavat osallisuuden, liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisun kokemuksia.

Keskeiset sisällöt

- oman liikuntaohjelman teko
- uusiin lajeihin tutustuminen

Vihdin lukion soveltavat liikunnan kurssit

6. Rentoutuminen, stressinhallinta ja virkistysliikunta (LI6)

Keskeiset sisällöt

- erilaisia rentoutumis- ja stressinhallintaharjoituksia
- rentouttavaa liikuntaa opiskelijoiden toiveiden mukaan

7. Kuntosalikurssi (LI7)

Keskeiset sisällöt

- oman kuntosaliohjelman teko yhdessä opettajan kanssa
- vaatii kuntosalikortin jollekin salille
- lihashuolto
- mahdolliset testit

8. Liikunnan lukiodiplomi (LI8)

Keskeiset sisällöt

- noudatetaan valtakunnallisia ohjeita
- edellyttää vähintään viiden (5) liikuntakurssin suorittamista ennen diplomin tekemistä
- suorituksesta saa kurssimerkinnän lisäksi erillisen todistuksen

9. – 11. Valmennuskurssit (LI9, LI10, LI11)

Keskeiset sisällöt

- liikuntapäiväkirjan täyttö
- liikuntaryhmän ohjaaminen
- minimituntimäärävaatimus 40 tuntia
- sovittava opettajan kanssa erikseen
- vähintään 3 kurssia suoritettu ~1 valmennuskurssi
- vähintään 6 kurssia suoritettu ~3 valmennuskurssia

5.19 Musiikki

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoja sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön. Ne kaikki lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä sekä rohkaisevat häntä luovaan taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Oleennaista musiikin opetuksessa ja oppimisessa on ilmaiseminen, yhdessä tekeminen ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuisia ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja luova tuottaminen ovat sekä työtapoja että opetuksen keskeisiä sisältöjä, joita musiikin yhdistäminen muuhun taiteelliseen ilmaisuun rikastaa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet siten, että musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle opiskelijalle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Se on merkittävä osa lukion juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija kehittää valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

Musiikin merkitys ja hyvinvointi

- *tiedostaa* oman suhteensa musiikkiin ja *oppii käyttämään* musiikkia hyvinvointinsa edistämiseen
- *oppii arvostamaan* erilaisia käsityksiä musiikista

Musiikillinen osaaminen

- *oppii ilmaisemaan* itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen ja säveltäen
- *kehittää* taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- *syventää* musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan

Kulttuurinen osaaminen ja monilukutaito

- *tunnistaa* oman kulttuuri-identiteettinsä sekä *oppii ymmärtämään* musiikkikulttuurien monimuotoisuutta sekä toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa myös kansainvälisissä yhteyksissä
- *oppii tiedostamaan* äänen ja musiikin vaikutuksia arjen toimintaympäristöissä
- *oppii tulkitsemaan* äänen ja musiikin käyttöä mediassa

Oppimaan oppiminen

- *osaa toimia* vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- *osaa asettaa* musiikinopiskelulle tavoitteita sekä *ohjata ja arvioida* työskentelyään niiden suuntaisesti.

Arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä. Oppimisprosessin aikana opiskelijat saavat ja antavat monipuolista palautetta, mikä ohjaa opiskelijaa arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

Pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella. Osallistumalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoinnista, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuri-palvelujen käyttäjänä. Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ajattelun ja ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

Sisältö

- musiikilliseen toimintaan osallistuminen
- äänenkäytön ja soittotaidon kehittäminen musiikillisen ja ilmaisun välineenä
- musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemuksen syventäminen
- ääniympäristön tarkkailu
- kuulonhuolto

Opetusmenetelmät

- yhdessä musisoiminen
- musiikin kuuntelu
- keskustelut
- opiskelijan itsenäinen työskentely

Arviointi

- tukee myönteisesti opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä
- palautteen antaminen ja saaminen oppimisprosessin aikana
- opiskelijan musiikillisen toiminnan arviointi oppituntien aikana
- musiikkinäyte kurssin lopussa
- kirjallinen koe

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssin toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin.

Sisältö

- suomalaisiin musiikkikulttuureihin tutustuminen (populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin) ja niiden suhde eurooppalaiseen ja globaaliin musiikkimaailmaan
- oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen

Opetusmenetelmät

- musisointi
- musiikin kuuntelu
- keskustelu

- opiskelijan itsenäinen työskentely

Arviointi

- tukee myönteisesti opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä
- palautteen antaminen ja saaminen oppimisprosessin aikana
- opiskelijan musiikillisen toiminnan arviointi oppituntien aikana
- kirjallinen työ
- kirjallinen koe

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Ovet auki musiikille (MU3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen uusia musiikinlajeja, musiikkityylejä ja -kulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa. Kurssin voi suorittaa myös projektina.

Sisältö

- syvälinen tutustuminen joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin
- musiikin kulttuurisidonnaisuuden ymmärtäminen
- musisointitaitojen kehittäminen
- tiedonhankinta ja -käsittelytaidot

Opetusmenetelmät

- musisointi
- musiikin kuuntelu
- keskustelu
- opiskelijan itsenäinen työskentely

Arviointi

- tukee myönteisesti opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä
- palautteen antaminen ja saaminen oppimisprosessin aikana
- opiskelijan musiikillisen toiminnan arviointi oppituntien aikana
- kirjallinen työ

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, monimedialaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä muutaman rajatun näytteen avulla. Sisältöjen tarkastelussa painottuu pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa materiaalia tai tuottamalla sitä itse. Kurssin voi suorittaa myös taiteidenvälisenä tai monialaisena projektina.

Sisältö

- musiikin yhteys tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen
- musiikin käyttötavat esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä
- musiikin vaikuttavuuden tutkiminen ja analysoiminen olemassa olevan tai itse tuotetun materiaalin avulla

Opetusmenetelmät

- musisointi
- näyttämömusiikkiin tutustuminen katsomalla ja kuuntelemalla
- keskustelu
- opiskelijan itsenäinen työskentely

Arviointi

- tukee myönteisesti opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä
- palautteen antaminen ja saaminen oppimisprosessin aikana
- opiskelijan musiikillisen toiminnan arviointi oppituntien aikana
- musiikkinäyte kurssin lopussa
- kirjallinen työ

5.20 Kuvataide

Kuvataideopetuksen lähtökohtana on kulttuurisesti monimuotoinen todellisuus, jota tutkitaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Taideoppiminen rakentuu opiskelijan omiin kokemuksiin, mielikuvitukseen, luovaan ajatteluun ja tavoitteelliseen työskentelyyn. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistetaan oppimalla vastaanottamaan, ymmärtämään ja uudistamaan traditioita. Opiskelijat tarkastelevat taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opetus luo edellytyksiä kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataideopetuksessa havainnoidaan, tuotetaan, tulkitaan ja arvotetaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Kuvataidetunneilla opetellaan tulkitsemaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä osana laajempaa monitieteistä viitekehystä. Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsitteisiin ja rakennetaan omaa suhdetta kuvataiteeseen. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omat kuvakulttuurit, ympäristön kuvakulttuurit ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille. Sisältöjä valitaan opiskelijoille merkityksellisistä ja vieraista kuvakulttuureista. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa perehdytään ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin.

Opetuksessa luodaan edellytyksiä työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä. Opiskelijoiden kulttuurista osaamista syvennetään yhdessä eri kulttuuritoimijoiden kanssa esimerkiksi yhteistyöhankkeilla tai näyttelykäynneillä. Kuvataideopetus tarjoaa mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä luo valmiuksia opiskelijan lukion jälkeisille opinnoille.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää* taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- *rakentaa* kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- *syventää* monilukutaitoaan ja kulttuurista osaamistaan kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristön lukutaitoa kehittämällä
- *ilmaisee* havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- *syventää* kuvallisen tuottamisen taitojaan materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen

- *harjaantuu* tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessinomaiseen työskentelyyn, itsearviointiin ja yhteistyöhön
- *ymmärtää* työskentelyyn sisältyvien aistinautintojen, tunteiden, kauneuden elämyksien ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle
- *käyttää* tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- *soveltaa* kuvallisen viestinnän keinoja osallistuessaan ja vaikuttaessaan kuvien avulla
- *tulkits*ee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja käsitteistöjä käyttäen
- *tarkastelee* taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- *tutkii* kuvailmaisussaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arviointi kohdistuu visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Kuvat ja kulttuurit (KU1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii* kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja
- *käyttää* kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja
- *tarkastelee* omia ja muiden kuvakulttuureja sekä taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- *tutkii* kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- *tarkastelee* erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista kuvatulkinnan menetelmiä käyttäen

- *ymmärtää* kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa.

Keskeiset sisällöt

- omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- vaikuttaminen omissa ja muiden kuvissa, taiteessa, mediassa ja muissa ympäristöissä
- erilaiset käsitykset taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulkinnan keinot
- taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt

2. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii* ympäristön kuvakulttuurien yhteyksiä omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvailmaisun taitojaan syventäen
- *tarkastelee* rakennettuja ja luonnon ympäristöjä kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta
- *käyttää* arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen sisältöjä, prosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- *osallistuu ja vaikuttaa* erilaisiin ympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- *tarkastelee* luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- *ymmärtää* taiteen merkityksen erilaisissa ympäristöissä ja niiden suunnittelussa sekä ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä.

Keskeiset sisällöt

- ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen, palvelut, mediaympäristöt ja virtuaalimaailmat kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot
- ympäristön kuvakulttuurien tulkinnan keinot
- luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ajankohtaiset ilmiöt

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Osallisena mediassa (KU3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii* median yhteyksiä muihin ympäristöihin, omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvallisen viestinnän sekä tieto- ja viestintäteknologian osamistaan syventäen
- *tarkastelee* mediakulttuureja kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
- *käyttää* median sisältöjä, ilmiöitä, suunnitteluprosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- *osallistuu ja vaikuttaa* mediaympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- *tarkastelee* mediakulttuurien henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- *ymmärtää* visuaalisuuden merkityksen mediaviestinnässä, mediaympäristöissä ja mediaesityksissä sekä niiden suunnittelussa ja tuottamisessa.

Keskeiset sisällöt

- mediakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- median sisällöt, tuotteet, palvelut, ilmiöt ja ympäristöt kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- median käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- mediaesitysten tulkinnan keinot
- median ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

4. Taiteen monet maailmat (KU4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutkii* taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omiin kuviin, ympäristöön ja kulttuuriperintöön ilmiökeskeistä lähestymistapaa
- *tarkastelee* eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettua kuvataidetta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
- *soveltaa* erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- *tarkastelee* kuvataiteen merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle soveltamalla kuvatulkinna menetelmiä
- *tutkii* omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä ilmiöitä kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- *ymmärtää* taiteen merkityksen rakennetuissa ja luonnon ympäristöissä, omista kuvissa sekä vaikuttamisessa ja osallistumisessa.

Keskeiset sisällöt

- taiteen maailmat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot
- taiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

Opetusmenetelmät

- keskustelut ja luennot
- omien kirjallisten ja kuvallisten projektien työstämistä

Vihdin lukion soveltavat kuvataiteen kurssit

5. Maalauksen työpaja (KU5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* maalaustaiteen perinteisiin ja vaihtoehtoisin maalaustekniikoihin erilaisten taiteilijaesimerkkien ja tekniikkaharjoitusten myötä
- *syventää* väriopin tuntemustaan
- *löytää* itselleen luontevan maalaustekniikan ja ilmaisutyylin
- *oppii* pitkäjänteiseen työskentelyyn ja prosessoimaan idean luonnoksen kautta valmiiksi työksi

Sisältö

- akryyli- ja öljymaalaus: maalaustekniikoiden mahdollisuudet ja rajoitukset
- värioppi ja väri-ilmaisus
- omaa ilmaisua ja tekniikkaharjoituksia
- mahdollisuuksien mukaan näyttelykäynti

6. Taidegrafiikan työpaja (KU6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* grafiikan eri menetelmiin (syvä-, koho- ja laakapainomenetelmät) ja ilmaisumahdollisuuksiin
- *tutustuu* joihinkin taidegraafikoihin ja heidän töihinsä sekä taidegrafiikan asemaan taiteen kentässä

Sisältö

- luonnoksesta grafiikan lehdeksi: materiaalit, välineet ja työvaiheet
- monotypia

- syväpaino (kuivaneula pleksilaatalle)
- kohopaino vesiliukoisilla väreillä (linoleikkaus)
- kartonkigrafiikka (painolaattana kartonki) syväpainovärein
- omien laattojen valmistusta ja vedosten tekoa
- grafiikan merkinnät ja kehystäminen

Opetusmenetelmät

- grafiikan menetelmien kokeileminen
- vedosten suunnittelu ja toteutus

7. Piirtämisen työpaja (KU7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* piirtämisen tekniikoihin
- *kehittyy* piirtäjänä ja löytää itselleen sopivan välineen ja ilmaisutyylin
- *kehittyy* tilan, mittasuhteiden ja perspektiivin kuvaamisessa
- *kehittyy* ihmisen ja elävän mallin piirtämisessä

Sisältö

- piirustus ja erilaiset piirtimet (lyijy, hiili, rasvaliitu, kuivapastelli, vaha- ja öljyliidut, tussi, sivellinpiirustus ym.) sekä niiden mahdollisuudet ja erilaiset paperit
- kuvan rakentaminen ja sommittelu: valo, varjo, muoto, tila, liike, aineenmukaisuus

Opetusmenetelmät

- erilaisten piirtimien harjoittelua
- keskusteluja ja luentoja
- omien kuvallisten tuotosten työstämistä ja arviointia
- mahdollisuuksien mukaan näyttelykäynti

8. Keramiikan ja kuvanveiston työpaja (KU8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa käsityksen erilaisista kolmiulotteisista tekniikoista, materiaaleista ja niiden mahdollisuuksista
- *tuottaa* kolmiulotteisia töitä eri materiaaleista
- *kehittää* omaa ilmaisuaan, *ideoi, luonnostelee ja toteuttaa* teoksen
- *tutustuu* veistotaiteeseen ja keramiikkaan eri aikakausina

Sisältö

- materiaalikokeilut (savi, kipsi, rautalanka, kanaverkko, paperimassa ym.)
- käsinrakentelutekniikat keramiikassa

- dreijaus
- saven koristelua (uurrokset, kohokuviot, engobe, lasite, oksidit)
- oma ideointi ja ilmaisu

Opetusmenetelmät

- omien teosten suunnittelua, valmistamista ja arviointia
- opetuskeskusteluja ja luentoja
- mahdollisuuksien mukaan näyttelykäynti

9. Kuvataiteen lukiodiplomikurssi (KU9)

Tavoitteet

Lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija

- *asettaa* lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet
- *työskentelee* tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- *tutkii ja ilmaisee* kulttuurista todellisuutta kuvataiteelle ominaisilla tavoilla
- *soveltaa* lukioaikana karttunutta osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- *valitsee* tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- *arvioi* asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena kurssin päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan aineessa tai aineryhmässä osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

5.21 Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa, kuten siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa, urasuunnittelussa sekä valinta- ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella lukio-opintoihinsa, urasuunnitteluunsa, jatkokoulutusvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa ja tulevaisuuteensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmissä opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä asioita, jotka ovat jaettavissa muiden opiskelijoiden kanssa ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin. Ohjauksella edistetään opiskelunvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan nuorta elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossään arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan.

Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti ammatteihin ja työelämään sekä kansanopistojen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaan. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Opiskelija saa ohjausta jatko-opintojensa suunnittelussa sekä opintoihin hakeutumisessa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Opiskelijaa tuetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa ja suunnitelmien päivittämisessä.

Pakolliset kurssit

1. Minä opiskelijana (OP1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon
- *harjaantuu* lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa
- *pohtii* elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

Keskeiset sisällöt

- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma
- jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja sen kehittäminen
- elämänhallintataidot
- oman oppimisen arviointi
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa opiskelijan osallistumisaktiivisuus sekä annettujen tehtävien tekeminen.

2. Jatko-opinnot ja työelämä (OP2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan*
- *perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle*
- *tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan*
- *lisää työelämätaitojaan sekä syventää työelämätuntemustaan.*

Keskeiset sisällöt

- jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- yrittäjyys
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa opiskelijan osallistumisaktiivisuus sekä annettujen tehtävien tekeminen.

Vihdin lukion soveltavat opinto-ohjauksen kurssit

3. Tutortoiminta (OP3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *pystyy toimimaan syksyllä lukion aloittavan opiskelijaryhmän lukio-opintoihin opastajana*
- *saa mahdollisuuden kehittää omia organisointivalmiuksia ja oppia koulun markkinoinnissa ja edustustehtävissä tarvittavia tietoja ja taitoja*

Keskeiset sisällöt

- toimiminen lukiota aloittavan opiskelijaryhmän ohjaajana
- koulun tiedotus- ja markkinointitoimintaan osallistuminen

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa opiskelijan osallistumisaktiivisuus sekä annettujen tehtävien tekeminen.

4. Perehtyminen jatko-opintoihin (OP4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa mahdollisuuksia hankkia omakohtaisesti ja ohjatusti tietoa erilaisista koulutusmahdollisuuksista

Keskeiset sisällöt

- perehtyminen toisen ja korkea-asteen koulutusvaihtoehtoihin
- käynti koulutusmessuilla
- vertaisohjaus
- yksilöohjaus

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa opiskelijan osallistumisaktiivisuus sekä annettujen tehtävien tekeminen.

5. Työelämä tietous (OP5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy työelämän käytänteisiin valitsemassaan kohteessa

Keskeiset sisällöt

- omatoiminen perehtyminen työpaikan toimintaan
- raportin kirjoittaminen
- kurssi suoritetaan ainoastaan itsenäisesti

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa annettujen tehtävien tekeminen.

8. Oppimisen taidot (OP8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* oppimiseen vaikuttaviin tekijöihin ja pohtii omaa opiskeluaan niiden valossa
- *tuntee* monipuolisia ja tehokkaita opiskelumenetelmiä ja harjoitellen *etsii* itselleen sopivaa tapaa opiskella ja oppia
- *rakentaa* omaa opiskelumotivaatiotaan *ja tunnistaa* oppimiseen liittyviä tunteita (esim. jännitys, stressi, virtaus tai oppimisen ilo) ja harjaantuu niiden säätelyssä
- *löytää ratkaisuja* oman opiskelunsa pulmakohtiin

Keskeiset sisällöt

- oppimisen psykologiaa ja tehokkaita opiskelumenetelmiä
- motivaatio ja tunteet opiskelussa
- ajankäyttöön, tavoitteisiin ja itseohjautuvuuteen liittyvä taidot
- lukion tehtävätyyppejä ja niiden vaatimia taitoja
- kirjoittaminen osana oppimista
- stressin ja jännittämisen kanssa toimeen tuleminen

Arviointi

- Opiskelija arvioi toistuvasti omaa opiskeluaan ja tavoitteidensa toteutumista kurssin aikana.

9. Orientoivat opinnot (OP9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että ensimmäisen vuoden opiskelija

- *orientoituu* monipuolisesti lukio-opintoihin
- *oppii käyttämään ja hyödyntämään* eri oppimisympäristöjä ja ohjelmia sekä hallitsemaan tiedonhakumenetelmiä
- saa jo opintojen alkuvaiheessa kattavasti *tietoa* oman opiskelunsa suunnittelun tueksi

Keskeiset sisällöt

- yleisiä opiskeluohjeita ja tiedonhaun perusteita
- lukio-opinnoissa olennaisia at-opintoja eli tekstinkäsittelyn, diaesitysten, taulukoitten, kuvaajien ja sähköisten oppimisympäristöjen harjoittelua
- sähköisiin ylioppilaskoeohjelmiin tutustumista
- opiskelijahuoltohenkilöstön palvelujen esittelyä

Arviointi

- Kurssin arviointiin vaikuttaa opiskelijan osallistumisaktiivisuus sekä annettujen tehtävien tekeminen.

5.22 Yrittäjyysopinnot

1. Yrittäjyyden 24h-leiri (YR1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii asettamaan* tavoitteita ja ottamaan vastuuta sekä omasta että ryhmänsä toiminnasta
- *oppii ymmärtämään*, että yrittäjämäistä toimintatapaa, taitoja ja ominaisuuksia tarvitaan kaikessa työssä ja työelämässä
- *kehittää* omia vuorovaikutus-, neuvottelu- ja esiintymistaitojaan sekä ongelmanratkaisukykyään
- *saa kokemuksia* yrittäjämäistä asennetta vaativissa käytännön tilanteissa
- *kehittää* kykyjään arvioida omaa toimintaansa

Keskeiset sisällöt

- vuorokauden kestävän kokonaisuuden aikana oman kuvitteellisen yrityksen liikeidean kehittäminen ja toiminnan menestymisen arvioiminen
- oman liikeidean pohjalta tapahtuvien käytännön tilanteiden kuten asiakaskoh- taamisten harjoittelu
- rastitehtävät, yhteisluennot ja tietoisuus yrittäjyystietämyksen lisääjinä
- ennakkotehtävän ja loppuraportin tekeminen
- kurssi pohjautuu valtakunnalliseen NY 24h -leirin ohjelmaan, joka toimii pohjana toisena opiskeluvuonna suoritettavalle Vuosi yrittäjänä -kurssille. Kurssin suorittaminen ei kuitenkaan edellytä Vuosi yrittäjänä -kurssin valitsemista.

Arviointi

Opiskelijan tulee osallistua aktiivisesti leirin aikana suoritettaviin tehtäviin sekä tehdä ennakotehtävä ja loppuraportti, jossa hän arvioi omaa toimintaansa. Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

2. Yrittäjyyskurssi (YR2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* yrittäjyyteen ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin
- *havaitsee* yrittäjyyden merkityksen sekä paikallisella että valtakunnallisella tasolla
- *oppii* tiimityöskentelyä ja ongelmanratkaisua ennalta yllättävissäkin tilanteissa
- *saa mahdollisuuden toteuttaa* omia ideoitaan käytännössä
- *oppii* ottamaan kasvavassa määrin vastuuta omasta tekemisestään

Keskeiset sisällöt

- yrittäjyyden tarjoamiin mahdollisuuksiin tutustuminen orientoivan jakson aikana sekä mahdollisesti pitkin lukuvuotta
- oman liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman huolellinen valmistelu
- yritystoiminnan konkreettisen toteuttamisen suunnittelu yksin tai pienessä ryhmässä
- yrityksen toiminnan sekä omien oppimiskokemusten raportointi ohjaavalle opettajalle

Arviointi

Opiskelija arvioi oman yrityksensä edistymistä sekä omien tavoitteidensa toteutumista ja näkemyksiään yrittäjyydestä.

3. Vuosi yrittäjänä (YR3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu* yrittäjyyteen ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin
- *havaitsee* yrittäjyyden merkityksen sekä paikallisella että valtakunnallisella tasolla
- *oppii* tiimityöskentelyä ja ongelmanratkaisua ennalta yllättävissäkin tilanteissa
- *saa mahdollisuuden toteuttaa* omia ideoitaan käytännössä
- *oppii* ottamaan kasvavassa määrin vastuuta omasta tekemisestään

Keskeiset sisällöt

- yrittäjyyden tarjoamiin mahdollisuuksiin tutustuminen orientoivan jakson aikana sekä mahdollisesti pitkin lukuvuotta
- oman liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman huolellinen valmistelu
- yritystoiminnan konkreettinen toteuttaminen yksin tai pienessä ryhmässä
- yrityksen toiminnan ja omien oppimiskokemusten raportointi sekä ohjaavalle opettajalle että valtakunnalliselle NY-ohjelmalle säännöllisin väliajoin
- yrityksen tuloslaskelman ja taseen laatiminen
- mahdollisuus osallistua erilaisiin yrityskilpailuihin sekä messuille oman koulun ulkopuolella

Arviointi

Opiskelija arvioi säännöllisesti oman yrityksensä edistymistä sekä omien tavoitteidensa toteutumista ja oman toimintansa vaikutuksia suhteessa yrityksensä toimintaan.

5.23 Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- *rohkaistuu etsimään* eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia
- *hahmottaa* ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä *innostuu* etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- *hyödyntää* eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- *hakee informaatiota* eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta
- *soveltaa* osaamistaan ja *kehittää* tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- *työskentelee* tavoitteellisesti ja toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä.

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsentyneitä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Monitieteinen ajattelu (TO1)

Kurssin tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonala laajemmissa kokonaisuuksissa. Kurssin aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkai-

sujen tekemiseen. Kurssin keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

Tutkiva työskentely teknologialla (TO2)

Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

Osaaminen arjessa (TO3)

Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kurssilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

5.24 Lukiodiplomit

Lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviin soveltaviin kursseihin voivat kuulua eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisien näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomi ilmentää opiskelijan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä omaehtoista harrastuneisuutta.

Vihdin lukiossa on mahdollista suorittaa kuvataiteen, käsityön, liikunnan, median ja musiikin lukiodiplomi, joista käsityön diplomi tehdään yhteistyössä paikallisen Länsi-Uudenmaan ammatillisen koulutuskuntayhtymä Luksian kanssa. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodis-

tuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista. Ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta antaa vuosittain Opetushallitus.

Opetuksen tavoitteet

Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- *asettaa* lukiodiplomin suorittamiselle omat *lähtökohdat ja tavoitteet*
- *työskentelee* tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- *tutkii ja ilmaisee* kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla
- *soveltaa* lukioaikana karttunutta osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta
- *valitsee* tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja
- *arvioi* asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena kurssin päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan aineessa tai aineryhmässä osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

Kuvataiteen lukiodiplomi (KULD)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

Käsityön lukiodiplomi (KÄLD)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä. Käsityön lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija kehittää osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä osaamisen arvioinnissa. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat

opiskelijan valitsemaan tehtävään, ideaan ja suunnittelu- ja valmistusprosessiin sekä niiden itsearviointiin. Käsityön lukiodiplomi muodostuu käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista.

Liikunnan lukiodiplomi (LILD)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa. Liikunnan lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnan osioiden lisäksi liikunnallisen tutkielman sekä portfolion tekeminen. Liikunnan lukiodiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

Median lukiodiplomi (MELD)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan. Median lukiodiplomin tavoitteena on edistää opiskelijan monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä. Lisäksi edellytetään informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa, mediasuhteen pohdintaa ja median toimintaympäristön hahmottamista. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Median lukiodiplomi on portfolion ja mediaesityksen muodostama kokonaisuus.

Musiikin lukiodiplomi (MULD)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat musiikin lukiodiplomin erilaisiin toteutustapoihin ja osa-alueisiin. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto.

5.25 Taiteidenväliset kurssit

Taiteiden väliset kurssit ovat eri taiteenaloja yhdistäviä opintoja. Kurssien tehtävänä on laajentaa ja eheyttää musiikin, kuvataiteen ja opetussuunnitelmassa päätettävien mahdollisten muiden taideaineiden opetusta. Taiteiden väliset kurssit tarjoavat mahdollisuuksia laaja-alaisille ja teemallisille kokonaisuuksille perustuvalla taideoppimiselle. Opinnot vahvistavat kulttuurisen tiedon ymmärtämistä ja arvottamista omassa elämässä. Kurseilla tuotetaan ja tulkitaan kulttuuria eri taiteenaloille ominaisilla tutkimisen tavoilla. Opintojen tehtävänä on vahvistaa opiskelijoiden toimijuutta ja osallisuutta omassa elinympäristössä, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa. Taiteiden väliset opinnot luovat mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä yhteistyölle lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulutuksen järjestäjä voi päätöksellään tarjota opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä taiteiden välisiä kursseja. Mikäli lukio järjestää mahdollisuuden suorittaa taiteiden välisiä kursseja, niiden tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Opetuksen tavoitteet

Taiteiden välisten kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää* kulttuurista osaamistaan taiteenalojen välisiä yhteyksiä hyödyntämällä
- *tutkii* itselle merkityksellisiä ilmiöitä ja teemoja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa hyödyntää ja soveltaa eri taiteen- ja tieteenaloilta hankkimaansa osaamista
- *soveltaa* eri taiteenaloille ominaisia tiedon tuottamisen tapoja ja niiden yhdistelmiä
- *kehittää* osaamistaan taiteenaloille ominaisia työtapoja, teknologioita, työskentelyprosesseja ja opiskeluympäristöjä käyttämällä
- *työskentelee* tavoitteellisesti ja yhteistoiminnallisesti ryhmän jäsenenä
- *kehittää* taitoaan ilmaista itseään kokemuksellisuutta, moniaistisuutta ja toiminnallisuutta hyödyntämällä.

Arviointi

Opiskelijoille annetaan kurssilla kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta. Taiteiden välisen kurssin arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu tavoitteellisuuteen, suunnitelmallisuuteen ja tiedon tuottamiseen sekä taitojen soveltamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon osaamisen kehittyminen, työtapojen ja opiskeluympäristöjen käyttö, työskentelyprosessien eteneminen sekä toteutetut teokset, produktiot ja esitykset. Opiskelijoille annetaan palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden, materiaalien ja teknologioiden käytöstä.

Valtakunnalliset soveltavat kurssit

Monitaiteellinen musiikkiprojekti (TA1)

Kurssi tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan taiteidenvälisessä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa. Tavoitteena on, että kurssin aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tai itsenäisesti taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden. Kokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelija soveltaa ja yhdistää aiemmin hankkimaansa kulttuurista, musiikillista ja muuta taiteellista osaamista. Oppimisprosessin aikana opiskelija arvioi työskentelyään ja oppii toimimaan kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla. Kokonaisuuden toteutuksessa voi käyttää myös kehittyvän teknologian tarjoamia taiteellisen ilmaisun keinoja.

Nykytaiteen keinoin (TA2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin nykyaikaiselle ominaisin keinoin. Opiskelijat tutkivat kulttuurisia ilmiöitä eri taiteenalojen ilmaisun keinoja käyttämällä ja soveltamalla. Kurssilla hyödynnetään visuaalisuuden rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja. Opiskelijat syventyvät erilaisiin käsityksiin taiteen tehtävästä. Kurssilla tarkastellaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Taidetta käytetään osallistumisen ja vaikuttamisen muotona. Tutkittavat ilmiöt sekä käytettävät välineet, teknologiat ja ilmaisun keinot valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kurssilla toteutetaan monitaiteellisia teoksia, produktioita ja esityksiä erilaisiin ympäristöihin.

Taidetta kaikilla aisteilla (TA3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja arvioimaan eri taiteenalojen ajankohtaisia toimintatapoja ja ilmiöitä. Kurssilla tarkastellaan taiteiden ja kulttuurien suhdetta sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä tutkitaan eri taiteenalojen keinoin ja niitä yhdistellen. Kurssi toteutetaan vähintään kahden taiteenalan välisenä kokonaisuutena. Kurssin keskeisiä sisältöjä voidaan valita myös aihekokonaisuuksista.

6. OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tavoitteet

”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.” (Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Arvioinnilla opiskelijaa kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja tarkoituksenmukaisten työskentelytapojen valintaan. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antaminen ovat osa opiskelijan ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti.

Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluuyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

6.2 Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta.

Opiskelijan kurssisuorituksesta annetaan arvosana kurssin päätyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erilaisten tuotosten lisäksi käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

”Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen.” (Lukiolaki 629/1998, 17 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa ja tukee opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

6.3 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosana annetaan numeroin lukuun ottamatta opinto-ohjauksen kurseja ja teemaopintojen kurseja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Valtakunnalliset soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisesta soveltavasta kurssista annetaan arvosanaksi joko numeroarvosana tai suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty).

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa. Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavat ja suorituksen täydentämiskäytännöt on kirjattu Vihdin lukion Opettaja-infoon, ja ne kerrotaan opiskelijoille lukuvuoden alussa.

6.4 Itsenäisesti suoritettu kurssi

Lukiossa osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti. Samoin opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta. (Lukioasetus 810/1998) Suorittaakseen kurssin itsenäisesti opiskelijalla on oltava oppiaineesta riittävät pohjatiedot, hänen tulee osata toimia oma-aloitteisesti ja suunnitella opiskeluaan. Itsenäisestä suorittamisesta tulee aina neuvotella aineesta vastaavan opettajan kanssa, ja siitä tehdään kirjallinen kurssisuunnitelma. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Kokonaan tai osittain itsenäisesti suoritettavassa kurssissa noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperusteita.

6.5 Suullisen kielitaidon kurssien arviointi

Toisen kotimaisen kielen (ruotsi) B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin.

Kursseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10.

Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen.

6.6 Opinnoissa edistyminen

Lukioasetuksen (810/1998) mukaan opiskelijan työskentelystä ja opintojen etenemisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Vihdin lukiossa on käytössä sähköinen opiskelijatietojärjestelmä, josta kunkin jakson kurssiarvioinnit näkyvät myös huoltajille niiden valmistuttua. Alaikäisten huoltajilta pyydetään kuittaus lukion aloittaneiden opiskelijoiden 1. ja 4. jakson kurssiarviointeihin.

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata. Menettelystä, kuten esimerkiksi mahdollisen etenemisesteen käytöstä, päätetään opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Opiskelijalle tulee pyynnöstä antaa mahdollisuus hylätyn kurssiarvosanan korottamiseen osoittamalla osaamista kurssin keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Vihdin lukiossa järjestetään jokaisen jakson arvioinnin jälkeen uusintamahdollisuus hylättyjen arvosanojen korottamiseksi. Lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus kahdesti lukuvuoden aikana korottaa hyväksytyjä kurssiarvosanoja. Arvosanojen korottamisoikeus koskee samana lukuvuotena suoritettuja kursseja. Lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi. Tarkemmin arvosanojen korottamiseen liittyvistä käytänteistä kerrotaan Opinto-oppaassa.

6.7 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

"Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 17 ja 17 a §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla." (Lukiolaki 629/1998, 23 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

"Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista." (Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (629/1998, 23 §, muutettu lailla 1116/2008) säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija hakee itse muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista opinto-ohjaajilta. Opiskelijan tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tämän lisäksi lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Myös opintojen laajuuteen kiinnitetään huomiota. Opiskelijoille annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä yhteisissä neuvontatilaisuuksissa.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kurseiksi. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan kurssiin, tulee kurssista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä. Muutoin hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään kuten opetussuunnitelman perusteissa ja opetussuunnitelmassa kursien ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1 - 5	lukioasteikko	asteikko 1 - 3
1 (tydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alemppaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta. Vihdin lukiossa ulkomailla suoritettuja opintoja luetaan hyväksi näytettyjen todistusten perusteella.

Lukiolain 34 §:n mukaan muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 § ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Lukiolain 34 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 a § 2 mom. ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

6.8 Oppiaineen oppimäärän arviointi

"Kunkin oppiaineen tai aineryhmän arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukiolaki 629/1998, 17 a §, muutettu lailla 1116/2008)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen kurssi luetaan opiskelijan suorittamaan matematiikan oppimäärään mukaan. Teemaopintojen valtakunnalliset syventävät kurssit eivät muodosta oppimäärää, vaan ne ovat erillisiä kursseja. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyjä teemaopintokursseja.

Paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään opetussuunnitelmassa. Paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemissa pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1 – 2 kurssia	0
3 – 5 kurssia	1
6 – 8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

"Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen." (Lukioasetus 810/1998, 8 § 3 mom.)

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien pohjalta annetulla lisänäytöllä
- mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

6.9 Päätötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta ja teemaopintojen kurseista annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

6.10 Lukion oppimäärän suoritus

"Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Opetusta eri oppiaineissa ja opinto-ohjausta annetaan keskimäärin 38 tuntia kestävinä kursseina. Opiskelijalle vapaaehtoiset opinnot voivat olla kestoaltaan edellä mainittuja lyhyempiä tai pitempiä. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohti käyttää vähintään 45 minuuttia." (Lukioasetus 810/1998, 1 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaan pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja lukion oppimäärän suorittamiseksi. Opiskelijan tulee suorittaa pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja vähintään siinä laajuudessa, kuin määrätään lukion tuntijakoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (Valtioneuvoston asetus 942/2014).

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja valtakunnallisten syventävien kurssien määrä on vähintään 10 ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Valtakunnallisina syventävinä kursseina tarjottavista teemaopintojen kursseista, paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

6.11 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

"Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015)

"Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi." (Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015)

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla (lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015).

6.12 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

”Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.” (Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä säädetään. Todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.” (Lukioasetus 810/1998, 8 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Lukiossa käytettävät todistukset

1. Lukion päättötodistus

- annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.

2. Todistus oppimäärän suorittamisesta

- annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.

3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus)

- annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistukset sisältävät seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko

- selvitys kielten oppimääristä
 - S2/R2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä
 - A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä
 - B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä
 - B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä
 - B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä
 - ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukainen.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Teemaopinnoista merkitään hyväksytysti suoritettut kurssit käyttäen kurssien nimiä ja niistä saatua suoritusmerkintää (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten esimerkiksi suoritettut *lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista*, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Lukion *erotodistukseen* merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot. Todistukseen merkitään kunkin kurssin numeroarvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama *kokonaiskurssimäärä*. Kokonaiskurssimäärään ei lasketa valtakunnallisina syventävinä kursseina suoritettuja hylättyjä teemaopin-

tokursseja, hylättyjä paikallisia syventäviä, hylättyjä valtakunnallisia soveltavia eikä hylättyjä paikallisia soveltavia kursseja.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta

Lukioasetuksella säädetyn suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä ja kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään kohtaan Lisätietoja. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen kurssien määrä mukaan lukien lukiodiplomikurssi
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (sama kuin lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

7. TOIMINNAN JATKUVA KEHITTÄMINEN JA ARVIOINTI

Vihdin lukio kuuluu valtakunnalliseen lukioiden kehittämisverkostoon (LUKE). Toimintaamme ohjaavia periaatteita on jatkuva arviointi ja sen pohjalta tehtävä systemaattinen ja tavoitteellinen kehitystyö. Toiminnan eri osa-alueiden tavoitteet kirjataan lukuvuoden alussa lukuvuosisuunnitelmaan ja niiden toteutumista arvioidaan keväällä. Arvioinnin tulosten perusteella päätetään seuraavan lukuvuoden painopistealueet.

Toiminnan arvioinnissa hyödynnetään opiskelijoille, huoltajille ja henkilöstölle tehtäviä kyselyjä. Esimerkiksi Kouluterveyskysely, Opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus -kartoitus sekä lukion päättövaiheen opiskelijoille suunnattu kattava pedagogiikkaan, hyvinvointiin ja opiskeluhooltoon liittyvä kysely antaa hyvän pohjan toiminnan kehittämiseksi. Lisäksi opiskelijoiden ja opettajakunnan jaksoittain kokoontuva Keskustelufoorumi pohtii ajankohtaisia käytännön kehittämiskohteita.

8. LIITTEET

LIITE 1: Kehittyvän kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

KEHITTYVÄN KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO					
Taito-taso	Taito toimia vuorovaikutuksessa			Taito tulkita tekstejä	Taito tuottaa tekstejä
	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Tekstien tulkintataidot	Tekstien tuottamistaidot
A1.1	Opiskelija selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Opiskelija osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Opiskelija osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Opiskelija tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Opiskelija osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoitettuja sanoja ja opetettuja vakioilmauksia. Opiskelija ääntää joitakin harjoitettuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erilisiä sanoja ja sanontoja.
Kielitaidon alkeiden hallinta					

A1.2	Opiskelija selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Opiskelija tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Opiskelija tarvitsee paljon apukeinoja. Opiskelija osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Opiskelija osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Opiskelija tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Opiskelija pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvaraa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Opiskelija ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perusosanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
Kehittyvä alkeiskiellitaito					

A1.3	Opiskelija selviytyy monista rutiinimaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidadista puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opetettuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväistöä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Toimiva alkeiskielitaito					

A2.1	Opiskelija pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Opiskelija joutuu pyytämään toistoja tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Opiskelija selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sel-laisiin.	Opiskelija ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Opiskelija ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydin-sisällön ja tekstin pää-ajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitava tekstistä. Opiskelija pystyy hyvin yksinkertaiseen päätte-lyyn asiayhteyden tuke-mana.	Opiskelija pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perus-sanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Peruskie-litaidon alkuvaihe					

A2.2	Opiskelija selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.	Opiskelija osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsä tarkennusta avainsanoista. Opiskelija joutuu pyytämään toistoja tai selvennystä silloin tällöin. Opiskelija käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)	Opiskelija osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaistamiseen. Opiskelija pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintäruutiineja.	Opiskelija pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Opiskelija osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Opiskelija osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisistä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hukan vaativampiakin. Opiskelija osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kehittyvä peruskielitaito					

B1.1	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Opiskelija pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuus säännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeitä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästi ja lähes normaalitempomisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuksukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissa-
Toimiva peruskieletaito					

					kin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B1.2	Opiskelija pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Opiskelija pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Opiskelija pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Opiskelija osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Opiskelija tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä. Opiskelija ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Opiskelija osaa kertoa tavallisista, konkreettista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Opiskelija ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää kohtalaisen laajaa sa-
Sujuva peruskieletaito					

					nastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Opiskelija hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
B2.1	Opiskelija pystyy viestimään sujuvasti myös joissakin itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa käytetään joskus käsitteellistä, mutta kuitenkin selkeää kieltä.	Opiskelija pystyy tuomaan oman kantansa esille ja toisinaan käyttämään vakiofraaseja, kuten "Tuo on vaikea kysymys" voittaakseen itselleen aikaa. Opiskelija pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.	Opiskelija pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.	Opiskelija ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kullestään pääkohdat. Opiskelija ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Opiskelija ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat kä-	Opiskelija osaa ilmaista kohtuullisen selkeästi ja täsmällisesti itseään monista kokemuspääpiiristä liittyvistä asioista käyttäen monipuolisia rakenteita ja laajahkoa sanastoa, johon sisältyy myös idiomaattisia ja käsitteellisiä ilmauksia. Opiskelija pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin ja hallitsee kohta-
Itsenäisen kieli- taidon perusta- so					

				<p>sitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.</p>	<p>laisen laajan sanaston ja vaativiakin lauserakenteita. Ääntäminen on selkeää, sanojen pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joi-takin kohdekielelle tyypillisiä intonaatio-malleja.</p>
B2.2	<p>Opiskelija pystyy käyttämään kieltä monenlaisissa myös itselleen uusissa viestintätilanteissa, joissa tarvitaan monipuolista kieltä.</p>	<p>Opiskelija pyrkii antamaan palautetta, esittämään täydentäviä näkökohtia tai johtopäätöksiä. Opiskelija pystyy edistämään viestinnän sujumista sekä tarvittaessa käyttämään kiertoilmaisuja ja pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Opiskelija osaa käyttää ymmärtämistä tukevia strategioita, kuten pääkohtien poimimista ja esimerkiksi tekemään muis-tiinpanoja kuu-lemastaan.</p>	<p>Opiskelija pystyy ilmaise-maan ajatuk-siaan luonte-vasti, selkeästi ja kohteliaasti sekä muodol-lisessa että epämuodol-lisessa tilan-teessa ja valit-semaan kie-lenkäyttöta-van tilantei-den ja niihin osallistuvien henkilöiden mukaan.</p>	<p>Opiskelija ymmärtää elävää tai tallennettua selkeästi jä-sennettyä yleiskielistä puhetta kai-kenlaisissa tilanteissa ja ymmärtää jonkin verran myös vieraita kielimuotoja. Opiskelija pystyy luke-maan eri tar-koituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä ja tiivistämään niiden pää-kohdat. Hän pystyy tun-nistamaan asenteita ja arvioimaan kriittisesti</p>	<p>Opiskelija osaa ilmais-ta itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti. Hän hallit-see laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreette-ja ja käsit-teellisiä, tuttuja ja tuntemat-tomia aiheita. Opiskeli-ja osaa vies-tiä spontaani ja kirjoittaa sel-keän ja jä-sentyneen tekstin. Ääntäminen on hyvin selkeää, sanojen</p>
	<p>Toimiva itsenäi-nen kieli-taito</p>				

				kuulemaansa ja tai luke- maansa.	pääpaino oikealla tavulla ja puhe sisältää joi- takinkin koh- dekielelle tyypillisiä intonaatio- malleja.
C1.1	Opiskelija pystyy vuoro- vaikutukseen moni- puolisesti, sujuvasti ja täsmällisesti kaikenlaisissa viestintätilan- teissa.	Opiskelija ottaa luontevasti vas- tuuta viestinnän etenemisestä. Opiskelija osaa muotoilla uudel- leen, mitä haluaa ilmaista sekä pystyy perään- tymään, kun kohtaa vaikeuk- sia ja käyttää taitavasti kie- leen tai kon- tekstiin liittyviä vihjeitä tehdes- sään johtopää- töksiä tai enna- koidessaan tu- levaa.	Opiskelija pystyy käyttä- mään kieltä joustavasti ja tehokkaasti sosiaalisiin tarkoituksiin, myös ilmaise- maan tunneti- loja, epäsuoria viittauksia, esim. ironiaa ja leikkimieli- syyttä.	Opiskelija ymmärtää yksityiskoh- teisesti myös pitempiä esi- tyksiä tutuis- ta ja yleisistä aiheista, vaika puhe ei olisikaan sel- keästi jäsen- neltyä ja sisäl- täisi idiomaattisia ilmauksia tai rekisterin vaihdoksia. Opiskelija ymmärtää yksityiskoh- teisesti moni- polvisia käsitteellisiä kirjoitettuja tekstejä ja pystyy yhdistämään tietoa monimutkaisista	Opiskelija osaa ilmaista itseään sujuvasti, täsmällisesti ja jäsen- tyneesti monenlaisista aiheista tai pit- kähkön, valmistellun esityksen. Opiskelija pystyy kirjoittamaan hyvin jäsen- tyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista var- malla, persoonallisella tyyllillä. Opiskelijan kielellinen
Taitavan kielitaidon perustaso					

				teksteistä.	ilmaisuva- rasto on hyvin laaja. Ääntäminen on luonte- vaa ja vaiva- tonta kuun- nella. Puhe- rytmi ja in- tonaatio ovat kohde- kielelle tyy- pilliset.
--	--	--	--	-------------	---

LIITE 2: Vihdin lukion ohjaussuunnitelma

1. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

1.1 Ohjaustyö

Ohjaustyö muodostaa lukiossa kokonaisuuden, jonka lähtökohtana ovat opiskelijoiden erilaiset ohjaukselliset tarpeet lukio-opintojen aikana. Ohjaustyöllä tuetaan ja edistetään opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia ja hyvinvointia sekä ohjataan jatko-opintoihin ja uravaltintaan. Ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Opiskelijoiden ohjauksen ja tukemisen päävastuu on opinto-ohjauksella, mutta Vihdin lukion toimintakulttuuri ja arvopohja nojaa vahvasti holistiseen ohjausotteeseen.

Vihdin lukion ohjaussuunnitelman tavoitteena on tukea opiskelijan itseohjautuvuutta, vastuullisuutta sekä aktiivista toimijuutta ja antaa hänelle valmius toimia yhteisössä sekä yhteiskunnassa. Suunnitelman tarkoitus on tehdä Vihdin lukiossa toimivat tukimuodot näkyviksi sekä jäsentää ohjauksen kokonaisuutta niin opiskelijoille, huoltajille kuin koulun henkilöstöllekin.

1.2 Ohjauksen tavoitteet ja tehtävät

Vihdin lukiossa kehitetään aktiivisesti erilaisia ohjauksen käytäntöjä. Opinto-ohjausta järjestetään eri vuositasoille kurssimuotoisena, henkilökohtaisena, pienryhmä-, vertais- ja ryhmäohjauksena tarpeiden mukaan.

Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat tutustuvat ohjatusti sekä lukio-opiskeluun että Vihdin lukion toimintaan, toimintaohjeisiin ja käytänteisiin. Lukion aloittaville opiskelijoille järjestetään ensimmäisten jaksojen aikana tehostetusti sekä ryhmäohjausta että opinto-ohjauksen oppitunteja. Lisäksi heitä auttavat ja tukevat opiskelijatutorit, jotka ovat tehtävään koulutettuja toisen vuositaso opiskelijoita. Ensimmäisen vuoden keväällä opiskelijat jaetaan pienryhmiin, joissa he kokoontuvat opinto-ohjaajien johdolla. Ryhmissä suunnitellaan yhdessä toisen vuoden kurssivalintoja sekä käydään keskustelua alustavista jatko-opiskeluajatuksista.

Toisen vuoden alussa kokoonnutaan samoissa pienryhmissä. Vertaisryhmissä keskustellaan ja etsitään tietoa jatkokoulutusvaihtoehdoista. Myöhemmin toisen lukuvuoden aikana opiskelijoilla on toinen pienryhmäohjaus, jossa tehdään ylioppilaskirjoitussuunnitelma sekä suunnitellaan kolmannen vuoden kurssivalinnat. Toisen lukuvuoden keväällä on myös jatkokoulutukseen liittyviä opinto-ohjauksen luokkatunteja.

Abivuonna jokainen käy henkilökohtaisen ohjauskeskustelun opinto-ohjaajan kanssa. Ohjauskeskustelussa kartoitetaan opintojen sen hetkinen tilanne sekä vahvistetaan jokaisen henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Tarvittaessa päättövuonna on mahdollisuus

valita vielä OP4-kurssi, jossa keskitytään jatko-opintosuunnitelmien tekemiseen vertaisryhmissä.

Opiskelijat saavat tietoa työelämästä ja jatko-opiskelumahdollisuuksista sekä niihin hakeutumisesta koko lukio-opintojensa ajan. Vihdin lukiossa järjestetään vuosittain Entisten opiskelijoiden päivä ja Ammatteja Ammatteja -tapahtuma. Entisten opiskelijoiden päivässä Vihdin lukiosta valmistuneet kertovat nykyisille lukiolaisille omista jatko-opintopaikoistaan ja niihin hakeutumisesta. Ammatteja Ammatteja -tapahtumassa puolestaan eri alojen ammattilaiset tulevat lukiolle esittelemään työelämää ja omaa urapolkuaan nykyiseen työtehtäväänsä. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni esittelijä olisi Vihdin lukiota käyvän opiskelijan huoltaja. Lisäksi lukiolla järjestetään eri oppilaitosten ja muiden yhteistyökumppaneiden esittelytilaisuuksia, ja opiskelijat vierailevat joko koulutusmessuilla tai sopivissa jatko-opiskelupaikoissa. Myös yritysvierailujen kautta pyritään avaamaan nuorille lukion jälkeisten opintojen mahdollisuuksia.

1.3 Ohjauksen työnjako

Vihdin lukion ohjausote on holistinen, eli kaikki ohjaavat opiskelijaa omasta viitekehyksestään käsin parhaalla mahdollisella tavalla: ohjaukseen osallistuvat rehtori, koulusihteeri, opinto-ohjaajat, ryhmäohjaajat, aineenopettajat, erityisopettaja, terveydenhoitaja, koulukuraattori sekä koulupsykologi. Opiskelijalla itsellään on lukiossa aktiivisen toimijan rooli. Hän sitoutuu lukiolain mukaisesti käymään koulua säännöllisesti, osallistuu koulun järjestämiin oppituntien ulkopuolisiin tapahtumiin ja kantaa ensisijaisesti itse vastuun omasta oppimisestaan, opintosuorituksistaan, etenemisestään ja valmistumisestaan. Tässä työssä häntä tukee lukion koko henkilökunta sekä vastuopiskelijat alla esitetyn ohjauksen työnjaon mukaisesti:

Rehtori

- tukee omalla toiminnallaan opinto-ohjaajien ja opettajien keskinäistä yhteistyötä ja ohjaustoiminnan suunnittelua koko oppilaitoksen yhteisenä tehtävänä
- tiedottaa opiskelijoille ja huoltajille säännöistä, määräyksistä ja käytänteistä, jotka ohjaavat lukio-opintoja ja ylioppilaskirjoitusten suorittamista
- päättää lukio-opintojen keskeyttämisestä, mikäli on ilmeistä, että opiskelijan tarkoituksena ei ole jatkaa lukio-opintoja
- osallistuu yhteisöllisen opiskelijahuoltoryhmän työhön sekä tarvittaessa yksittäisen opiskelijan asioita käsittelevään monialaiseen asiantuntijaryhmään

Opinto-ohjaaja

- ohjaa opiskelijoiden opiskelusuunnitelmien tekoa
- ohjaa opiskelijatutoreita
- auttaa valintojen tekemisessä ja muuttamisessa
- seuraa opiskelijoiden opintomenestystä ja opinnoissa etenemisestä
- ohjaa ja tukee koulunkäyntivaikeuksissa olevia opiskelijoita

- käy henkilökohtaiset keskustelut opiskelijoiden kanssa
- auttaa ja ohjaa opiskelusuunnitelmien teossa
- varmistaa lukio-opintojen keskeyttämistä ja opiskelupaikan vaihtoa suunnittelevien opiskelijoiden siirtymisen toisen oppilaitoksen tai muun tekemisen piiriin
- osallistuu yhteisöllisen opiskelijahuoltoryhmän työhön sekä tarvittaessa yksittäisen opiskelijan asioita käsittelevään monialaiseen asiantuntijaryhmään
- ohjaa sopivaan neuvonta- tai tukipalveluun
- pitää tarvittaessa yhteyttä alaikäisen opiskelijan huoltajaan
- neuvoo ylioppilaskirjoituksiin liittyvissä asioissa
- ohjaa vaihto-opiskelijoita yhdessä asianomaisen kielen opettajan kanssa

Ryhmänohjaaja

- on oman ryhmänsä opiskelijoiden ensisijainen kontakti ja opintojen sujumisen seuraaja
- vastaa oman ryhmänsä ro-tuokioista
- haastattelee kaikki ryhmänsä opiskelijat ensimmäisenä opiskeluvuotena
- keskustelee tarvittaessa opiskelijan kanssa hänen koulunkäyntiinsä liittyvistä ongelmistaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja ohjaa tarvittaessa opiskelijan lisätuen piiriin
- on pääasiallisessa vastuussa yhteydenpidossa alaikäisen opiskelijan huoltajaan opiskeluun liittyvissä asioissa
- konsultoi tarvittaessa opiskelijahuollon henkilöstöä
- kokoaa tarvittaessa monialaisen asiantuntijaryhmän opiskelijan kanssa yhteistyössä

Aineenopettaja

- antaa opiskelutekniikan opastusta omassa oppiaineessaan
- tiedottaa oppiaineensa kurssien sisällöistä
- neuvoo oman aineensa ylioppilaskirjoitusten suorittamiseen liittyvissä asioissa ja ohjaa valitsemaan oppiaineen yo-kirjoituksia varten olennaiset kurssit
- konsultoi tarvittaessa opiskelijahuollon henkilöstöä
- tiedottaa ryhmänohjaajalle opiskelijasta, jonka koulunkäynti on epäsäännöllistä tai jolla on vaikeuksia oppiaineen suorittamisessa
- oppiaineen ainevastaava ohjaa ja arvioi itsenäiset suoritukset

Koulusihteeri

- hoitaa opintososiaalisia asioita, kuten opiskelijatodistuksiin, opintomatka- ja opintotukeen liittyviä käytännön asioita
- pitää yllä arvosanarekisteriä

Erityisopettaja

- teettää halukkaille lukion aloittaville lukitestin
- pitää oppitunteja erityistä tukea tarvitseville
- kirjoittaa lukilausunnon koejärjestelyjä ja Ylioppilastutkintolautakuntaa varten
- osallistuu yhteisöllisen opiskelijahuoltoryhmän työhön sekä tarvittaessa yksittäisen opiskelijan asioita käsittelevään monialaiseen asiantuntijaryhmään

Terveydenhoitaja

- antaa terveysneuvontaa ja ohjaa eteenpäin
- tekee terveystarkastuksia
- osallistuu yhteisöllisen opiskelijahuoltoryhmän työhön sekä tarvittaessa yksittäisen opiskelijan asioita käsittelevään monialaiseen asiantuntijaryhmään

Koululääkäri

- tekee toisen vuositason opiskelijoille lääkärintarkastuksen, joka on pojilla samalla kutsuntojen ennakkotarkastus
- hoitaa opiskelua haittaavia sairauksia, vaivoja ja vammoja
- kirjoittaa tarvittaessa lähetteet erikoissairaanhoidon
- osallistuu tarvittaessa yhteisölliseen opiskelijahuoltoryhmään tai yksittäisen opiskelijan monialaiseen asiantuntijaryhmään

Koulukuraattori

- arvioi tukea tarvitsevan opiskelijan tilanteen, antaa lyhytkestoista keskusteluapua tai ohjaa opiskelijan sopivaan muuhun palveluun
- osallistuu yhteisöllisen opiskelijahuoltoryhmän työhön sekä tarvittaessa yksittäisen opiskelijan asioita käsittelevään monialaiseen asiantuntijaryhmään

Koulupsykologi

- arvioi tukea tarvitsevan opiskelijan tilanteen, antaa lyhytkestoista keskusteluapua tai ohjaa opiskelijan sopivaan muuhun palveluun
- osallistuu yhteisöllisen opiskelijahuoltoryhmän työhön sekä tarvittaessa yksittäisen opiskelijan asioita käsittelevään monialaiseen asiantuntijaryhmään

Opiskelijatutorit

- toimivat ensimmäisen vuositason opiskelijoiden opintojen aloittamisen tukena

Digitutorit

- toimivat opiskelijoiden tukena tietoteknisissä asioissa

Opiskelijakunta

- suunnittelee ja edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja koulutyötä
- järjestää vuosittain erilaisia tilaisuuksia ja tempauksia koulutyön piristykseksi ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi
- edistää opiskelijoiden, huoltajien ja opettajien vuorovaikutusta esimerkiksi järjestämällä yhteisiä keskustelufoorumeita

1.4 Ohjausta tukeva yhteistyö

Ohjausta tukeva eri tahojen yhteistyö korostuu erityisesti opiskelujen nivelvaiheissa: lukio-opintoihin siirryttäessä ja lukion päättövaiheessa jatko-opintoihin hakeuduttaessa. Perusopetuksen päättövaiheessa oleville oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä peruskoulun opilaanohjaajille ja opettajille tiedotetaan lukio-opiskelusta ja lukio-opintoihin hakeutumisesta monin eri tavoin.

Lukion tutoropiskelijat käyvät pitämässä perusopetuksen päättövaiheen oppilaille oppitunnin, jossa kerrotaan yleisesti lukio-opiskelusta ja esitellään Vihdin lukion kurssitarjontaa ja valinnan mahdollisuuksia. Keväällä lukion opinto-ohjaaja ja tutoropiskelijat käyvät yläkouluissa pitämässä oppitunnin Vihdin lukion valinneille. Tilaisuudessa kerrotaan lukion aloittamiseen liittyvistä käytänteistä ja pohditaan kurssivalintoja erityisesti matematiikan laajuuden ja lyhyiden kielten opiskelun näkökulmasta. Lisäksi lukion opinto-ohjaajat ja tutorit osallistuvat yläkoulujen päättövaiheen oppilaille ja huoltajille tarkoitettuihin yhteistyötilaisuuksiin. Tilaisuuksissa huoltajilla ja oppilailla on mahdollisuus kysellä lukio-opiskeluun liittyvistä asioita.

Nivelvaihekumppaneiden lisäksi Vihdin lukio tekee monipuolista ja aktiivista ohjauksellista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Oppiaineiden tunneille sekä muihin koulun järjestämiin tilaisuuksiin kutsutaan mahdollisuuksien mukaan vierailijoita kertomaan jatko-opinnoista sekä työelämästä. Kursseihin sisältyy myös opintoretkiä, joissa opiskelijat pääsevät tutustumaan eri alojen jatkokoulutusmahdollisuuksiin sekä työelämään. Ohjauksen yhteistyötä tehdään säännöllisesti myös muun muassa Vihdin etsivän nuorisotyön Vimman sekä Vihdin nuorisoaseman kanssa. Lisäksi oppilaitosyhteistyötä tehdään lähikuntien toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Ohjauksellisia näkökulmia käsitellään myös Vihdin lukion yhteisöllisessä opiskelijahuolto-ryhmässä, jonka tehtävänä on seurata, arvioida ja kehittää koko kouluyhteisön ja opiskelijaryhmien hyvinvointia. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä opiskelijoiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

1.5 Huoltajien kanssa tehtävä ohjausyhteistyö

Huoltajien ja lukion välistä yhteistyötä ylläpidetään monipuolisesti, sillä opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on ohjauksen näkökulmasta tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Käytännössä tämä toteutuu huoltajan ja opiskelijaa ohjaavien henkilöiden yhteistyönä ja näkyy erityisesti huoltajan ja ryhmänohjaajan välisenä vuorovaikutuksena sekä koko ikäluokkaa koskevinä yhteistyöiltoina.

Lukio-opintojen alussa olevien opiskelijoiden huoltajat kutsutaan vanhempainiltaan, jossa perehdytetään huoltajat Vihdin lukion toimintaan sekä lukio-opiskelun käytänteisiin ja menettelytapoihin. Kyseisessä yhteistyöillassa huoltajat tapaavat ryhmänohjaajan sekä muut opiskelijan ohjauksen kannalta tärkeät henkilöt. Toisen vuoden opiskelijoiden ja huoltajien yhteistyöillassa keskitytään ylioppilaskirjoitusten käytänteisiin. Päätövaiheen opiskelijoiden huoltajia tiedotetaan monipuolisesti viimeisen lukiovuoden tapahtumista, ylioppilaskirjoituksista sekä lukiotutkinnon valmiiksi saamisen kriteereistä.

LIITE 3: Vihdin lukion opiskeluhoitosuunnitelma

1. Johdanto

Vihdin lukion opiskeluhoitosuunnitelma pohjaa Perusturvakuntayhtymä Karviaisen jäsenkuntien Vihdin ja Karkkilan yhteiseen suunnitelmaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Karviaisen alueella toimiva lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä koostuu peruskuntien johtavista sivistystoimen viranhaltijoista (sivistysjohtajat, varhaiskasvatuspäälliköt, nuorisotoimenjohtaja ja vapaa-aikasihteerit) ja Karviaisen lasten ja nuorten palvelulinjan johtavista viranhaltijoista (linjajohtaja ja johtavat työntekijät). Tämä työryhmä luo puitteet yhteisille rakenteille ja yhteistyölle ja huolehtii suunnitelman toimeenpanosta, päivittämisestä ja seurannasta.

2. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoito on osa Vihdin lukion toimintakulttuuria, jolla edistetään *opiskelijoiden* osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Painopiste-alueita ovat myös *opiskeluyhteisön* hyvinvoinnin sekä *opiskeluympäristön* terveellisyyden, turvallisuuden ja esteettömyyden turvaaminen ja edistäminen. Tavoitteena on taata kaikille opiskelijoille turvallinen, välittävä ja arvostava opiskeluympäristö sekä tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja itsensä kehittämiseen. Tärkeää on varhaisen tuen turvaaminen ja vaikeuksien ehkäisy.

Vihdin lukion opiskeluhoitoon sisältyvät opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoito sekä opiskeluhoillon palvelut, joita ovat psykologi-, kuraattori- sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Yhteistyötä tehdään moniammatillisesti. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Samoin opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon tai muuhun terveyskeskuksen toimintayksikköön.

Vihdin lukion opiskeluhoitopalvelut pystyvät vastaamaan yli 500 opiskelijan tarpeeseen riittävästi: Terveystenhoitaja on paikalla neljänä päivänä viikossa, joten kiireellisissä asioissa terveystenhoitajan vastaanotolle pääsee lain säättämässä aikarajoissa. Lisäksi terveystenhoitaja tapaa kaikki 1. vuoden opiskelijat, ja 2. vuosiluokalla tarjotaan lääkärintarkastus. Kuraattori on lukiolaisten tavattavissa neljänä päivänä viikossa, jolloin yhteydenottoihin ja aikavarauksiin pystytään vastaamaan viikon kuluessa opiskelijahuoltolain mukaisesti. Akuutit kuraattorin toimenkuvaan kuuluvat asiat pystytään hoitamaan samana tai seuraavan arkipäivänä. Psykologi on tavattavissa aikavarauksin kerran viikossa, mikä palvelee lukiolaisia kohtalaisen hyvin.

Vihdin lukiossa toimii säännöllisesti kokoontuva *yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä*, joka vastaa opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa rehtori. Ryhmään kuuluvat vakiojäseninä rehtorin lisäksi opinto-ohjaajat, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja sekä erityisopettaja. Ryhmään kutsutaan tarpeen mukaan myös muuta opetushenkilöstöä, opiskelijoiden edustajia sekä huoltajien edustajia. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana. Opiskeluhooltoryhmä tekee tarvittaessa yhteistyötä nuorisotoimen, lastensuojelun, poliisin, Vihdin nuorisoseaman sekä muiden opiskeluhoollon kehittämiseen liittyvien tahojen kanssa.

Lisäksi Vihdin lukiossa toimii jokaisessa jaksossa kokoontuva *oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä*, joka vastaa opiskelijoiden opintojen järjestämiseen liittyvien asioiden organisoinnista, kehittämisestä sekä arvioinnista. Ryhmään kuuluvat vakiojäseninä rehtori, opinto-ohjaajat, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja sekä erityisopettaja, joiden lisäksi mukaan voidaan kutsua myös ryhmänohjaajia ja aineenopettajia. Oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä tekee tarvittaessa yhteistyötä nuorisotoimen, lastensuojelun, poliisin, Vihdin nuorisoseaman sekä muiden opiskeluhoollon kehittämiseen liittyvien tahojen kanssa.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä suunnittelee, seuraa ja arvioi lukion toimintaa terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi. Yhteisöllisen opiskeluhoollon edistäminen kuuluu kaikille Vihdin lukiossa työskenteleville osana heidän päivittäistä toimintaansa. Yhteisöllisessä opiskeluhooltoryhmässä suunnitellaan koko koulun toimintakulttuuriin liittyviä, ajankohtaisia asioita, ja se tekee yhteistyötä erityisesti Vihdin lukion arviointitiimin sekä osallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaavan tiimin kanssa. Opiskelijakunnan edustus takaa sen, että toiminnan kehittämisessä on mukana koko lukioyhteisö. Yhteisölliseen opiskeluryhmään kuuluvat seuraavat jäsenet:

- rehtori
- opinto-ohjaajat (vähintään toinen paikalla)
- opiskelijakunnan ohjaavat opettajat (vähintään toinen paikalla)
- terveydenhoitaja
- kuraattori
- psykologi
- erityisopettaja
- opiskelijakunnan hallituksen edustajat (vähintään 2 jäsentä paikalla)
- vastuu-tutorit
- huoltajien edustajat

Lukuvuoden ensimmäisessä kokoontumisessa kartoitetaan ajankohtaisia tarpeita ja suunnitellaan lukuvuoden painopistealueita. Ryhmän linjaukset välitetään tiedoksi opiskelijakunnan hallitukselle sekä opettajakunnan kehitystiimeille, jotka jatkavat esille nostettujen asioiden käsittelyä ja toteuttamista. Linjauksista ja niiden pohjalta tehdyistä toimenpiteistä tiedotetaan henkilökuntaa, opiskelijoita ja huoltajia.

3. Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä ja sen toimintatavat

Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä suunnittelee, seuraa ja arvioi opiskeluyhteisön toimintaa pedagogiikan, ohjauksen sekä oppimisen näkökulmasta. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti joka toinen viikko ja tekee yhteistyötä lukion kehitystiimien kanssa. Sen tavoitteena on miettiä niitä pedagogisia ja ohjauksellisia käytänteitä, joilla parannetaan, tuetaan ja kehitetään opiskelijoiden tasavertaisia oppimisen mahdollisuuksia. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän muodostavat seuraavat jäsenet, joista koolle kutsutaan tarpeen mukaan:

- rehtori
- opinto-ohjaajat
- ryhmänohjaaja
- aineenopettajia
- erityisopettaja
- terveydenhoitaja
- kuraattori

4. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, opiskelijahuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista opiskelijahuoltoa. Yksittäisen opiskelijan asiat käsitellään ta-pauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä, johon voidaan nimetä asiantuntijoita jäseniksi vain opiskelijan itsensä suostumuksella.

Jos lukion tai opiskeluhoollon työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee apua tai tukea muihin kuin opintojen järjestämistä koskeviin asioihin, hän ottaa yhteyttä opiskelijan kanssa sovitusti niihin opiskeluhoitoryhmän jäseniin, joiden katsotaan voivan olla opiskelijalle avuksi. Opiskeluhoitoryhmän jäsen voi myös itse hoitaa asian, jos arvioi, ettei ole tarpeen koota moniammatillista asiantuntijaryhmää. Opiskelija voidaan tarvittaessa ohjata myös oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen (erikoissairaanhoido, sosiaalitoimi, poliisi, nuorisoasema tms.) piiriin. Monialaisen asiantuntijaryhmän palaverista tehdään opiskeluhoitokertomus, joka arkistoidaan sivistyskeskuksen ohjeiden mukaisesti.

5. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa luottamuksellisesti, opiskelijan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistäen. Huoltajia tiedotetaan lukuvuoden alussa pidettävässä yhteistyöilllassa opiskeluhoollon suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. Yhteydenpidosta huoltajien kanssa vastaa ensisijaisesti ryhmänohjaaja, mutta myös opinto-ohjaajat, aineenopettajat

ja muu opiskeluhuoltohenkilöstö on tarvittaessa yhteydessä opiskelijan huoltajiin. Kaikesa toiminnassa otetaan huomioon sekä aikuistuvien nuorten itsenäisyyden tukeminen että huoltajien mahdollisuus tukea nuoren opintoja koko lukion ajan. Tämän takia Vihdin lukiossa suositellaan, että täysi-ikäinen opiskelija säilyttää huoltajilla oikeuden seurata opintoja Wilman kautta.

Monialainen opiskeluhuoltoryhmä ja lukion muu henkilökunta on opiskelijan apuna kaikissa niissä asioissa, joita lukiolainen opintojensa aikana kohtaa ja joita hänen pitää hoitaa. Puheeksi ottamisen kynnyksen madaltamiseksi Vihdin lukiossa on käytössä opiskeluhuollon taulukko, josta opiskelija ja hänen huoltajansa näkevät, kenen puoleen erilaisissa tilanteissa ja asioissa voi kääntyä. Taulukko on suuntaa antava, sillä mieltä askarruttavissa tilanteissa opiskelija tai huoltaja voi olla yhteydessä keneen tahansa Vihdin lukion henkilökunnasta. Oleellista on, ettei nuori jää pohdintoineen yksin. Taulukko on opiskelijoille vuosittain jaettavassa Opinto-oppaassa.

Opiskeluhuollon taulukko:

	Rehtori	Opinto-ohjaajat	Ryhmänohjaaja	Aineenopettaja	Koulusihteeri	Terveydenhoitaja	Psykologi	Kuraattori	Erytisopettaja
Opinto-ohjelman muutokset		X							
Opintomenestyksen seuranta			X						
Kokonaiskurssimäärä		X	X						
Itsenäinen opiskelu				X					
Uusintakuulustelut				X					
Muulla suoritetut kurssit		X							
Kurssin keskeyttäminen				X					
Oikeusturva-asiat	X								
Oppimisvaikeudet	X	X	X	X		X	X	X	X
Lukilausunnot									X
Opintojen keskeyttäminen	X	X							
YO-tutkinto	X	X		X					
Äkillinen sairastuminen			X			X			
Poissaoloilmoitus			X						
Poissaoloselvitys			X						
Poissaololupa	C		B	A					
Jatko-opinnot, ammatinvalinta		X							
Vaihto-opiskelija-asiat	X					X			
Opintotuki					X			X	
Koulumatkatuki					X				
Uudet wilma-tunnukset					X				
Opintotodistukset					X				

A = Yksittäinen oppitunti,
 B = 5 työpäivää,
 C = yli 5 työpäivää

Henkilökohtaiset pulmat

	Ryhmänohjaaja	Opinto-ohjaajat	Terveydenhoitaja	Psykologi	Kuraattori
Motivaatiopulmat		X		X	X
Jaksaminen ja stressi	X	X	X	X	X
Koulukiusaamistapaukset	X	X	X	X	X
Sosiaaliset suhteet	X		X		X
Tunne-elämään ja mielialaan liittyvät ongelmat	X	X	X	X	X
Elämänmuutos- ja kriisitilanteet	X	X	X	X	X

6. Opiskeluhuollon toiminnan edistäminen Vihdin lukiossa

6.1. Opiskeluyhteisön ja ympäristön terveyden ja turvallisuuden sekä opiskelijoiden osallisuuden edistäminen

- uusien opiskelijoiden suunnitelmallinen perehdyttäminen koulun käytänteisiin
- koulun järjestyssääntöihin tutustuminen
- lukion aloittavien opiskelijoiden ryhmäyttäminen: esimerkiksi 1. jakson opiskelu samassa ryhmässä, oman ryhmänohjaajan oppitunnit sekä ryhmätyöpäivät ja -tuokiot
- aktiivinen ja tavoitteellinen opiskelijakuntatoiminta
- aktiivinen ja tavoitteellinen tutortoiminta
- ryhmänohjaajan käsikirja, jossa on ohjeet mm. poissaolojen seurantaan ja niihin puuttumiseen sekä opintomenestyksen seurantaan
- opiskeluterveydenhuollon sekä terveystiedon ja psykologian oppiaineiden välinen yhteistyö
- terveydellisten ja turvallisten olojen säännöllinen seuranta ja epäkohtien välitön korjaaminen
- yhteistyö mm. Vihdin nuorisoaseman, Vihdin Vimman, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja muiden sidosryhmien kanssa
- lukion edustajan osallistuminen Vihdin Nuorisoasianfoorumin kokouksiin, joissa käsitellään laajemmin koko kuntaa koskevia nuorten asioita
- tapaturmien ehkäiseminen ja ensiavun järjestäminen (kuvataan Vihdin lukion turvallisuus- ja pelastussuunnitelmassa)

- toiminta äkillisissä uhka- ja vaaratilanteissa (kuvataan Vihdin lukion turvallisuus- ja pelastussuunnitelmassa)
- opiskelijan suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä kuvataan erillisessä suunnitelmassa

6.2 Yhteisöllisen opiskeluhuollon ja opiskelijoiden osallisuuden edistäminen

- opiskelijat osallistuvat yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän palavereihin
- opiskelijakunnan hallituksen edustajat osallistuvat opettajankokouksiin
- opiskelijat osallistuvat teemapäivien suunnitteluun ja järjestämiseen
- opiskelijat osallistuvat koulun juhlien suunnitteluun ja toteutukseen
- opiskelijat organisoivat välituntitoimintaa
- jokaisessa jaksossa järjestetään luokkakokous
- jokaisessa jaksossa järjestetään opiskelijoiden ja opettajien yhteinen keskustelufoorumi, jossa käsitellyt asiat viedään opettaja- ja opiskelijakunnan tietoon
- käytetään aktiivisesti sosiaalisen median keinoja osallisuuden ja viestinnän kehittämiseksi

6.3 Pedagogisen opiskeluhuoltoryhmän toiminnan edistäminen

- säännölliset kokoukset lukuvuoden aikana
- kouluterveyskyselyn ja muiden opiskelijan osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta kartoittavien kyselyjen vastausten analysointi ja jatkotoimien suunnittelu
- ryhmänohjaajien konsultointi ja tukeminen tarvittaessa

6.4 Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön ja osallisuuden edistäminen

- järjestetään yhteistyöiltoja ajankohtaisista aiheista
- kiinnitetään huomiota huoltajien ja koulun väliseen viestintään
- pyritään säännölliseen yhteistyöhön ryhmänohjaajien ja huoltajien välillä
- kutsutaan huoltajia mukaan yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän tapaamisiin
- kutsutaan huoltajia mukaan koulussa järjestettäviin keskustelufoorumeihin
- rohkaistaan perheitä tiiviiseen yhteistyöhön koulun kanssa
- käytetään aktiivisesti sosiaalisen median keinoja osallisuuden ja viestinnän kehittämiseksi

7. Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttamisesta ja opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta. Lisäksi lukion arviointitiimi sekä yhteisöllinen ja pedagoginen opiskeluhuoltoryhmä arvioivat lukuvuoden päätteeksi tavoitteiden toteutumista ja tekevät tarvittavat linjaukset tai muutokset toiminnan kehittämiseksi. Opiskelijoita, huoltajia ja keskeisiä yhteistyökumppaneita ja sidosryhmiä tiedo-

tetaan ajankohtaisista asioista tarpeen mukaan valituilla foorumeilla, kuten Wilman kautta, lukion kotisivuilla ja yhteistyöilloissa.

LIITE 4: Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

1. Lähtökohta

Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on lukiolain 21§ (1267/2013) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13§ (1287/2013) mukainen opiskelu- huoltosuunnitelman ja opetussuunnitelman osa.

Lukiolain (1267/2013) 21§ nojalla opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaitoksessa työskentelevillä aikuisilla on velvollisuus edistää tehtävissään opiskelijoiden hyvinvointia ja siten toimia kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän estämiseksi ja vähentämiseksi. Vihdin lukion arvoja ovat kaikkien oppilaitoksessa työskentelevien yhdenvertainen, arvostava ja kunnioittava kohtelu: ketään ei saa kiusata eikä syrjiä sukupuolen, iän, etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vamman eikä seksuaalisen suuntautuneisuuden vuoksi.

2. Kiusaamisen ja häirinnän määrittely

Kiusaaminen on henkistä tai fyysistä väkivaltaa. Siinä opiskelija joutuu yhden tai useamman opiskelijan toistuvan syrjimisestä, vahingoittamisesta ja/tai loukkaamisesta kohteeksi. Yhdelle ja samalle opiskelijalle aiheutetaan toistuvasti pahaa mieltä. Kiusatun on vaikea puolustautua, eikä hän pysty vaikuttamaan samaansa kohteluun. Hän on alakynnessä ja puolustuskyvyttömyyden suhteessa kiusaajaan tai kiusaajiin. Kiusaaminen voi olla fyysistä (esimerkiksi tönimistä tai lyömistä), henkistä (esimerkiksi nimittelyä, ilkeitä puheita, perättömien juttujen levittämistä) tai sosiaalista (yksin jättämistä, eristämistä ryhmän ulkopuolelle), ja sen ilmenemiskanavat vaihtelevat suorasta kontaktista sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen.

Häirintä on järjestelmällistä ja jatkuvaa kielteistä toimintaa tai käyttäytymistä, joka aiheuttaa opiskelijan terveydelle haittaa tai vaaraa. Häirintää on esimerkiksi toistuva uhkailu, pelottelu, ilkeät ja vihjailevat viestit, väheksyvät ja pilkkaavat puheet sekä seksuaalinen, rassistinen tai sukupuoleen liittyvä ei-toivottu huomio.

3. Rakenteet

Olemassa olevat rakenteet, joilla Vihdin lukiossa ennaltaehkäistään kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa:

- lukiolla on lakisääteinen turvallisuus- ja pelastussuunnitelma, joka käydään harjoituksin läpi lukuvuosittain
- lukiolla on järjestysäännöt, ja niiden noudattamista valvotaan
- lukiolla on säännöllisesti kokoontuva yhteisöllinen, moniammatillinen opiskelijahuoltoryhmä (mukana kuraattori, koulupsykologi ja terveydenhoitaja)

- lukiolla on toimivat yhteistyöverkostot: kunnan nuorisotyöntekijät, seurakunnan nuorisotyö, nuorisoasema
- opiskelijoiden äänitorvena toimii opiskelijakunnan hallitus, jonka toimintaa ohjataan ja jonka toiminta perustuu molemminpuoliseen avoimuuteen ja luottamukseen henkilökunnan kanssa

4. Kiusaamisen ehkäisy

- Vihdin lukio noudattaa nollatoleranssia niin henkisen kuin fyysisenkin kiusaamisen suhteen
- avoimella kommunikaatiolla ja opettajakunnan yhteisillä, koulutyön ulkopuolisilla tapahtumilla ehkäistään työpaikkakiusaamista ja luodaan hyvää henkeä
- opettajakunnan ja opiskelijoiden yhteiset teemapäivät (esim. pukeutumispäivät) luovat hyvää ilmapiiriä ja voimistavat yhteisöllisyyttä, mikä ehkäisee kiusaamista
- tunneilla opettaja puuttuu heti mahdolliseen kiusaamistilanteeseen eikä salli kiusaamista missään muodossa
- SOME-kiusaamisen tunnistamisessa ja ennaltaehkäisemisessä hyödynnetään nettipoliisin asiantuntemusta sekä opiskelijoille että henkilökunnalle järjestettyinä vierailuina; opettajille annetaan tietoa ilmiöstä ja sen tunnistamisesta
- opettaja kiinnittää huomiota runsaasti poissaoloihin; tavoitteena varhainen puuttuminen
- vahvistetaan hyvää, välitöntä ja arvostavaa yhteistyötä kotien kanssa ennaltaehkäisevänä toimena

5. Häirinnän ehkäisy

- koulussa pyritään pitämään yllä hyvää ja avointa ilmapiiriä
- kaikki hyväksytään omanlaisenaan, eikä ketään syrjitä seksuaalisen suuntautumisen, uskonnon, kulttuuritaustan tai minkään muunkaan syyn takia
- opettajakunnan kesken on hyvä ilmapiiri ja yhteisymmärrys koulun käytänteistä
- tunti-ilanteissa häiriökäyttäytymiseen puututaan mahdollisimman nopeasti
- opiskelija kohdataan avoimesti ja vilpittömästi yksilönä, ja hänen näkemyksiään kuunnellaan aidosti ja kunnioittaen
- ryhmänohjaaja antaa ymmärtävän ja kuuntelevan sekä tarvittaessa asioihin puuttuvan aikuisen mallin
- opettajalle suodaan työrauha, ja opettajalla on oikeus vaatia sellainen

6. Väkivallan ehkäisy

- varhainen puuttuminen opiskelijan häiriökäyttäytymiseen
- opettajille koulutusta häiriökäyttäytymisen oireiden tunnistamiseen
- mahdolliset asiantuntijavierailut ja / tai luennot opettajille (esimerkiksi koulupoliisi, nettipoliisi, turvallisuusalan asiantuntija)

- opiskelijoille netti- ja koulupoliisin luennot
- huoltajatapaamisissa aina vähintään kaksi koulun edustajaa paikalla
- rikkomuksia seuraavat selkeät sanktiot: puhuttelu, tiedottaminen kotiin, koulusta erottaminen, viranomaisasiaksi siirtäminen
- päihteiden käyttö ja hallussapito kouluaikana ja koulualueella on kielletty

7. Toimenpiteet kiusaamisen tai häirinnän ilmetessä

Jokainen kiusaamis- ja häirintätapaus tutkitaan huolellisesti, ja selvitys aloitetaan välittömästi asian ilmetessä. Jos kiusaamista tai häirintää havaitaan, ryhdytään seuraaviin toimenpiteisiin:

- kiusaamisen havainnut henkilö ottaa yhteyttä lukion tasa-arvovaltuutettuihin opettajiin tai moniammatillisen opiskelijaryhmän jäseniin
- sovitaan asiasta vastaava(t) henkilö(t)
- asianosaisten opiskelijoiden kanssa keskustellaan ja muodostetaan kokonaiskuva tilanteesta → tehdään kaikille selväksi, että kiusaamisen tulee loppua
- sovitaan seurantajakso
- tarvittaessa osapuolille järjestetään opiskelijahuollon mukaisia palveluita (kuraattori, terveydenhoitaja, psykologi)
- jos kiusaaminen tai häirintä ei lopu, otetaan yhteyttä huoltajiin ja/tai viranomaisiin
- tarvittaessa otetaan käyttöön oppilaitoksen kurinpitotoimet

LIITE 5: Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menetelmistä

1. Johdanto

Lukiolain 21 §:n (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja. Kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja, joita käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten esimerkiksi häpäisemistarkoituksessa.

Vihdin lukion toiminta perustuu vahvasti yhteisöllisyyttä tukeville arvoille: vastuullisuudelle, suvaitsevaisuudelle ja inhimillisyydelle. Tavoitteenamme on luoda opiskeluympäristö, jossa jokainen voi tuntea olevansa arvokas osa yhteisöä. Yhteisöllisyyttä vahvistamalla ehkäistään syrjäytymistä ja luodaan turvallinen oppimisympäristö: lähtökohtana on tukea opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunnetta omassa ryhmänohjausryhmässään, kursseilla, koko opiskelijayhteisössä sekä opiskelijoiden ja opettajien välillä.

2. Yhteistyö eri tahojen kanssa

Suunnitelman laatimisessa, toteuttamisessa ja seuraamisessa tehdään yhteistyötä opiskelijoiden, huoltajien, sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden sekä muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa.

3. Yleiset kurinpitokeinojen oikeusperiaatteet

Vihdin lukiossa kurinpitokeinoja käytetään aina opettajan, rehtorin tai muun koulun henkilökunnan jäsenen harkintavaltaa käyttäen riittävien todisteiden vallitessa. Kurinpitokeinoissa otetaan huomioon niiden käyttämistä ohjaavat Suomen perustuslaissa (731/1999) ja hallintolaissa (434/2003) säädetyt hallinnon oikeusperiaatteet:

- *Yhdenvertaisuusperiaate* velvoittaa opiskelijoiden tasapuoliseen kohteluun, johdonmukaisuuteen ja syrjimättömyyteen.
- *Tarkoitussidonnaisuuden periaatteen* mukaan kurinpitokeinoja voi käyttää ainoastaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

- *Objektiviteettiperiaate* edellyttää, että rankaiseminen perustuu asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin.
- *Suhteellisuusperiaatteen* mukaan kurinpitotoimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja ankaruudeltaan oikeassa suhteessa perusteena olevan teon moitittavuuteen nähden.
- *Luottamuksensuojaperiaate* on ennen muuta yksilön suojaa julkista valtaa vastaan ja antaa yksityiselle oikeuden luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen.

Kurinpitokeinoja määriteltäessä on huomioitava se, että fyysiset ja opiskelijaa nöyryyttävät rangaistukset, kuten simputtaminen ja julkinen nolaaminen, ovat kiellettyjä. Opiskelijoita on myös kohdeltava tasavertaisesti kurinpitorangeistuksia määriteltäessä. Rikkeen toistuvuutta voidaan pitää koventamisperusteena, jolloin myös rangaistukset muuttuvat asteittain ankarammiksi. Jokaisessa tapauksessa lopullinen harkintavalta teon rangaistavuudesta on opettajalla, rehtorilla tai muulla koulun aikuisella tämän suunnitelman mukaisin perustein ja keinoin.

4. Rangaistavat rike- ja häiriötilanteet

Vihdin lukiossa rangaistaviksi teoiksi voidaan määritellä ainakin seuraavat:

- opetuksen tai muun koulun tilaisuuden häiritseminen
- väkivaltainen, uhkaava tai epäasiallinen käytös
- kielletyn esineen tai aineen hallussapito
- jatkuva kännykän käyttö (muuhun kuin opiskelutarkoitukseen)
- lunttaus, plagiointi tai muu koevilppi

Edellä mainittuja tekoja täydentävät koulun järjestyssäännöt ja Suomen lait.

5. Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa

1. Opiskelija häiritsee opetusta tai oppilaitoksen järjestämää tilaisuutta

- opiskelijaa huomautetaan asiasta, minkä jälkeen opettaja tai rehtori voi poistaa häiritsevän opiskelijan opetustilasta jäljellä olevan oppitunnin ajaksi
- tunnilta poistaminen kirjataan Wilmaan ja avoimeen kenttään kirjataan tarkka poistamisen syy, jotta huoltaja saa asiasta tiedon
- mikäli opiskelija ei noudata poistumiskäskyä, hänet voidaan poistaa tarvittavia voimakeinoja käyttäen kokonaistilanne huomioiden
- mikäli voimakeinoja joudutaan käyttämään, asiasta tehdään rehtorille kirjallinen selvitys
- mikäli opiskelija häiritsee opetusta toistuvasti, rehtori voi antaa hänelle kirjallisen varoituksen

2. Opiskelija käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti
 - uhkaavasti tai väkivaltaisesti käyttäytyvältä opiskelijalta voidaan evätä osallistuminen opetukseen enintään kolmeksi työpäiväksi
 - mikäli opiskelija tekee vastarintaa, opettajalla ja rehtorilla on oikeus käyttää tarpeellisia voimakeinoja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus huomioiden; voimankäyttövälineet ovat kiellettyjä
 - asiasta ilmoitetaan alaikäisen huoltajalle
 - ryhmänohjaaja ja rehtori kuulevat opiskelijaa tapahtuneesta – alaikäisen opiskelijan kuulemistilaisuuteen kutsutaan myös huoltaja
 - tarvittaessa opiskelijalle järjestetään opiskeluhuollon tuki ja tehdään lastensuojeluilmoitus

3. Opiskelijan rikkomus on vakava tai hän jatkaa epäasiallista käytöstä varoituksen saatuaan
 - lasten ja nuorten lautakunta voi erottaa opiskelijan määräajaksi, kuitenkin enintään yhdeksi vuodeksi
 - opiskelijaa ja alaikäisen huoltajaa kuullaan ennen erottamista

4. Jos epäillään opiskelijalla olevan hallussaan kielletty esine tai kiellettyä ainetta
 - opiskelijaa pyydetään luovuttamaan esine tai aine
 - opettaja tai rehtori voi tarkastaa opiskelijan tavarat ja hänen hallinnassaan olevat oppilaitoksen säilytystilat
 - opettaja tai rehtori voi tarkastaa päällisin puolin myös opiskelijan vaatteet; tarkastajan tulee tällöin olla samaa sukupuolta kuin opiskelija
 - tarkastuksen syy ilmoitetaan opiskelijalle
 - opiskelijalla on oikeus pyytää toinen lukion henkilökuntaan kuuluva paikalle tarkastukseen
 - edellisistä voidaan poiketa kiireellisissä tapauksissa
 - kielletyt aineet ja esineet voidaan takavarikoida
 - vaarallisen tai kielletyn esineen hallussapidosta ryhmänohjaaja puhuttaa opiskelijaa, on yhteydessä alaikäisen huoltajaan ja tekee merkinnän Wilmaan
 - tarvittaessa ollaan yhteydessä lastensuojeluun (esim. päihtymys koulussa)
 - vaaralliset aineet ja esineet luovutetaan poliisille; muut kielletyt esineet tai aineet luovutetaan täysi-ikäiselle opiskelijalle työpäivän päätyttyä; alaikäiseltä opiskelijalta takavarikoidut esineet ja tai aineet luovutetaan huoltajalle
 - mikäli rike toistuu, asiasta tehdään kirjallinen selvitys rehtorille, joka puhuttaa opiskelijaa
 - puhutteluista huolimatta jatkuva lainvastainen toiminta johtaa määräaikaiseen koulusta erottamiseen
 - opiskelijaa ja huoltajaa kuullaan ennen opiskelijan erottamista

5. Luntaus, plagiointi tai muu vilppi

- vilppi, sen yritykset tai vilpissä avustaminen johtaa kokeen tai kurssityön hylkäämiseen
- opiskelijaa kuullaan ennen rangaistuksen antamista
- vilppi voi johtaa myös koko kurssin arvioimatta jättämiseen, jolloin kurssi tulee suorittaa uudelleen
- toisen tekstin osittainkin plagiointi ilman selkeitä lähde- tai viittemerkintöjä johtaa kurssityön hylkäämiseen ja voi johtaa koko kurssin arvioimatta jättämiseen, jolloin kurssi tulee suorittaa uudelleen
- edellisten lisäksi opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus
- vilpistä tehdään merkintä Wilmaan

6. Tiedottaminen

Vihdin lukion järjestyssäännöt ovat Opinto-oppaassa, joka jaetaan kaikille opiskelijoille lukuvuoden alussa. Järjestyssäännöt sekä tämän suunnitelman sisältö käydään opiskelijoiden kanssa läpi lukuvuoden alussa sekä tarvittaessa. Suunnitelma käydään myös henkilökunnan kanssa läpi vuosittain, minkä lisäksi heille tarjotaan mahdollisuutta osallistua kurinpitokeinojen käyttämistä koskevaan koulutukseen.

7. Suunnitelman toteutumisen seuraaminen

Rehtori, opetushenkilöstö ja opiskelijakunta arvioivat suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta ja päivittävät sitä tarvittaessa.